

Utlåtande 2006:42 RIV (Dnr 412-1388/1997, 412-224/1998)

Europas bästa lärare – en förutsättning för Europas bästa skola

Motion av Agneta Rehnvall och Sten Nordin (båda m) (1997:72)

Läraryrket – dags för stolta lärare

Motion av Jan Björklund m.fl. (fp) (1998:12)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Motion (1997:72) av Agneta Rehnvall och Sten Nordin (båda m) avslås.
2. Motion (1998:12) av Jan Björklund m.fl. (fp) avslås.

Föredragande borgarrådet Erik Nilsson anför följande.

Bakgrund

I motion 1997:72, *bilaga 2*, föreslår Agneta Rehnvall och Sten Nordin (båda m) åtgärder för att åstadkomma ”Europas bästa lärare - en förutsättning för Europas bästa skola”.

I motion 1998:12, *bilaga 3*, föreslår Jan Björklund m.fl. (fp) åtgärder för att åstadkomma stolta lärare.

Remisser

Motion 1997:72 har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknads- och utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna Spånga-Tensta, Östermalm, Hammarby och Liljeholmen.

Stadsledningskontoret instämmer i motionärernas uppfattning att skolan och dess utveckling är en av de viktigaste framtidsfrågorna och att lärarna har en avgörande betydelse för att skolan skall kunna utvecklas kvalitativt. Stadsledningskontoret delar motionärernas analys av lärarnas roll i skolan på flera punkter, för några av dessa instämmer stadsledningskontoret i motionärernas förslag till åtgärder.

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden anser att lärarna är en viktig resurs för skolan och det finns ett stort behov av att stärka skolans forskningsanknytning.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd instämmer i motionärernas uppfattning att skolan och dess utveckling är en av de viktigaste framtidsfrågorna och i delar av motionärernas förslag.

Östermalms stadsdelsnämnd anser att flera av de förslag och synpunkter som motionärerna för fram helt eller delvis tas upp och behandlas i skolutvecklingspaketet ”Avtal 2000”.

Hammarby stadsdelsnämnd delar motionärernas syn på lärarnas betydelse när det gäller att utveckla skolans kvalitet. Nämnden är i huvudsak positiv till motionärernas förslag men avvisar förslaget om en separat skolförvaltning.

Liljeholmens stadsdelsnämnd instämmer i flera punkter av motionen men saknar perspektivet med elevdemokrati. Nämnden delar inte heller synpunkterna kring lärarnas rörlighet.

Motion 1998:12 har remitterats till arbetsmarknads- och utbildningsnämnden, Rinkeby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Vantörs stadsdelsnämnd och Västerleds stadsdelsnämnd.

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden anser att lärarna är skolans viktigaste resurs och att skolledarna är nyckeln till framgång i skolan. Nämnden anser också att kompetensutvecklingsmöjligheterna för lärarna behöver förbättras.

Rinkeby stadsdelsnämnd anser att motionen på flera punkter innebär en återgång och en förstärkning av en gammeldags kunskapssyn, en statisk syn på lärares kompetens och en hierarkisk organisation inom skolan.

Norrmalms stadsdelsnämnd anser att ett sätt att komma till rätta med problem i skolan är att satsa på ett mer elevaktivt och demokratiskt arbetssätt. En del i lärarprofessionaliteten är att samverka med andra yrkesgrupper.

Vantörs stadsdelsnämnd anser att det finns många olika vägar att höja ett yrkes status. Nämnden framhåller att om alltför stor pessimism sprids så bidrar det till en minskad yrkesstatus.

Västerleds stadsdelsnämnd anser att det är en bra motion ur vilken användbara förslag och synpunkter kan hämtas.

Mina synpunkter

Dessa två motioner behandlar flera av de viktigaste frågor som skolan står inför. Tyngdpunkten i motionerna ligger på lärarnas profession, status och utvecklingsmöjligheter. Detta är naturligtvis viktiga frågor för att våra skolor skall hålla en hög kvalité och kunna ge eleverna det stöd och den hjälp som krävs för att de ska nå målen.

Självklart ska vi eftersträva att så hög andel som möjligt av våra lärare har en lärarbehörighet. Kvaliteten i undervisningen är dock beroende av lärarnas kompetens – inte bara deras behörighet. Kännetecknande för en bra lärare är att han/hon har goda ämneskunskaper, god pedagogisk kompetens samt personliga egenskaper som utstrålning, ledarskap men också samarbetsförmåga och utvecklingsbenägenhet. Och inte minst måste lärarna tycka om att arbeta med barn och ungdomar.

När elever beskriver en bra lärare brukar det innehålla de ovan nämnda komponenterna och det som tydligast skiner igenom i deras beskrivningar är det sistnämnda. Lärare som bryr sig och har ett engagemang som lyser igenom får eleverna mer intresserade vilket leder till att de anstränger sig mer.

Lärarnas uppdrag har delvis förändrats de senaste åren. Lärararbetet handlar idag i högre utsträckning om att handleda eleverna i deras arbete mot att nå målen. Läraren måste möta eleven på den nivå som eleven befinner sig och utgå ifrån individens förutsättningar och behov för att nå en ökad måluppfyllelse.

Utbildningsförvaltningens inventering av lärarsituationen vid höstterminens början 2005 visade på att tillgången på behöriga lärare i grundskolan och gymnasieskolan är bättre än tidigare. Skolan behöver kompetent personal och det är viktigt att så många lärare som möjligt är behöriga eftersom det ökar elevernas chanser att nå målen.

Det är viktigt att inflödet av personal till skolan från det omgivande samhället ökar. Därför krävs det fler vägar än den traditionella

lärarutbildningen för att bli behörig som lärare. Det kan till exempel vara personer som har annan yrkesbakgrund och som genom att kompletteringsutbildas inom den så kallade SÄL-utbildningen, får behörighet till att arbeta i skolan.

Kommunstyrelsen har i uppdrag att utarbeta en kompetensförsörjningsstrategi för personal inom förskola och skola. Det är viktigt att staden möter och är förberedd för hur framtida personalförsörjning skall hanteras.

Motionärerna belyser vikten av att satsa på fortbildning för lärare. Staden har under denna mandatperioden gjort en satsning på området som är helt enastående. Nästan en halv miljard kronor har satsats på verksamhetsutveckling och kompetensutveckling för personalen i förskola och skola. Alla lärare i grundskolan har möjlighet att delta i fortbildning inom matematik. Över 3 000 utbildningsplatser inom språkutveckling kommer att ha erbjudits till personalen. Utbildningsinsatser har genomförts för 19 000 deltagare inom förskola och skola under de senaste två åren. Att satsa på kompetensutveckling för personal i förskola och skola är strategiskt viktigt för framtiden.

Staden har också infört möjligheter för kompetensväxling mellan yngre och äldre lärare. Lärare som är 60 år eller äldre får möjlighet att minska sin undervisningstid i skolan i utbyte mot att handleda yngre kollegor. För grundskolans del kommer det att handla om möjligheten för yngre lärare att få ta del av äldre lärares kompetens inom läs- och skrivinläring. För gymnasieskolan handlar det om mentorskap för elever, både vad gäller sociala relationer och elevens lärande.

Skolledarnas och lärarnas ledarskap är centralt för hur skolan fungerar och för hur skolan uppnår målen. Därför genomförs nu ledarskapsutbildningar för 500 chefer och ledare i våra skolor. Det införs också tidsbegränsade förordnanden för alla rektorer i grundskolan.

Skolan ska genomsyras av ett demokratiskt förhållningssätt. Det innebär också att skolorna ska arbeta medvetet med mobbning och annan kränkande behandling. Alla skolor ska ha ett handlingsprogram för detta och det förebyggande arbetet måste ständigt vara levande i skolan. För att stärka detta arbete kommer utbildningsinsatser för skolledare och övrig personal att genomföras under 2006.

Stadens största utmaning inom skolväsendet är att motverka segregationsspiralerna. I de socioekonomiskt starka områdena blir 98 procent av eleverna behöriga till gymnasiet och i de socioekonomiskt svaga 60 procent. I de ekonomiskt och socialt välmående områdena krävs inte så stora insatser för att eleverna ska bli godkända. I de socioekonomiskt svaga

områdena blir många elever underkända trots stora insatser av skolans personal. Det beror inte på att skolorna i de fattiga områdena är sämre eller på att dessa elever är mindre begåvade. Det beror istället på de enorma skillnader i förutsättningar som finns mellan olika barn. Staden måste därför fortsätta det påbörjade arbetet med att satsa på de elever som riskerar att inte nå målen. Det handlar om att fördela resurserna efter de olika behov som finns. Det handlar också om att ge föräldrar och elever inflytande över verksamheten och ge en bra och jämförbar information om utbildningen och dess kvalitet så att valet av skola inte bara baseras på rykten, reklam eller ytliga profiler. Det handlar även om en kvalitetsuppföljning som omfattar alla skolor och beskriver vilka utvecklingsbehov som föreligger. Till sist handlar det om att ge lärarna i de socioekonomiskt svaga områdena kompetensutveckling som ger dem förutsättningar att möta elevernas olika behov.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. bifalla motion (1997:72) av Agneta Rehnvall och Sten Nordin (båda m)
2. bifalla motion (1998:12) av Jan Björklund m.fl. (fp)
3. därutöver anföra följande.

Läraren är elevernas viktigaste resurs. Ingen annan faktor är så viktig för skolans kvalitet som en kompetent lärarkår. I samma takt som bildning och kunskap har nedvärderats i Sverige har läraryrkets status sjunkit. Lärarna tillåts inte längre vara auktoriteter i skolan, det har till och med gått så långt att en del vill byta ut ordet lärare mot "pedagog" eller "handledare" för att de tycker att lärare låter för auktoritärt. Mot den bakgrunden är det inte konstigt att få ungdomar kan tänka sig att bli lärare.

På bara tio år har andelen obehöriga lärare i grundskolan mer än fördubblats. I dag saknar en av fem lärare på grundskolan och en av fyra lärare på gymnasieskolan pedagogisk utbildning. I skolans viktigaste ämnen har bara mellan sextio och sjuttio procent av lärarna både en lärarutbildning och en utbildning i ämnet de undervisar i. I vissa ämnen har endast fyra av tio lärare det. Obehöriga lärare saknar utbildning i betygssättning, pedagogisk planering, hur prov ska skrivas och konflikthantering. Att allt fler lärare i grund- och gymnasieskolan är obehöriga innebär att kvaliteten på undervisningen försämras.

Motionärerna föreslår en mängd viktiga åtgärder för att stärka läraryrkets status, t ex att karriärtjänster införs, att fortbildningsmöjligheterna för lärare förbättras och att en slags lärarauktorisering skapas. Motionärerna föreslår också åtgärder som den

borgerliga majoriteten redan har genomfört, t ex höjdes lärarnas löner med 25 procent 1998 till 2002, och antalet lektorat har ökat i staden. Tyvärr saknar lärarna fortfarande de disciplinära befogenheter som krävs för att skapa en trygg arbetsmiljö i skolan.

Många av de skolmisslyckanden vi ser i dag är resultatet av en skolpolitik som steg för steg har underminerat läraryrkets auktoritet och status. Om Sverige inte ska stå inför en akut lärarbrist måste läraryrkets attraktionskraft höjas.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Motion (1997:72) av Agneta Rehnvall och Sten Nordin (båda m) avslås.
2. Motion (1998:12) av Jan Björklund m.fl. (fp) avslås.

Stockholm den 25 januari 2006

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Erik Nilsson

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Sten Nordin, Mikael Söderlund och Kristina Alvendal* (alla m), *Lotta Edholm* och *Ann-Katrin Åslund* (båda fp) och *Ewa Samuelsson* (kd) med hänvisning till reservationen av (m) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

I motion 1997:72, *bilaga 2*, föreslår Agneta Rehnvall och Sten Nordin (båda m) åtgärder för att åstadkomma ”Europas bästa lärare - en förutsättning för Europas bästa skola”.

Motionen inleds med ett resonemang kring skolans och lärarens betydelse i det svenska samhällets utveckling. En förnyelse och kvalitetsutveckling av skolan är en av de viktigaste framtidsfrågorna. Motionärerna lyfter vidare fram att skolan och undervisningen behöver förändras i takt med framtidens krav och konstaterar att lärarna har en avgörande betydelse för att skolan skall kunna utvecklas kvalitativt. Utan Europas bästa lärare kan vi aldrig få Europas bästa skola konstaterar man.

Efter denna inledning föreslår motionärerna en rad åtgärder för att stärka lärarna och höja yrkets status. Åtgärderna är uppdelade i 19 punkter som kommenteras nedan.

Motionen avslutas med sex förslag till beslut till kommunfullmäktige.

I motion 1998:12, *bilaga 3*, föreslår Jan Björklund m.fl. (fp) åtgärder för att åstadkomma stolta lärare. Motionärerna föreslår att kommunfullmäktige skall

- tillskriva Svenska kommunförbundet med uppmaningen att verka för det lönelöft i nästa avtalsrörelse som beskrivs i motionen
- vända sig till stadsmakterna med syftet att ta fram lärarlegitimation
- öka och förbättra utvecklingsmöjligheterna och fort- och vidareutbildningen för lärarna
- inrätta - och besätta fler lektorat
- snarast återkomma med förslag på hur den förestående lärarbristen kan förhindras
- åtgärda de brister i arbetsmiljön som anförs i motionen
- förbättra lärarnas arbetsmiljö i enlighet med motionen
- rektorerna får förbättrade förutsättningar för att vara pedagogiska ledare - inte kamrerer.

Motionärerna pekar på problemen i framför allt grundskolan. Den framtida välfärden beror på utbildning, kunskap och kompetens, varvid skolan har en central roll. Läraryrket har tillåtits sjunka alldeles för lågt i status under de senaste decennierna.

REMISSER

Motion 1997:72 har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknads- och utbildningsnämnden, stadsdelsnämnderna Spånga-Tensta, Östermalm, Hammarby och Liljeholmen.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 19 mars 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i motionärernas uppfattning att skolan och dess utveckling är en av de viktigaste framtidsfrågorna och att lärarna har en avgörande betydelse för att skolan skall kunna utvecklas kvalitativt.

1. Högre lön till duktiga lärare

Motionärerna konstaterar att lärarlönerna har sjunkit under flera årtionden i jämförelse med andra akademikeryrken, vilket leder till att duktiga människor söker sig bort från skolan eller aldrig söker sig dit. Motionärerna menar att om duktiga lärare ska stanna kvar i yrket krävs en marknadsanpassning av lönerna.

Stadsledningskontoret delar motionärernas syn på lönesättningens betydelse för att kunna rekrytera och behålla bra lärare. De lärare, som aktivt deltar i skolans utveckling kan också numera tack vare det nya läraravtalet, lönesättas individuellt. De övergripande lönevillkor som gäller för lärare regleras i centralt slutna avtal och går endast i mycket liten utsträckning att påverka på kommunal nivå. Lönesättningen av lärare regleras för närvarande i det avtal som löper fram till år 2000.

Remissinstanserna är i huvudsak positiva till att lyfta duktiga lärares löner lärarnas löner, men t.ex. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd påpekar att detta kräver motsvarande höjning i resurstilldelningen till nämnderna

2. Individuell lönesättning

Under denna punkt framför motionärerna uppfattningen att individuell lönesättning är en bra metod för att kunna premiera goda insatser. Dock efterfrågas de rätta instrumenten för att värdera varje lärares arbetsinsatser. Motionärerna anser att detta område behöver utvecklas. För att höja läraryrkets status är det nödvändigt att göra lärarna till en av de prioriterade grupperna vid kommande lönerevision.

Stadsledningskontoret vill framhålla att individuell lönesättning för lärarna är infört i och med att det löneavtal som löper fram till år 2000. Som framgår av remissvaren från nämnderna pågår ett utvecklingsarbete för närvarande inom några stadsdelsförvaltningar och arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen för att ta fram instrument för värdering av lärararbetet.

3. Satsa på fortbildning av lärare

Motionärerna lyfter fram fortbildningen av lärare som ett mycket viktigt instrument att utveckla skolan och menar att de tidigare centrala medlen 13 Mkr. har försvunnit och att skolorna tvingats till stora neddragningar av sin egen lokalt anpassade fortbildning. Vidare för motionärerna fram att fortbildningen ska ingå som en del av den enskilda skolans strategi och också ge ekonomiska incitament för läraren att ingå i en karriärstege.

Skolinspektörernas rapporter lyfts fram som ett viktigt underlag för beslut om fortbildningens innehåll. Till sist framhåller motionärerna det bör åligga rektor att fastställa en individuell kompetensutvecklingsplan för varje lärare.

Stadsledningskontoret delar motionens uppfattning att fortbildning och kompetensutveckling är ett av de viktigaste instrumenten för att driva skolutveckling. I stadens budget för 1998 har avsatts 23 miljoner till utveckling av nyckelpersoner inom skola och äldreomsorg, varav ca hälften kommer att gå till skolan enligt det förslag som föreläggs barn- och ungdomsberedningen vid sammanträdet i mars. Av remissvaren framgår att förvaltningarna satsar minst lika mycket resurser som tidigare på kompetensutveckling av lärare. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd har i sitt svar exemplifierat detta på följande sätt: *"I Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning är skolutveckling och därmed kompetensutveckling för lärarna ett prioriterat område. Nämnden har i sin budget avsatt 1 Mkr. för strategisk fortbildning. Det betyder att nämnden i Spånga Tensta avsätter en större andel 7.5 % än om man jämnt fördelat 13 Mkr. på 27 delar, en sådan fördelning motsvarar 4.8 %. Som exempel på utvecklings- och fortbildningsinsatser inom Spånga-Tensta skolor kan nämnas, didaktik i matematik och de naturorienterade ämnena, kvalitetsfrågor, handledarinriktat arbetssätt, att arbeta i arbetslag, barn med behov av särskilt stöd, språkutveckling samt barnkonventionen och dess innebörd. Flera av stadsdelens skolor deltar även i olika EU-projekt där fortbildning och utvecklingsarbete är väsentliga moment. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har också ett utvecklingscentrum som har till uppgift att stödja skolornas personal med fortbildningsinsatser och information om pedagogiska nyheter. De uppgifter som centrala utbildningsenheten svarade för har nu gått över till stadsdelsnämndernas ansvarsområde. Möjligheterna att inom stadsdelarna driva dessa frågor varierar efter stadsdelarnas storlek. För Spånga-Tenstas del anser förvaltningen att förutsättningarna finns att bygga upp något liknande i egen regi eller i samarbete med andra stadsdelar."*

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden har i sitt remissvar beskrivit satsningarna på kompetensutveckling så här: *"År 1997 avsatte förvaltningen 3 Mkr. för centralt upphandlad kompetensutveckling, vilket ligger i paritet med vad den tidigare skolförvaltningen anslog för gymnasie- och komvuxlärare. Denna kompetensutveckling är av generell art, avsedd för stora grupper lärare. Under 1998 kommer ett lika stort belopp att avsättas i samma syfte. Erfarenheterna visar att den upphandlade kompetensen ungefärligen motsvarar den normala efterfrågan på gymnasieskolorna. Till denna fortbildning skall även läggas all den centrala*

kompetensutveckling som erbjuds lärarna inom IT-området och sådan kompetensutveckling som erbjuds den enskilde läraren vid skolan.

För närvarande genomför förvaltningen en inventering av lärarnas fortbildningsbehov, för att kunna hjälpa rektorerna i deras ansvar att erbjuda rätt kompetenshöjande utbildning. En enkät har skickats ut till gymnasieskolans alla lärare, i vilken lärarnas tidigare fortbildning redovisas och önskemål om fortsatt fortbildning anges.

Genom de elva ämnesråd som inrättats finns också stora möjligheter att fånga upp behov av lärarfortbildning. De fyrtio lärare, som ingår i ämnesråden under en två-årsperiod, får själva en kompetenshöjande utbildning genom sitt deltagande i rådet. Det har också visat sig att stadens gymnasieinspektörer spelar en viktig roll i behovsanalysen av lärarfortbildning.

Från universitet och högskolor finns ett intresse av att erbjuda riktad fortbildning. Stockholms universitet kommer att i början av 1998 inbjuda ämnesråden till överläggningar med aktuella sektorer vid Stockholms universitet för att diskutera bl a samverkansfrågor och fortbildning. Skolverket har också gått ut till skolorna i landet med en inbjudan att söka medel för utvecklingsprojekt för lärare. Totalt har 50 Mkr. avsatts för detta projekt.”

Stadsledningskontoret delar motionärernas uppfattning att skolinspektörerna har en stor betydelse för skolutvecklingen och att deras funktion inte bör försämrats. De årliga inspektörsbesöken och rapporterna är av stort värde för både den enskilda skolans och förvaltningens uppföljnings- och utvärderingsarbete.

Till sist vill stadsledningskontoret påpeka att rektors skyldighet att genomföra utvecklingssamtal och upprätta en individuell fortbildningsplan för lärarna redan finns reglerat i stadens skolplan.

4. Behåll begreppet lärare

Motionärerna framför med kraft att begreppet lärare ska behållas och att det inte skall ersättas med pedagog som föreslagits av en statlig utredning.

Stadsledningskontoret konstaterar att i den proposition 1997/98:94 om ”Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklasser och fritidshemmet m.m.” som överlämnades till riksdagen den 5 mars förslås ingen förändring av begreppet lärare i de nationella styrdokumentet.

5. Fler ingångar till läraryrket

Motionärerna framför här att det är bra att lärarna har olika utbildningsbakgrund. Motionärerna förordar därför en mer flexibel lärarutbildning som möjliggör för fler att bli lärare.

Stadsledningskontoret instämmer i att det är viktigt att skolan tillförs ny kompetens men vill samtidigt påpeka att en sådan möjlighet redan finns. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd bekräftar i sitt remissvar att det finns positiva erfarenheter av lärare

med olika utbildningsbakgrund: *"Under senare år har i Spånga-Tensta skolor anställts ett antal lärare med annan grundutbildning och yrkeserfarenhet än den vanliga t.ex. civilingenjörer arkitekter och andra och som haft en kompletterande lärarutbildning. Enligt skolornas uppfattning har dessa rekryteringar varit positiva."*

6. Inför lärarcertifikat

Motionärerna föreslår att kommunen ska införa ett kommunalt lärarcertifikat med syfte att höja kvaliteten och öka aktualiteten i skolorna. Certifikatet är tänkt att som grund bygga på en högskoleutbildning, genomgången fortbildning och eventuell yrkespraktik.

Stadsledningskontoret vill hänvisa till Kommittén om lärarutbildning, som skall lämna sitt betänkande i juni 1998. I regeringens direktiv till kommittén ingår att ange mål och principer för styrning, förslag om innehåll och omfattning liksom om organisatoriska frågor. Utredningen skall även behandla frågor som rör fortbildning, vidareutbildning och forskningsanknytning.

Stadsledningskontoret föreslår att utredningens förslag avvaktas, innan ett förslag om ett lokalt lärarcertifikat utarbetas.

7. Skapa bättre karriärmöjligheter

Motionärerna föreslår under denna punkt att det bör inrättas fler karriärmöjligheter för lärare i syfte att se till att de framstående lärarna är kvar i undervisningen. Några karriärsområden som exemplifieras är särskilt ansvar för fortbildning, ledning av det pedagogiska utvecklingsarbetet, metodarbete och läromedelsutveckling.

Stadsledningskontoret instämmer i att fler karriärmöjligheter bör skapas för lärare. Samtidigt kan vi konstatera, som man gjort i Östermalms stadsdelsnämnd, att skolutvecklingsavtalet "En satsning till tvåtusen" tydligt framhäver att detta är ett viktigt utvecklingsområde för skolor och kommuner:

"Men samtidigt behöver lärarnas arbetsuppgifter utvecklas i fler riktningar som ger mångfald, dynamik och utveckling i yrkesrollen. Det kan handla om ämnesexpert, föreläsare, mentor för blivande lärare, handledare, examinator/utvärderare, sektorsansvarig, ämnesansvarig, metodutvecklare, projektledare, pedagogisk ledare, kursansvarig, ansvarig för särskilt stöd till pojkar eller flickor m. m. En ökad differentiering av arbetsuppgifterna ger bättre möjlighet att ta vara på både den enskilda lärarens förmåga och lärarnas sammanlagda kompetens. Det öppnar dessutom stora möjligheter till vidgade karriärvägar och karriärtjänster inom hela skolområdet."

Även de tankegångar som utvecklas kring forskning om skolan och forskning i skolan på sidan 15-16 i "En satsning till två tusen" berör detta område.

"Inom ramen för vår gemensamma överenskommelse kommer vi att under den förestående femårsperioden verka för åtgärder som främjar och stimulerar en utveckling och breddning av forskningen i skolan. Parterna ska arbeta för att

underlätta för lärare att kunna forska i skolan om skolan och för att öka möjligheterna till visstidsanställningar av forskare eller personer från näringslivet.”

8. Fördubbla antalet lektorer fram till år 2000

Motionärerna föreslår att man ska fördubbla antalet lektorer inom gymnasieskolan fram till år 2000.

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden har i sitt yttrande beskrivit bakgrunden till varför antalet lektorer har minskat under de senaste åren. Orsakerna är bland annat avskaffandet av fyraåriga tekniska linjen och svårigheter att rekrytera kvalificerade sökanden. Beskrivningen pekar också på att många lektorat innehåller personer som inte längre bidrar till utvecklingen på skolan i den omfattning som kan förväntas.

Stadsledningskontoret menar att arbetsmarknads- och utbildningsnämndens beskrivning av problemen kring lektoraten gör att man bör pröva andra vägar att nå den önskade effekten av forskaranknytning till skolan. Stadsledningskontoret ställer sig därför bakom arbetsmarknads- och utbildningsnämndens förslag att ”*initiera fler samverkansprojekt med högskolor och universitet och finna andra, mera lockande anställningsformer för personer med forskarbakgrund, än att inrätta fler lektorat som besätts av personer som ej har förutsättningar att uppfylla de krav man måste ställa på innehavaren*”.

9. Lärarna måste få ägna sig åt kunskapsförmedling

Motionärerna framför här uppfattningen att sektorsövergripande arbete kan leda till att professionalismen sätts åt sidan och kompetensen tunnare ut. Läraren måste få ägna sig åt kunskapsförmedling och andra yrkeskategorier åt sina uppgifter. Som avslutning under denna punkt anför motionärerna uppfattningen att stadsdelsreformen har inneburit att skolorna åläggs nya uppgifter som inte har med undervisning att göra och att sådana sidouppgifter skall rensas bort.

Stadsledningskontoret vill som kommentar till denna punkt konstatera att skolans uppdrag finns klart definierat i nationella och kommunala styrdokument. Den yrkeskategori som i huvudsak ska se till att målen i dessa styrdokument uppnås är lärarna. När läraren tolkar målen och väljer arbetssätt tillsammans med eleverna, för att bestämma hur målen på bästa sätt ska nås måste han väga in alla tänkbara åtgärder som främjar elevens lärande så att eleven aktivt kan tillägna sig de kunskaper som anges i styrdokumentet. Detta innebär ofta att läraren i sitt arbete måste göra insatser som ligger utanför den rent kunskapsförmedlande rollen, till exempel genom att ta ett socialt ansvar och att ha en helhetssyn på eleven. Bedömningen av vad som är nödvändigt att arbeta med för att skapa en så gynnsam inlärningssituation som möjligt för eleven är en del av den professionalism som är förknippat med läraryrket.

Motionärerna hävdar att efter stadsdelsreformen har skolorna lagts på uppgifter av sektorsövergripande karaktär som man inte hade tidigare och att detta skulle inverka negativt på skolans arbete. Stadsdelsnämnderna hävdar i sina yttranden att så

inte är fallet. Spånga-Tensta stadsdelsnämnd framhåller att *"att samverka sektorsövergripande ser förvaltningen som ett sätt att minska parallellarbete och öka effektiviteten. Förvaltningens linje när det gäller sektorsövergripande verksamhet harmonierar väl med motionärernas uppfattning om att det är viktigt att förbättra samverkan med andra parter t.ex. polis och socialtjänst, men att det då handlar om att samverka med bibehållen professionalism och respekt för andras uppgifter och roller"*.

10. Ordning och reda i skolan

Under denna punkt framhåller motionärerna att det är viktigt med ordning och reda i skolan.. Motionärerna föreslår en rad åtgärder t.ex. täta kontakter med föräldrarna, möjlighet att ge skriftliga omdömen, betyg i ordning och uppförande och omedelbara polisanmälningar när brott begåtts.

Stadsledningskontoret anser att ordning och reda i skolan är en viktig förutsättning för en bra inlärningssituation och för att eleverna ska trivas. Skolorna bör utnyttja de metoder och möjligheter som idag finns inom ramen för skolans verksamhet för att stimulera elevernas aktiva deltagande och ansvar för sin egen inlärningssituation. Utvecklingssamtalen är det viktigaste instrumentet för att föra en dialog med elev och föräldrar om elevens utveckling. Syftet med utvecklingssamtalen är att genom dialog understryka skolans, föräldrarnas och elevens gemensamma ansvar för att hitta en positiv utveckling.

11. IT-revolutionen i skolan måste baseras på lärarna

Motionärerna framför här att den nya informationsteknologin är en förutsättning för att utbilda för framtiden och att IT-undervisningen måste ske både för elever och lärare.

Stadsledningskontoret delar motionärernas syn på lärarnas viktiga roll i det fortsatta utvecklingsarbetet inom IT i skolan.

12. Utveckla distansundervisningen

Stadsledningskontoret delar motionärernas syn på möjligheterna med distansutbildning inom främst vuxenutbildningen. Inom arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen pågår ett utvecklingsarbete på bland annat Bandhagens gymnasium och Södra Latins gymnasium. Dessutom pågår ett framgångsrikt distansutbildningsprojekt på Sofias skolan, där man utbildar utlandsvenska elever via datorkommunikation. Erfarenheter från dessa projekt bör spridas till andra utbildningar i staden. Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden säger i sitt remissvar att det inledda utvecklingsarbetet ska intensifieras under 1998.

13. Yrkeslärarna måste få tillgång till aktuell vidareutbildning

Stadsledningskontoret instämmer i de synpunkter som arbetsmarknad- och utbildningsnämnden avgett i sitt yttrande: *"Karaktersämnena har inte utvecklats tillräckligt snabbt inom flera yrkesprogram. Metodik och pedagogik är i behov av förnyelse, lärarnas kunskapskompetens måste utvecklas och samarbetet med näringslivet intensifieras. Förvaltningen delar motionärernas syn på behovet av aktuell vidareutbildning av yrkeslärare och planerar att under 1998 avsätta väsentliga resurser för att ge yrkesutbildningen ett egenvärde som attraherar ungdomarna. Uppbyggnaden av ett pedagogiskt utvecklingscentrum för yrkesteknik är ett exempel, en genomgripande fortbildning för kontorslärare ett annat".*

14. Stimulera mångfald inom skolväsendet

Stadsledningskontoret instämmer i motionärernas synpunkt att den ökade mångfalden på skolans område har positiva effekter. Antalet ansökningar om att få starta fristående skolor inom staden är relativt stort, inom vissa stadsdelsområden går upp till 25% av eleverna i fristående skolor. Stadsledningskontoret menar att det är tveksamt om ett program för att stimulera startandet av fler fristående skolor ligger inom stadens ansvar. Ett ökat engagemang från stadens sida i de fristående skolorna borde i första hand vara förknippat med bättre tillsyn och uppföljning för att garantera den kvalitet på utbildningen som staden vill ge barn och unga under sin skolgång.

15. Stimulera rörlighet bland lärarna

Motionärerna framför här att det är positivt för lärare att då och då byta skola. Lärarna skulle då få fler impulser och få möjlighet att förnya sig i nya miljöer. Vidare föreslås i motionen att staden bör ta fram en strategi för att öka rörligheten bland lärare.

Stadsledningskontoret instämmer i motionärernas förslag vad gäller behov av rörlighet, strategi för detta är en fråga för stadsdels- och facknämnderna.

16. Rektorerne måste få vara chefer och pedagogiska ledare

I detta avsnitt lyfter motionärerna fram rektorernas och skolledningens centrala roll för en framgångsrik skolutveckling. Rektorernas roll måste stärkas och statusen höjas. Gemensamma utvecklingsinsatser och fortbildning i bl.a. ledarskap är nödvändigt.

Stadsledningskontoret instämmer i motionärernas uppfattning att rektorerne är mycket viktiga för skolans utveckling. Staden har i budget för 1998 anvisat 23 Mkr. för kompetensutveckling av nyckelpersoner inom äldreomsorg och skola. Stadsledningskontoret har ett uppdrag att genomföra ett program för fortbildning av skolledare. Flera förvaltningar har dessutom satsat på olika former av kompetensutveckling och ledarutbildning för sina skolledare.

17. Gör skolorna mer självständiga

Under denna punkt trycker motionärerna på att det är väsentligt att skolorna ges största möjliga ansvar och befogenheter för att kvaliteten ska höjas. I motionen hävdas att stadsdelsreformen för många skolor inneburit en centralisering och att mycket av det som tidigare beslutats av skolorna har förts upp till stadsdelskontoren och nämnderna. Motionärerna anser vidare att så mycket pengar som möjligt bör inkluderas i skolpengen.

Stadsledningskontoret anser att läroplanen, skolutvecklingsavtalet samt den styrmodell för stadens skolor som finns antagen i skolplanen för Stockholm ger tydliga riktlinjer för och möjligheter till decentralisering av verksamheten med ett stort utrymme för lokala initiativ. När det gäller resursfördelningen till skolorna så finns det ett friutrymme för stadsdelsnämnderna och arbetsmarknads- och utbildningsnämnden att fördela inom ramen för den schablon som fördelas per elev.

18. Samla skolorna i en liten slagkraftig organisation

Motionärerna hävdar att det var fel att involvera skolan i stadsdelsnämnderna. Motionärerna anser att det saknas kompetens eller övriga förutsättningar som krävs för att skolan skall utvecklas. Motionärerna föreslår att skolorna bör samlas i en ny kommungemensam organisation för att garantera kompetens och likvärdighet i hela staden.

Stadsledningskontoret anser inte att det finns tecken på bristfällig kompetens inom skolområdet i stadsdelsförvaltningarna. Flera stadsdelar har ambitiösa utvecklingsprojekt och satsar på kompetensutveckling inom skolan. Detta framgår bland annat av verksamhetsberättelserna för 1997 och verksamhetsplanerna för 1998. Stadsledningskontoret följer årligen upp skolverksamheten via nyckeltal, attitydundersökningar och kvalitetsbedömningar. Under den korta tid som gått sedan stadsdelsnämndreformen genomfördes har inte uppföljningen kunnat visa några negativa förändringar i resultaten som kan relateras till uppdelningen av skolverksamheten i stadsdelar.

19. Bättre anpassning av lärarutbildningen till verkligheten

Motionärerna anser att det krävs en förnyad lärarutbildning, där den utvecklas i samspel med skolornas vardag. I motionen föreslås att staden bör intensifiera kontakterna med lärarhögskolan i syfte att åstadkomma en förbättrad lärarutbildning.

Stadsledningskontoret menar att lärarutbildningen ständigt behöver utvecklas och förändras för att anpassas till skolans verklighet. Regeringen har tillsatt Kommittén om lärarutbildning för att titta på nuvarande lärarutbildningar. Stadsledningskontoret anser att staden bör avvakta ett betänkande från kommittén.

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden beslöt den 5 mars 1998 att som svar på remissen överlämna och i huvudsak åberopa arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande, samt att därutöver anföra följande.

En bra skola är en förutsättning för en livskraftig demokrati. En skola för alla betyder en skola där alla elever blir sedda och bemötta, där alla elevers erfarenheter får utrymme och där alla elever får en undervisning som tillgodoser deras behov och krav. Målet är en skola där alla elever utvecklar kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som stärker deras förmåga både att anpassa sig till det moderna samhället och att delta i förändringen av detta samhälle. En väl fungerande skola ger alla elever förutsättningar för att ta sina demokratiska rättigheter och sitt demokratiska ansvar. Den jämnar också ut elevers förutsättningar för att skaffa sig ett gott liv, ekonomiskt, socialt och kulturellt.

Skolan är inte bara en förberedelse för livet, den är livet självt för de barn och ungdomar som går där varje dag år ut och år in. Elever kan inte betrakta allt de gör i skolan som en förberedelse för någonting annat som ska komma sedan. Livet pågår nu. För eleverna som lever mitt i flödet av inflytanden och åtgärder, flyter lektioner, raster, lärare, kamrater, relationer, studier, och så vidare samman till en miljö som existerar här och nu. Denna miljö är det större sammanhang i vilket lärandet sker. Det är av stor vikt att lyssna till eleverna och försöka se skolan och utbildning i deras perspektiv eftersom sammanhanget är av avgörande betydelse för kunskapsutvecklingen. Det betyder att de vardagskrav på skollivet som elever återkommer till när de tillfrågas om sin syn på skolan blir centrala frågor om man vill skapa en skola där alla barn känner att de utvecklas och lär sig sådant som de behöver både i sitt nuvarande och i sitt kommande liv.

Om elever inte uppfattar skolan som spännande, rolig och meningsfull blir i längden förödande för deras vilja och förmåga att tillägna sig kunskap. Det får direkta konsekvenser för lärandet. Om man tar det eleverna säger om sin skolsituation på allvar tvingas man diskutera helheten i skolarbetet. Elevernas liv i skolan är mer än delarna. Hela skolmiljön påverkar lärandet. Den motivation elever känner för att gå i skolan och lära sig saker har självklart med yttre faktorer att göra, men handlar också om inre faktorer. Det inre och det yttre hör ihop i ett komplicerat och sammanflätat mönster.

Vi är inne i en strukturomvandling av samma dimensioner som när jordbrukssamhället övergick i ett industrisamhälle. Det är ingen vågad gissning att tro att framtidens arbetsmarknad kommer att vara mer flexibel och att en människa under ett arbetsliv måste kunna hantera en lång rad väldigt olika

arbetsuppgifter. Förmågan att ta till sig och bearbeta information och göra självständiga bedömningar blir allt viktigare. Mängden faktakunskaper kommer hela tiden öka och få allt snabbare omsättningshastighet, vilket leder till behov av ständigt lärande. Alltfler kommer att självständigt behöva lösa problem och driva projekt. Likaså blir förmågan att känna empati och kunna förstå andra människor viktigare. Man måste själv vara bra på att kommunicera med andra människor, i både tal, skrift, bild och andra uttrycksmedel.

Skolutbildning har haft sin grund i kopplingen till samhälls- och arbetsliv. Men förändringarna i arbetsmarknadens struktur och en allt högre ungdomsarbetslöshet påverkar elevernas motivation i skolan. Sambanden mellan utbildning, arbete och samhällsliv är mer oklar idag än tidigare. Samhället har behov av att alla medborgare får del av de allmänna kunskaper som en omfattande skolgång ger, men kraven handlar mer om en höjning av den generella kompetensen som kan användas i en hel rad yrken.

Förändringar i människors värderingar innebär också nya krav på skolan. Unga människor tenderar till att vara mer individualistiska och mindre auktoritetstroga än tidigare. Skolan måste klara av att hantera den ökande individualismen utan att det leder till ett sammanbrott av solidaritet och samhörighetskänsla.

Allt lärande är en process där eleven själv måste vara aktiv. Eleverna har själva ett ansvar för arbetet i skolan. Vad är det som bär eleverna genom ett arbete, som får dem att känna lust att gå vidare, som gör att de inte tröttnar? Det kan vara själva problemet som är drivkraften. Elever som är på väg att lösa ett problem söker kunskap. Det är detta problemmedvetande och kunskapsökande som är motorn i läroprocessen. Det kan också vara arbetsformerna som håller eleverna kvar i uppgiften och gör att deras intresse vidmakthålls. Det kan även vara hela den verksamhet eleverna är involverade i som motiverar deras intresse. Kunskap är bland annat det en elev utvecklar genom att delta i en sådan verksamhet. Hur verksamheterna på en skola utformas är av grundläggande betydelse för elevernas kunskapsutbyte.

Skolan har ett ansvar för att organisera arbetet så att eleverna kan vara aktiva i inhämtning av kunskaper och färdigheter. Kunskap består inte bara av faktakunskaper av traditionellt slag, utan också av processkunskaper, social och kulturell kompetens.

Slutligen bygger kunskapssynen på att eleverna skall ges ett starkt självförtroende och att de skall gå ut skolan med en nyfikenhet och ett intresse för omvärlden. Om skolan inte klarar att upprätthålla och bygga på den enskilde elevens självförtroende fungerar varken kunskapsinhämtning eller social samvaro. En trygg och harmonisk människa har gott självförtroende.

Det är endast utifrån självförtroende som människan kan vara generös och solidarisk mot andra. Skolan skall också inspirera elevernas nyfikenhet och intresse för att lära mer. Målet måste vara att de elever som går ut skolan skall ha minst samma pirrande förväntan och nyfikenhet som när de en gång började i första klass. Att gå ut skolan innebär på intet sätt slutstationen i läroprocessen. Det innebär bara att man skaffat sig instrumenten för att fungera i arbetsliv och samhälle, att lära sig och upptäcka saker resten av livet.

Att ge alla elever lika chans att klara sig bra i det fortsatta livet förutsätter en hög grad av individualisering av verksamheten i skolan. Skolan måste bli bättre på att möta de enskilda elevernas olika behov. Utvärderingar visar att den svenska skolan på ett mycket bra sätt klarar de ”normala” eleverna. De som ligger runt medelvärdet i fråga om begåvning och de som fungerar bra i ett större kollektiv. Däremot har vi svårt att tillgodose både de elever som har det svårast och de allra mest begåvade eleverna. Alla skall få lika chans att utvecklas efter sina förutsättningar. För att klara detta krävs en ökad individualisering av undervisningen, vilket i sin tur förutsätter både en fortsatt metodutveckling inom pedagogiken och att vi tillför tillräckligt med ekonomiska resurser till skolan.

Lärarbetet har som en följd av samhällets förändringar och nya styrdokument genomgått och genomgår betydande förändringar. En ny lärarroll växer fram och de nya villkoren och förutsättningarna ställer stora krav på lärarna. Lärarna har en avgörande betydelse för skolans utveckling. De förväntas utveckla nya sätt att organisera och leda arbetet i skolan, förändra såväl innehåll som form och delta i det lokala kursplanarbetet.

Lärarna är inte längre representanter för så mycket mer än sig själva. Deras insats är personlig snarare än rollbestämd. Förändringarna gör lärarjobbet mer stimulerande; läraren kommer närmare eleverna, lär känna dem bättre och har större möjligheter att skapa glädje och gemenskap och ge utrymme för kunskapsprocesser som verkligen berör dessa elever.

Decentraliseringen ställer lärares arbete i fokus på ett nytt sätt. Idén med decentraliseringen bygger på att det finns ett förtroende för att lärare både kan och vill utveckla skolan. Det är de som befinner sig närmast den konkreta verksamheten som ska ha mesta möjliga inflytande över hur den utformas. Grundhållningen i ett decentraliserat system är att alla gör ett bättre jobb om de får tillit och förtroende.

Lärarna har idag ett större behov än förr av att samarbeta. Det är en följd av att jobbet har blivit mer utsatt och att skolans verksamhet är mer komplex än tidigare. Ett sätt att ge samarbetet en fastare ram är att lärarna bildar arbetslag. Men arbetslaget som organisationsform innebär inte automatiskt att lärarnas

samarbetsmönster ändras eller att pedagogiken påverkas; det öppnar däremot en möjlighet till utveckling. Formen i sig har inget värde, utan måste bedömas efter vad den kan komma att betyda för barns och ungdomars lärande.

Decentraliseringen och läroplanernas betoning av kunskaper, lärande och samspel mellan skolans personal och elever i nära kontakt med hemmen och det omgivande samhället innebär ett arbete i demokratiska arbetsformer, där elevers och föräldrars inflytande måste få ökat utrymme. Läro- och kursplaner lämnar stort utrymme för lärare och elever att tillsammans välja stoff och metoder i undervisningen.

Lärarbetet har blivit mer mångfasetterat. Det friutrymme som läroplaner och kursplaner ger, innebär ett mer stimulerande och omväxlande arbete med stora möjligheter för lärare att arbeta utifrån eget intresse och kreativitet. Från traditionell kunskapsförmedling har lärarens arbete förändrats till att utforma miljöer för elevernas lärande och samtidigt vara en motor i utveckling och förnyelse av pedagogik och utbildning, en ledare i läroprocessen.

Det nya styrsystemet ställer krav på lärarna att analysera och ta ställning till såväl uppläggnings- och innehållet i skolarbetet som bedömningen av eleverna på ett annat sätt än tidigare. Lärare måste utveckla sin förmåga att problematisera i undervisningen och tillsammans med sina kolleger reflektera över sitt arbete, utvärdera sin verksamhet och ompröva sin undervisning. Den kommunikativa förmågan såväl i tal som skrift blir viktigare eftersom den nya lärarrollen innebär mer av analys, formulering och reflektion. Att kunna föra en aktiv och konstruktiv dialog med elever, lärarkolleger, skollädares, m fl utgör en central del av professionalismen i läraryrket. Kunskap om och förståelse för elever som har svårigheter i skolarbetet ökar också kraven på alla lärares specialpedagogiska kunskaper.

Lärarna är skolans viktigaste resurs. Den omställning som den nya gymnasieskolan och det nya läraravtalet innebär, ställer helt andra krav på lärarna. Hela lärarrollen är på väg att reformeras. Kraven på förändringar inom såväl gymnasieskolan som vuxenutbildningen kräver mer omfattande utvecklingsarbete än tidigare. Lärarna måste ges möjlighet att successivt bredda och fördjupa sin kompetens för att aktivt kunna bidra till att utveckla verksamheten. I budgeten för 1998 har nämnden tillförts 50 mkr för att utveckla innehållet i gymnasieskolan. Dessa medel rör framför allt lärarnas fortbildning och kompetensutveckling. Ämnesråden är en annan del där lärarna ges möjlighet att utveckla sina respektive områdeskompetenser med inriktning mot ett förändrat arbetssätt i undervisningen. Utan välmotiverade och kunniga lärare är reformeringen av gymnasieskolan inte möjlig.

Behovet av att stärka skolans forskningsanknytning är stort. Ett sätt att öka rekryteringen är att öka rekryteringsbasen av forskarutbildade personer. Rekryteringen kan stimuleras genom ett vidgat samarbete mellan skola och högskola. Ett av syftena med satsningen på skolutveckling är att utveckla och stärka lärarprofessionen och lärarrollen. Behovet av karriär-/utvecklings-tjänster tas upp i det gemensamma dokument som parterna tagit fram. Det bör också bli lättare att inrätta tjänster som kombinerar tjänstgöring inom skolan med tjänstgöring vid högskolan.

Möjligheten att välja skola har påverkat skolans utveckling både positivt och negativt. Skillnader mellan skolor är ofta större än mellan kommuner vid en jämförelse av bland annat betyg och övergång till gymnasieskolans olika program. Skolor med ett inflöde av elever är ofta belägna i stabila områden och har en stor andel elever med svensk bakgrund. Skolor med ett utflöde av elever finns däremot ofta i områden med en stor omflyttning. De har ofta en liten andel elever med svenska som modersmål. Skolornas förutsättningar präglas av den instabilitet och de sociala problem som finns i den omgivande miljön

Möjligheten att välja skola är värdefull, men det är inte kommunens roll att initiera friskolor. Kommunens uppgift är att tillhandahålla en bra skola för alla kommunens invånare. De varningssignaler som finns om ökad segregation gör det särskilt viktigt att i uppföljningar och utvärderingar uppmärksamma effekterna.

I dagsläget finns det inget underlag för att kunna ta ställning till ett eventuellt införande av ett lärarcertifikat. Regeringen har tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté, Kommittén om lärarutbildning, som ska lämna sitt betänkande den 2 juni 1998. Vi anser att man bör avvakta kommitténs betänkande innan man går vidare i frågan.

Reservation anfördes av Christopher Ödmann (mp), bilaga 1.

Reservation anfördes Claes-Göran Jacobson (v), bilaga 1.

Reservation anfördes av Sten Nordin m fl (m), bilaga 1.

Reservation anfördes av Ann-Christin Kjellman (fp), bilaga 1.

Reservation anfördes av Mikael Peterson (c), bilaga 1.

Ersätтарыttrande gjordes av Helve Tsai (sp), bilaga 1.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen (ARUF) lämnar endast synpunkter (*kursiv stil*) på de förslag som avser de frivilliga skolformerna.

Lönesättning

För de akademikergrupper, som finns inom skolan, har löneutvecklingen varit svag. Lägst ligger bibliotekariegruppen, därefter kommer psykologer och lärare. Läraryrket är därför inte attraktivt för de, som efterfrågas inom andra sektorer av arbetslivet. Som en följd av detta har viss brist på utbildade gymnasielärare börjat uppstå, framförallt inom moderna teknologier, naturvetenskap och ekonomi, men också inom yrkesämnena.

Förvaltningen delar motionärernas syn på lönesättningens betydelse för att kunna rekrytera och behålla bra lärare. De lärare, som utför ett gediget arbete premieras också numera genom tillämpning av individuell lönesättning. Bedömningsinstrumenten kan dock förbättras, bland annat genom att en utförligare, individuell arbetsplanering införs tillsammans med en tidskoordinerad resultatuppföljning, så att den kvantitativa delen av en lärares arbetsinsats bättre kan mätas.

Fortbildning

År 1997 avsatte förvaltningen 3 mkr för centralt upphandlad kompetensutveckling, vilket ligger i paritet med vad den tidigare skolförvaltningen anslog för gymnasie- och komvuxlärare. Denna kompetensutveckling är av generell art, avsedd för stora grupper lärare. Under 1998 kommer ett lika stort belopp att avsättas i samma syfte. Erfarenheterna visar att den upphandlade kompetensen ungefärligen motsvarar den normala efterfrågan på gymnasieskolorna. Till denna fortbildning skall även läggas all den centrala kompetensutveckling som erbjuds lärarna inom IT-området och sådan kompetensutveckling som erbjuds den enskilde läraren vid skolan.

För närvarande genomför förvaltningen en inventering av lärarnas fortbildningsbehov, för att kunna hjälpa rektorerna i deras ansvar att erbjuda rätt kompetenshöjande utbildning. En enkät har skickats ut till gymnasieskolans alla lärare, i vilken lärarnas tidigare fortbildning redovisas och önskemål om fortsatt fortbildning anges.

Genom de elva ämnesråd som inrättats finns också stora möjligheter att fånga upp behov av lärarfortbildning. De fyrtio lärare, som ingår i ämnesråden under en tvåårsperiod, får själva en kompetenshöjande utbildning genom sitt deltagande i rådet. Det har också visat sig att stadens gymnasieinspektörer spelar en viktig roll i behovsanalysen av lärarfortbildning.

Från universitet och högskolor finns ett intresse av att erbjuda riktad fortbildning. Stockholms universitet kommer att i början av 1998 inbjuda ämnesråden till överläggningar med aktuella sektorer vid Stockholms universitet för att diskutera bl a samverkansfrågor och fortbildning. Skolverket har också gått ut till skolorna i landet med en inbjudan att söka medel för utvecklingsprojekt för lärare. Totalt har 50 mkr avsatts för detta projekt.

Förvaltningen anser att alltför stora delar av den kompetensutveckling som tidigare år erbjudits lärare varit alltför ostrukturerad och godtycklig och har därför vidtagit ovan nämnda åtgärder. Förvaltningen delar således motionärernas syn på att bättre individuella kompetensutvecklingsplaner måste utarbetas och att en noggrann uppföljning på genomförd fortbildning görs från skolledningens sida.

Begreppet lärare

Inom gymnasieskolan och komvux är tjänstetitelnarna adjunkt och lektor vanliga, men används sällan av eleverna. Däremot är benämningar som fordonslärare, matematiklärare och bildlärare vanliga uttryck för professionen, såväl utom som inom skolan. Begreppet lärare är väl inarbetat och accepterat och innebörden förstås av alla. På senare år har även begreppet pedagog börjat användas i skolsammanhang, men ger en diffus bild om innebörden. Det är inte ovanligt att begreppet förknippas med personer som studerat pedagogik vid universitetet eller lärarutbildare vid lärarhögskolan.

Förvaltningen har inga synpunkter på den undervisande personalens benämning, men delar motionärernas syn på att det måste finnas respekt för professionen, oavsett vilket benämning som används.

Fler ingångar till läraryrket

Förvaltningen tillstyrker motionärernas förslag till en bredare lärarekrytering och vill särskilt understryka vikten av att kompetenskraven ej sänks.

Inför lärarcertifikat

Regeringen har tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté, Kommittén om lärarutbildning, som skall lämna sitt betänkande den 2 juni 1998. I direktiven ingår att ange mål och principer för styrning, förslag om innehåll och omfattning liksom om organisatoriska frågor. Utredningen skall även behandla frågor som rör fortbildning, vidareutbildning och forskningsanknytning.

Förvaltningen ser positivt på införandet av ett lärarcertifikat, men föreslår att utredningens förslag avvaktas, innan ett förslag om ett lokalt lärarcertifikat utarbetas.

Skapa bättre karriärmöjligheter

Karriärmöjligheterna är få inom skolan om man vill fortsätta inom läraryrket. En möjlighet för läraren är att höja kompetensen genom doktorand- eller licentiatstudier,

för att därigenom bli behörig för lektorstjänst. I och med att det s k B-avdraget försvann, medför en nedsättning i tjänst ett ekonomiskt avbräck för läraren, vilket bär med sig att många avhåller sig den möjligheten.

Andra karriärmöjligheter som nämns i motionen är skolutvecklingsarbete, metodarbete och läromedelsutveckling. Dessa möjligheter finns redan idag och kommer markant att förbättras, bl a då skolutvecklingspaketet ÖLA 2000 får full genomslagskraft. De nyinrättade ämnesråden ger också vissa karriärmöjligheter. Att verka som ledamot i ett ämnesråd skall ses som ett meriterande förtroendeuppdrag - ett steg i en vidare karriär inom skolan. De nystartade pedagogiska utvecklingscentren ger lärarna ytterligare möjligheter att ägna sig åt metodik- och utvecklingsarbete, samt åt näringslivs- och högskolesamverkan.

Förvaltningen ser gärna att bättre ekonomiska villkor kan beredas de lärare som vill fortsätta sin karriär inom skolan genom doktorand- eller licentiatstudier, eller likvärdiga studier som tillför skolan ny kunskap och ny metodik. Vad gäller skolutvecklingsarbete, metodarbete och läromedelsutveckling anser förvaltningen att dessa möjligheter finns redan idag och väsentligen kommer att förbättras då skolutvecklingspaketet ÖLA 2000 fått full genomslagskraft.

Fördubbla antalet lektorer fram till år 2 000

För personer med doktors- eller licentiatexamen är det inte så attraktivt att skaffa sig lärarbehörighet och söka sig till en gymnasieskola. Till de tjänster som utannonserats under senare år i Stockholm har alltför få behöriga sökande anmält sitt intresse.

Fram till gymnasiereformen var lektorstillsättningar mycket strikt reglerade och informellt diskuterades ofta lektorstjänsterna såväl i lärarledet som i skolledning och förvaltning. En uttalad mening var att många lektorer, dock långt ifrån alla, efter ett antal år ej ansågs vare sig ha vilja eller kompetens att fullgöra de åligganden, samt äga de egenskaper, som rimligen bör höra samman med ett lektorat. En annan mening var att en lektors tjänstgöring är begränsad till en mindre del av skolans elever. För flera innehavare kom tjänstetiteln mer att utgöra en statussymbol, automatiskt förenad med en högre lön. Detta väckte irritation bl a bland såväl forskarutbildade lärare som andra lärare, som med stor skicklighet utförde ”lektorssysslor”, men som av olika skäl ej fick möjligheter att åtnjuta den högre tjänstetiteln. Detta synsätt kan fortfarande märkas ute på skolorna. Möjligen kan det också vara en av anledningarna till att lektoraten inte fick något märkbart utrymme i det senaste centrala läraravtalet, ÖLA 2000.

Totalt sett har stadens gymnasieskolor betydligt färre lektorer nu, än tiden före gymnasiereformen. Flera lektorat försvann i samband med att den fyraåriga tekniska linjen togs bort. Av de lektorer som undervisade i de högre årskurserna flyttade ett flertal över till den nya ingenjörutbildningen på högskolan, andra försvann ut i näringslivet och några ”köptes ut” på grund av övertalighet. Uppskattningsvis halverades antalet lektorat vid denna tidpunkt. Under senare år har dessutom allt färre lektorat inrättats och allt färre tillsättningar har gjorts då lektorer slutat av skilda skäl.

Sannolikt har minskningen av lektorat i stadens gymnasieskolor följt den reduktion som skett i landets övriga gymnasieskolor.

Det är rektorerna som avgör om nya lektorat skall inrättas vid skolan eller om vakanser skall återbesättas. I en allt stramare ekonomi har flera rektorer avstått, då de kan anställa yngre, betydligt ”billigare” lärare, flera med forskarbakgrund, som rektorerna anser kan utföra ett lika kvalificerat arbete som lektorerna. Vid stadens gymnasieskolor finns idag ca 60 lektorer i tjänst. Under 1997 inrättades tre nya lektorat. Ingen nyrekrytering gjordes, utan tjänsterna tillsattes av lärare som sedan flera år varit anställda som adjunkter vid stadens gymnasieskolor. Dessa tjänster har således ej tillfört skolorna någon ny kunskap, utan har endast fungerat som statushöjande och förmodligen också lönehöjande för de utnämnda personerna.

En annan anledning till att skolorna har förhållandevis få lektorer är att flera av de lektorat som lysts ut under de senaste åren ej har kunnat tillsättas p g a att det ej funnits kvalificerade sökande. De regionala högskolorna är just nu inne i en massiv rekryteringskampanj och anställer allt fler forskarutbildade personer, vilket innebär att man utarmar rekryteringsunderlaget för gymnasieskolan.

I rådande situation gör förvaltningen den bedömningen att det är bättre att initiera fler samverkansprojekt med högskolor och universitet och finna andra, mera lockande anställningsformer för personer med forskarbakgrund, än att inrätta fler lektorat som besätts av personer som ej har förutsättningar att uppfylla de krav man måste ställa på innehavaren. Förvaltningen överlämnar dock åt varje rektor att även fortsättningsvis avgöra om lektorat skall inrättas eller återbesättas.

IT-revolutionen i skolan måste baseras på lärarna

Sedan 1995 har stora satsningar gjorts på att utveckla informationstekniken i Stockholms skolor. Alla skolor har utrustats med datorer och grundläggande fortbildning har erbjudits alla som önskat. I fortsättningen måste lärarna ges tid till att själva kunna fortbilda sig i det vardagliga arbetet. Produktionen av nya typer av läromedel ökar och nya versioner av programvaror kommer allt oftare. På Internet finns en mängd information att hämta och korta gratiskurser som vem som helst, oberoende av tid och plats, kan följa. De flesta lärare har idag en grundutbildning i att hantera datorer och programvara, det som nu behövs är tid till att utveckla den egna kompetensen genom att själv sitta vid datorn och söka information via Internet eller prova olika programvaror.

En viss fortbildning kommer lärarna även i fortsättningen att behöva vad gäller pedagogisk användning av IT, d v s hur man utvecklar och stimulerar elevernas kunskapsinhämtande. För att både det vardagliga utvecklingsarbetet och nyvunna kunskaper i IT-stöd i undervisningen skall kunna omsättas i praktiken krävs att alla lärare i stadens skolor själva har tillfredsställande tillgång till datorer och faktisk möjlighet att använda dem.

Förvaltningen delar således motionärernas syn på lärarnas viktiga roll i det fortsatta utvecklingsarbetet inom IT i skolan och på lärarhögskolornas ansvar att förmedla en

gedigen kunskap om informationstekniken och den pedagogiska användningen till blivande lärare.

Utveckla distansundervisningen

Det är viktigt med undervisningsformer som möjliggör studier oberoende av tid och plats. Detta gäller för såväl ungdoms- och vuxenstudier inom skolväsendet som för lärare som fortbildas. Mer distansutbildning påverkar också lärarnas arbetssituation och undervisningens organisation. Här måste erfarenheter och kompetens byggas upp och nya arbetsmetoder utvecklas. Bandhagens gymnasium har inlett utvecklingen med distansutbildning i matematik, Södra Latins gymnasium håller på att utveckla sådan undervisning i kinesiska. Två fristående skolor i Stockholm med IT-inriktning har godkänts av Skolverket fr o m 1998. Utvecklingen inom detta område kommer att gå snabbt i och med att fler skolor tar fram kurser inom olika ämnen.

Förvaltningen delar motionärernas syn på möjligheterna med distansutbildning inom främst vuxenutbildningen och kommer under 1998 att ytterligare intensifiera det redan inledda utvecklingsarbetet.

Yrkeslärarna måste få tillgång till aktuell vidareutbildning

Karaktärsämnen har inte utvecklats tillräckligt snabbt inom flera yrkesprogram. Metodik och pedagogik är i behov av förnyelse, lärarnas kunskapskompetens måste utvecklas och samarbetet med näringslivet intensifieras.

Förvaltningen delar motionärernas syn på behovet av aktuell vidareutbildning av yrkeslärare och planerar att under 1998 avsätta väsentliga resurser för att ge yrkesutbildningen ett egenvärde som attraherar ungdomarna. Uppbyggnaden av ett pedagogiskt utvecklingscentrum för yrkesteknik är ett exempel, en genomgripande fortbildning för kontorslärare ett annat.

Stimulera mångfald inom skolväsendet

I Stockholm har fem nya fristående gymnasieskolor ansökt om rätt till offentligt stöd fr o m läsåret 1998/99. Fyra har hittills godkänts. Eftersom de fristående skolorna oftast är inriktade på att erbjuda utbildning inom de samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga programmen kommer en fortsatt utökning att leda till en neddragning av antalet klasser inom den kommunala gymnasieskolan med färre kommunala lärartjänster till följd. Genom en nyetablering av friskolor sker en utökning av antalet arbetsgivare, men antalet tjänster totalt torde bli konstant inom gymnasieutbildningen i Stockholm till dess att elevkullarna ökar i början på 2000-talet.

Förvaltningen har inga synpunkter på motionärernas framställan om att ta fram ett program för att stimulera tillkomsten av fler friskolor, då denna får anses vara av politisk karaktär.

Stimulera rörlighet bland lärare

Förvaltningen delar motionärernas syn på behovet av att staden tar fram en strategi för att öka rörligheten bland lärarna.

Rektorerna måste få vara chefer och pedagogiska ledare

Enligt skollagen skall rektor ”hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas”. Därmed står det klart att rektor, förutom chefskapet, är den ytterst ansvarige pedagogiska ledaren på skolan.

Skolverket svarar för den statliga grundläggande rektorsutbildningen, medan kommunen svarar för den kompetenshöjande utbildningen. Rektorerna inom gymnasieskolan har ställts inför många svåra problem vid genomförandet av gymnasiereformen och med decentraliseringen, som gett skolorna en självständigare ställning som resursenheter. Det ekonomiska ansvaret och personalansvaret har därmed fallit på rektorerna, vilka genom de nya arbetsuppgifterna fått en ökad arbetsbörda.

Förvaltningen delar motionärernas syn på rektorsrollen i stort och har redan vidtagit en rad åtgärder för att ge utrymme och kompetens för ledarskapets viktigaste funktioner, bland annat en förändrad delegationsordning och ett omfattande chefsutvecklingsprogram. Dessutom har rektorernas löner särskilt uppmärksammats i 1997 års förhandlingar. Förvaltningen delar också motionärernas syn på tidsbegränsade förordnanden och har redan infört anställningar med tidsbegränsad placering.

Bättre anpassning av lärarutbildningen till verkligheten i skolan

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning om att lärarutbildningen behöver utvecklas och förändras, vilket också regeringen tagit fasta på genom att tillsätta Kommittén om lärarutbildning. En förändrad utbildning med bättre anpassning till dagens och morgondagens krav välkomnas därför av förvaltningen.

Stadsdelsnämnden Spånga-Tensta beslöt den 10 februari 1998 att som svar på remissen överlämna och i huvudsak åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av *Kerstin Åslund* (fp) och *Gunnar Liedberg* (c), bilaga 1.

Reservation anfördes av *Harry Kjellin m.fl.* (m), bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Kerstin Åslund* (fp) och *Gunnar Liedberg* (c), bilaga 1.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 26 januari 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Motionärerna pekar på några av de förändringar som genomförts under 90-talet i Stockholms skolor, bl.a. organisationen med att varje skola är en självständig enhet med egen rektor med stora befogenheter och ansvar.

Motionärerna konstaterar också att ett omfattande kommunalt uppföljnings- och utvärderingssystem har byggts upp genom införandet av Skolbarometern, Skolfakta, kommungemensamma prov och inte minst skolinspektörernas arbete. Under senare år har också ett stort skolupprustningsprogram genomförts, vilket givit lärare och elever en bättre arbetsmiljö. Som ett led i förnyelsearbetet ingicks 1996 ett femårigt löneavtal mellan kommunförbundet och lärarnas fackliga organisationer, där lärarlönerna höjdes och en stor del av detaljregleringen upphörde. Parallellt med löneavtalet slöts ett Skolutvecklingsavtal.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen instämmer i motionärernas uppfattning att skolan och dess utveckling är en av de viktigaste framtidsfrågorna och att lärarna har en avgörande betydelse för att skolan skall kunna utvecklas kvalitativt.

Motionens beskrivning av vad som är en bra lärare är enligt förvaltningens mening en bra sammanfattning på alla de krav som ställs på en bra lärare. Förvaltningen vill till denna kravlista tillföra kunskaper och insikt i de nationella målen och ambitionerna för skolan, som de beskrivs i läroplaner och andra styrdokument.

Förvaltningen instämmer vidare i beskrivningen av hur lärarrollen har förändrats. Inte minst viktigt är motionärernas konstaterande att andelen manliga lärare minskar och att eleverna behöver både kvinnliga och manliga förebilder i skolan.

Förvaltningen instämmer i huvudsak i historiebetraktningen om hur skolan i Stockholm har förändrats under 90-talet. När det gäller avsnittet om stadsdelsreformens införande och dess följder behandlas denna fråga i samband med punkt nr 19.

1. Högre lön till duktiga lärare

Motionärerna konstaterar att lärarlönerna har sjunkit under flera årtionden i jämförelse med andra akademikeryrken, vilket leder till att duktiga människor söker sig bort från skolan eller aldrig söker sig dit. Motionärerna menar också att om duktiga lärare ska stanna kvar i yrket krävs en marknadsanpassning av lönerna och tillägger att det är dyrt för kommunerna men ändå helt nödvändigt.

Förvaltningen instämmer i motionärernas uppfattning att det är stor risk att skolan tappar intresserade och engagerade lärare om lönebildningen understiger andra jämförbara yrken. Förvaltningen måste dock konstatera att om en lönehöjning för lärarkåren ska kunna genomföras måste stadsdelen tillföras ytterligare medel. Förvaltningen ser inga

möjligheter att omfördela medel inom skolans område eller inom stadsdelens totala budgetram.

2. Individuell lönesättning

Under denna punkt framför motionärerna uppfattningen att individuell lönesättning är en bra metod för att kunna premiera goda insatser. Dock efterfrågas de rätta instrumenten för att värdera varje lärars arbetsinsatser. Motionärerna anser att detta område behöver utvecklas. För att höja läraryrkets status är det nödvändigt att göra lärarna till en av de prioriterade grupperna vid kommande lönerevision.

Förvaltningen vill framhålla att individuell lönesättning för lärarna är infört i och med att det femåriga löneavtalet tecknades 1996 mellan kommunförbundet och de fackliga organisationerna.

Förvaltningen instämmer i att instrumenten för värdering av lärararbetet bör utvecklas. Ett sådant utvecklingsarbete pågår f.n. inom Spånga-Tenstas stadsdelsförvaltning.

När det gäller den avslutande meningen För att höja läraryrkets status är det nödvändigt att göra lärarna till en av de prioriterade grupperna vid kommande lönerevision instämmer förvaltningen i motionens uppfattning, med förbehållet att ytterligare medel då måste tillföras nämndens budget.

3. Satsa på fortbildning av lärare

Motionärerna lyfter fram fortbildningen av lärare som ett mycket viktigt instrument att utveckla skolan och menar att de tidigare centrala medlen 13 Mkr har försvunnit och att skolorna tvingats till stora neddragningar av sin egen lokalt anpassade fortbildning. Vidare för motionärerna fram att fortbildningen ska ingå som en del av den enskilda skolans strategi och också ge ekonomiska incitament för läraren att ingå i en karriärstege.

Skolinspektörernas stora betydelse för uppföljnings- och utvärderingsarbetet och därmed för en definiering av förbättringsområden i skolorna lyfts fram. Motionärerna anser att det därför är viktigt att skolinspektörsfunktionen inte försämras. Till sist framhåller motionärerna under denna punkt att det är rektor som har ansvaret för att se till att lärarna har den kompetens som behövs för undervisningen och att rektor årligen efter utvecklingssamtalet skall upprätta en individuell kompetensutvecklingsplan för varje lärare.

Förvaltningen delar motionens uppfattning att fortbildning och kompetensutveckling är ett av de viktigaste instrumenten för att driva skolutveckling. Förvaltningen vill framhålla att i Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning är skolutveckling och därmed kompetensutveckling för lärarna ett prioriterat område. Nämnden har i sin budget avsatt 1 Mkr för strategisk fortbildning. Det betyder att nämnden i Spånga Tensta avsätter en större andel 7.5 % än om man jämnt fördelat 13 Mkr på 27 delar, en sådan fördelning motsvarar 4.8 %. Som exempel på utvecklings- och

fortbildningsinsatser inom Spånga-Tensta skolor kan nämnas, didaktik i matematik och de naturorienterande ämnena, kvalitetsfrågor, handledarinriktat arbetssätt, att arbeta i arbetslag, barn med behov av särskilt stöd, språkutveckling samt barnkonventionen och dess innebörd. Flera av stadsdelens skolor deltar även i olika EU-projekt där fortbildning och utvecklingsarbete är väsentliga moment. Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning har också ett utvecklingscentrum som har till uppgift att stödja skolornas personal med fortbildningsinsatser och information om pedagogiska nyheter. Verksamheten är uppmärksammas långt utanför stadsdelens gränser. Förvaltningen vill därför framhålla att fortbildning och kompetensutveckling för lärarna står högt på dagordningen trots de sista årens stora nedskärningar inom skolområdet. När det gäller den mer långsiktiga och strategiska fortbildningen som drevs av utbildningsenheten vid dåvarande skolförvaltningen och som avses i motionen, håller förvaltningen med om att den saknas. De uppgifter som centrala utbildningsenheten svarade för har nu gått över till stadsdelsnämndernas ansvarsområde. Möjligheterna att inom stadsdelarna driva dessa frågor varierar efter stadsdelarnas storlek. För Spånga-Tenstas del anser förvaltningen att förutsättningarna finns att bygga upp något liknande i egen regi eller i samarbete med andra stadsdelar.

Förvaltningen delar motionärernas uppfattning att skolinspektörerna har en stor betydelse för skolutvecklingen och att deras funktion inte bör försämrats. De årliga inspektörsbesöken och rapporterna är av stort värde för både den enskilda skolans och förvaltningens uppföljnings- och utvärderingsarbete.

4. Behåll begreppet lärare

Motionärerna framför med kraft att begreppet lärare ska behållas och att det inte skall ersättas med pedagog som föreslagits av en statlig utredning. Efter vad förvaltningen förstått har förslaget att ersätta beteckningen lärare med pedagog dragits tillbaka i det fortsatta beredningsarbetet av de nya läroplanerna.

5. Fler ingångar till läraryrket

Motionärerna framför här att det är bra att lärarna har olika utbildningsbakgrund. Det berikar arbetet i skolan och öppnar läraryrket för fler. Motionärerna förordar därför en mer flexibel lärarutbildning som möjliggör för fler att bli lärare, utan att därför sänka lärarkompetensen.

Förvaltningen instämmer även på denna punkt. Under senare år har i Spånga-Tensta skolor anställts ett antal lärare med annan grundutbildning och yrkeserfarenhet än den vanliga t.ex. civilingenjörer arkitekter och andra och som haft en kompletterande lärarutbildning. Enligt skolornas uppfattning har dessa rekryteringar varit positiva.

6. Inför lärarcertifikat

Motionärerna föreslår att kommunen ska införa ett kommunalt lärarcertifikat med syfte att höja kvaliteten och öka aktualiteten i skolorna. Certifikatet är tänkt att som grund bygga på en högskoleutbildning, genomgången fortbildning och eventuell yrkespraktik.

Förvaltningen har inga invändningar mot att idén med ett lärarcertifikat prövas och att förutsättningarna för ett certifikat och vad det bör innehålla utreds. Att införa ett certifikat eller legitimation skulle kunna vara en väg att säkra kvaliteten på undervisningen och också säkert höja läraryrkets status.

7. Skapa bättre karriärmöjligheter

Motionärerna föreslår under denna punkt att det bör inrättas fler karriärmöjligheter för lärare i syfte att se till att de framstående lärarna är kvar i undervisningen. Några karriärsområden som exemplifieras är särskilt ansvar för fortbildning, ledning av det pedagogiska utvecklingsarbetet, metodarbete och läromedelsutveckling.

Förvaltningen tillstyrker tanken med att det behövs fler karriärmöjligheter för lärare, men vill också peka på att det finns möjligheter till sådana anordningar i läraravtalet. Ytterligare exempel på områden som skulle kunna vara en bas i en lärarkarriär kan vara handledarfunktion i områden som, barn med behov av särskilt stöd, språkutveckling och läs och skrivinlärning. Ett förslag till karriärtjänster kan också vara lektorstjänster i didaktik inom kärnämnen svenska, matematik och engelska .

8. Fördubbla antalet lektorer fram till år 2000

Förvaltningen redovisar inga synpunkter utom de i punkt 7 angivna, då gymnasieskolorna inte ingår i nämndens direkta ansvarsområde.

9. Lärarna måste få ägna sig åt kunskapsförmedling

Motionärerna framför här uppfattningen att sektorsövergripande arbete kan leda till att professionalismen sätts åt sidan och kompetensen tunnast ut. Motionärerna vill i stället stärka professionalismen, och uttrycker att lärarna kan inte vara utbildare, stormorsa , polis, lektant och kurator samtidigt och med stolthet kunna säga att de gör ett bra jobb . Läraren måste få ägna sig åt kunskapsförmedling och andra yrkeskategorier åt sina uppgifter.

Motionärerna pekar också på att det är viktigt att förbättra samverkan med andra parter som t.ex. polis och socialtjänst, men att det då handlar om samverkan med bibehållen professionalitet och med respekt för varandras uppgifter och roller. Som avslutning under denna punkt anför motionärerna uppfattningen att stadsdelsreformen

har inneburit att skolorna åläggs nya uppgifter som inte har med undervisning att göra och att sådana sidouppgifter skall rensas bort.

Förvaltningen instämmer inte i motionärernas resonemang på denna punkt, och vill peka på motionärernas tidigare resonemang i det inledande avsnittet om att lärarrollen förändras, där beskrivs att barns allt färre vuxenkontakter gör att lärarna blir väldigt viktiga personer i många elevers liv. Denna situation gör att lärarna måste ta ett allt större socialt ansvar. Förvaltningen anser att om inläringen för barn och unga ska vara framgångsrik är det också nödvändigt att lärarnas engagemang för elevernas hela situation är stort. Motionärerna framför också själva att en bra lärare ser alla elever och anpassar undervisningen efter elevernas individuella förutsättningar. I det perspektivet är lärarna den bästa "elevvårdaren". Läraren behöver dock stöd av annan kompetens såsom kurator och annan elevvårdspersonal för att klara sina uppgifter.

Inom Spånga-Tensta stadsdel är samverkan ett nyckelord och det sektorsövergripande arbetet är prioriterat av förvaltningsledningen. Bl.a kan nämnas att Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning deltar i ett tvåårigt projekt som leds av resursförvaltningens FoU-enhet och som syftar till att utveckla sektorsövergripande samverkan framför allt för barn och unga i riskzonen. Att samverka sektorsövergripande ser förvaltningen som ett sätt att minska parallellarbete och öka effektiviteten. Förvaltningens linje när det gäller sektorsövergripande verksamhet harmonierar väl med motionärernas uppfattning om att det är viktigt att förbättra samverkan med andra parter t.ex. polis och socialtjänst, men att det då handlar om att samverka med bibehållen professionalism och respekt för andras uppgifter och roller.

Förvaltningen invänder också emot att stadsdelsreformen har inneburit att skolan åläggs nya uppgifter som inte har med undervisningen att göra. För stadsdelen Spånga-Tenstas del har självklart förändringar skett i skolornas verksamhet i samband med reformens införande. Dock hävdar förvaltningen att förändringarna skett i samråd med skolorna och haft som mål att verksamheten ska bli så bra som möjligt för barn och unga.

Förvaltningen vill till sist under denna punkt framhålla de åtaganden skolan har enligt läroplanen, t.ex. frågor kring demokrati, etiska frågor, solidaritet med svagare och utsatta, samarbetsträning, motverkan av våld, rasism, mobbning och trakasserier mm. Dessa frågor, som man kanske inte direkt associerar med begreppet kunskapsförmedling, är enligt förvaltningens mening mycket väsentliga och ska ha en given plats i skolans verksamhet. Skolans engagemang i dessa frågor är en nödvändighet om vi i framtiden ska få engagerade samhällsmedborgare och lärarna är nyckelfigurer i detta arbete. Enligt förvaltningens uppfattning är lärarna nyckelfigurer i detta arbete.

10. Ordning och reda i skolan

Under denna punkt framhåller motionärerna att det är viktigt med ordning och reda i skolan. Motionärerna lyfter fram skolbarometerns resultat i detta avseende och konstaterar att det endast är en tredjedel av högstadieläverna som tycker att det är

lugn och arbetsro på lektionerna. Vidare konstateras att ordning och reda underlättar såväl för eleverna som för lärarna att göra ett bra jobb. Motionärerna föreslår en rad åtgärder t.ex. täta kontakter med föräldrarna, möjlighet att ge skriftliga omdömen, betyg i ordning och uppförande och omedelbara polisanmälningar när brott begåtts.

Förvaltningen anser att det självklart ska vara ordning och reda i skolan.

Förvaltningen vill dock i detta sammanhang konstatera att skolorna i Spånga-Tensta stadsdel överlag fick bra resultat i skolbarometerns senaste mätningar. Förvaltningen har i 1998 års verksamhetsplan skrivit att alla skolorna i stadsdelen ska vara bland de 25 % bästa skolorna i Stockholm. Skolbarometern mäter en rad variabler men ordning och reda är en av de väsentligaste.

Förvaltningen är också i vissa avseenden överens med motionärerna när det gäller metoderna. Förvaltningen anser att varje skola ska ha tydliga regler om vad som gäller i skolan och vilka beteenden som inte accepteras, hit hör t.ex. regler kring våld och mobbning. När det gäller motionärernas förslag att införa betyg i ordning och uppförande tar förvaltningen avstånd. Förvaltningens uppfattning är att regler som införs och åtgärder som vidtas ska i största möjliga mån utarbetas i nära samverkan mellan hemmen, eleverna och skolan. En nära, tät och kontinuerlig kontakt mellan föräldrar, elever och skolan har bl.a. den funktionen att förebygga oordning och att reda ut problemen innan de har blivit alltför stora. Forskningen och erfarenheter från framgångsrika skolor visar att ett nära samarbete mellan skolan, hemmet och eleverna är en av nycklarna till framgång. Utvecklingssamtalen, som är en grund för varje elevs individuella utvecklingsplan och som sker i varje klass mellan lärare, föräldrar och elev är ett bra forum där skolgången diskuteras och där alla ska komma till tals i dialogform och där ordning och reda också kan behandlas. Förvaltningens uppfattning är att denna metod är väsentligt bättre än betyg i ordning och uppförande.

11. IT-revolutionen i skolan måste baseras på lärarna

Motionärerna framför här att den nya informationsteknologin är en förutsättning för att utbilda för framtiden och att IT-undervisningen måste ske både för elever och lärare. Lärarna måste få tillgång till utbildning inom området, hur man använder datorerna som arbetsredskap i undervisningen och hur man utvecklar och stimulerar kunskapsinhämtande.

Förvaltningen instämmer helt med motionärernas uppfattning. Stadsdelens skolor har under flera år satsat på datorer som ett hjälpmedel i undervisningen. Alla lärare har erbjudits utbildning inom datorområdet. I detta sammanhang vill förvaltningen också peka på datorernas särskilt stora betydelse vid språkutveckling.

12. Utveckla distansundervisningen

Motionens skrivning på denna punkt avser framför allt vuxenutbildning som inte primärt hör till stadsdelens ansvarsområde. Förvaltningen avstår därför att yttra sig på denna punkt.

13. Yrkeslärarna måste få tillgång till aktuell vidareutbildning

Förvaltningen avstår att yttra sig på denna punkt eftersom gymnasieskolorna inte tillhör nämndens ansvarsområde.

14. Stimulera mångfald inom skolväsendet

Förvaltningen avstår att ha synpunkter på denna fråga, eftersom den är av övergripande politisk karaktär.

15. Stimulera rörlighet bland lärarna

Motionärerna framför här att det är positivt för lärare att då och då byta skola. Lärarna skulle då få fler impulser och få möjlighet att förnya sig i nya miljöer. Vidare föreslås i motionen att staden bör ta fram en strategi för att öka rörligheten bland lärare.

Förvaltningen instämmer i motionärernas förslag och anser att ett sådant förfaringsätt stärker skolans funktion som en lärande organisation.

16. Rektorerne måste få vara chefer och pedagogiska ledare

I detta avsnitt lyfter motionärerna fram rektorernas och skolledningens centrala roll för en framgångsrik skolutveckling. Rektorernas roll måste stärkas och statusen höjas. Gemensamma utvecklingsinsatser och fortbildning i bl.a. ledarskap är nödvändigt. Lönesättning och arbetsvillkor måste enligt motionärerna ses över för att bättre motsvara dagens krav.

Förvaltningen instämmer till fullo i motionärernas uppfattning att rektor/skolledare har en nyckelfunktion skolan. En engagerad och skicklig skolledning är en förutsättning för en framgångsrik skola.

Förvaltningen vill i detta sammanhang anföra att Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning under 1998 avser att genomföra en större utbildningsinsats riktad till skolledare kring kvalitetsfrågor. Förvaltningen arrangerar också regelbundna chefsseminarier där centrala frågor avhandlas och bearbetas. En mer omfattande ledarskapsutbildning för stadsdelens alla chefer kommer också att genomföras under 1998.

17. Gör skolorna mer självständiga

Under denna punkt trycker motionärerna på att det är väsentligt att skolorna ges största möjliga ansvar och befogenheter för att kvaliteten ska höjas. I motionen hävdas att stadsdelsreformen för många skolor inneburit en centralisering och att mycket av det som tidigare beslutats av skolorna har förts upp till stadsdelskontoren och nämnderna. Vidare hävdas att det bl.a. blivit svårare med budgetuppföljning och att

delegationsordningen blivit snävare. Motionärerna har också noterat tendensen att skolorna tas ifrån ansvaret för mat, städning och andra stödjande funktioner. Motionärerna anser vidare att så mycket pengar som möjligt bör inkluderas i skolpengen.

Undantaget är resurser för mycket kostsamma elever med stora krav på särskilda insatser inom t.ex. S:t Örjan. Dessa resurser bör fördelas centralt efter de behov som finns.

Förvaltningen instämmer i motionärernas uppfattning om att en framgångsrik skolutveckling bygger på ett stort lokalt engagemang och att skolorna bör ges största möjliga ansvar och befogenheter för att kvaliteten ska kunna höjas.

Det är möjligt att stadsdelsreformen för många skolor inneburit en centralisering. Inom Spånga-Tensta stadsdel har dock förvaltningsledningen uttalat policyn att varje chef ska vara självständig och ha ett stort ansvar med därtill kopplade befogenheter. Detta gäller självklart också stadsdelens skolor och rektorer. Förvaltningen har en nära samverkan med stadsdelens rektorer. Viktiga frågor för stadsdelen och skolan diskuteras och behandlas vid regelbundet återkommande rektors- och skolledningsmöten. I frågor som berör enskild skola sker beslutet efter samråd med berörd skola.

Förvaltningen delar också helt motionärernas uppfattning om att så mycket pengar som möjligt inkluderas i skolpengen med undantag av medel för mycket kostsamma elever.

Förvaltningen delar helt motionärernas uppfattning att så mycket pengar som möjligt skall ingå i skolpengen. Uppbyggnaden av budgeten inom skolområdet sker inom stadsdelen Spånga-Tensta i nära samverkan mellan förvaltningen och rektorerna. När det gäller medel för särskilt kostsamma elever är dessa centralt placerade inom förvaltningens avdelning för barn och ungdom. Det bör noteras att budget för detta ändamål har ökat med ca 2 Mkr efter stadsdelsreformens införande.

18. Samla skolorna i en liten slagkraftig organisation

Motionärerna hävdar att det var fel att involvera skolan i stadsdelsnämnderna. Motionärerna anser att det saknas kompetens eller övriga förutsättningar som krävs för att skolan skall utvecklas. Motionärerna föreslår att skolorna bör samlas i en ny kommungemensam organisation för att garantera kompetens och likvärdighet i hela staden. En liten och effektiv skolförvaltning med bred specialistkunskap på skolområdet bör återskapas. I denna nya skolförvaltning bör enligt motionärerna även gymnasieskolan ingå. För lärarna skulle en sådan organisation bl.a. innebära att den gemensamma fortbildningen kan återinföras, att pedagogiska projekt stimuleras och att goda idéer kan spridas bättre.

Förvaltningen har på denna punkt en avvikande uppfattning och anser inte att skolorna ska samlas under en gemensam förvaltning. Stadsdelsnämnderna har nu fungerat under endast ett år. Reformen är i sig mycket genomgripande. Förvaltningen är väl införstådd att många av skolans medarbetare var negativa, misstänksamma och

avvisande mot reformen. Detta ska ses mot bakgrunden, helt i linje med vad motionärerna pekar på i inledningsavsnittet, att det hänt mycket positivt för skolans utveckling under 90-talet under dåvarande skolförvaltningens ledning. Det var därför naturligt att reagera som skolans medarbetare gjorde inför införandet av stadsdelsreformen.

Visst har stadsdelsreformens första år inneburit en del omställningsproblem för skolan men oklarheter och frågetecken har underhand klarats ut. Osäkerheten har efter ett år nästan upphört. och organisationen har stabiliserat sig i de nya formerna, att i det läget efter endast ett års erfarenhet överföra skolan från stadsdelsnämndsorganisationen till en egen förvaltning anser inte förvaltningen vara en klok åtgärd.

Förvaltningen kan dock stödja tanken att det föreligger behov av en gemensam fortbildningsorganisation med uppgift att svara för strategiska fortbildningsinsatser inom smala sektorer som t.ex vissa -praktiskt-estetiska ämnen. Förvaltningen vill framföra att det också är ett stort värde i att fortbildning i övergripande frågor t.ex etik anordnas och läggs upp utifrån lokala behov och förutsättningar. Behovet av en gemensam fortbildningsorganisation kan lösas genom att intresserade stadsdelar bygger upp en gemensam fortbildningsenhet eller att en enhet byggs upp inom stadsledningskontorets ram. Förvaltningen anser det eventuella behovet av en central fortbildningsenhet inte vara ett tillräckligt skäl att bryta ut skolan ur stadsdelsnämndsorganisationen. Förvaltningen vänder sig också mot att motionärerna kategoriskt påstår att det saknas kompetens eller övriga förutsättningar som krävs för att skolan ska utvecklas. För stadsdelen i Spånga-Tensta har förvaltningen haft som policy att ha en stark skolkompetens inom förvaltningen. Vidare har förvaltningen ett nära samarbete med stadsdelens skolor och med dess ledning.

Förvaltningen vill därför framföra att den inte känner igen Spånga-Tensta stadsdel i motionärernas beskrivning under denna punkt.

Ytterligare ett skäl till att behålla skolan inom stadsdelsnämndsorganisationen är att det helhetsperspektiv som bör genomsyra verksamheterna för barn och ungdomar och bidra till goda uppväxtvillkor och studieresultat försvåras om t.ex åldersgruppen 0-5 år organiseras under en annan nämnd.

19. Bättre anpassning av lärarutbildningen till verkligheten

Motionärerna anser att det krävs en förnyad lärarutbildning, där den utvecklas i samspel med skolornas vardag. I motionen föreslås att staden bör intensifiera kontakterna med lärarhögskolan i syfte att åstadkomma en förbättrad lärarutbildning.

Förvaltningen tillstyrker motionens att-satser, med förbehållet att medel måste tillföras stadsdelens budget.

Östermalms stadsdelsnämnd beslöt den 19 februari 1998 att som svar på remissen överlämna och i huvudsak återropa förvaltningens tjänsteutlåtande samt därutöver anföra följande.

Skolledningen bör när det gäller frågor om lönesättning m m eftersträva en så objektiv bedömning som möjligt. Det tillkommer dock parterna på arbetsmarknaden att utveckla former för individuell lönesättning. Fortbildning av lärare är viktigt. Samtidigt noterar nämnden att vissa skolor har minskat resurserna för lokal fortbildning och att avvikelserna mellan skolorna i vår stadsdel ökat. Stora klasser skapar oro och ställer stora krav på lärarna. Det är därför viktigt att skolan erbjuder en god fysisk och psykisk arbetsmiljö. När särskilda ordningsproblem inträffar är det viktigt att vara ytterst restriktiv med polisanmälan av barn under straffmyndig ålder.

Förebyggande åtgärder, med hjälp av elevvårdsteam, måste sättas in i ett tidigt skede.

Motionärens påstående att stadsdelsnämndsreformen har inneburit att skolorna ålagts nya uppgifter som inte har med undervisning att göra visar på en inskränkt syn på skolans roll i det lokala samhällslivet. I själva verket innebär stadsdelsreformen många nya möjligheter att på ett naturligt sätt sätta undervisningen i olika ämnen i direkt samband med verksamheten vid stadens lokala nämnder. Skolan bör arbeta aktivt med att skapa förutsättningar för erfarenhetsutbyte med det omgivande samhället. Som ett led i skolans utveckling bör vidare olika former för demokratiskt inflytande av elever, lärare och föräldrar prövas i enlighet med den verksamhetsplanering som nämnden har antagit. Härutöver anser vi att de nyligen fastställda minoritetsspråkens särställning bör tillgodoses i skolornas planering.

Reservation anfördes av *Lillemor Lindberg m.fl.* (m), *bilaga 1*.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 december 1997 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att flera av de förslag och synpunkter som motionärerna för fram helt eller delvis tas upp och behandlas i skolutvecklingspaketet "Avtal 2000." Skolutvecklingspaketet består dels av "En satsning till tvåusen" som kan betecknas som ett skolutvecklingsdokument dels "ÖLA 2000" (Överenskommelser om lön och allmänna anställningsvillkor) som är det femåriga kollektivavtalet med bestämmelser om lärares löner och arbetstider som trädde i kraft 1996.

I de fall förvaltningen anser att innehållet i motionen överensstämmer med eller besvaras i ”En satsning till tvåtusen” respektive ”ÖLA 2000” hänvisar förvaltningen till dessa dokument.

1. Högre lön till duktiga lärare.

Förvaltningen instämmer i beskrivningen. Det stämmer också väl med intentionerna i Avtal 2000.

2. Individuell lönesättning.

Förvaltningens uppfattning är att denna fråga grundligt tas upp och bearbetas i Avtal 2000. Förvaltningen instämmer i att formerna för individuell lönesättning bör utvecklas så att kriterierna för vad som premieras blir tydliga både för arbetstagare och arbetsgivare. På Östermalm kommer rektorer och förskolechefer att få utbildning i BAS, Befattning - Arbetsvärdering - System.

Samtidigt är det viktigt att poängtera att skolan inte skiljer sig i detta avseende speciellt från andra områden där individuell lönesättning tillämpas och där det är en kombination av en mätbar prestation och ledningens mer subjektiva bedömning som ligger till grund för den enskilde arbetstagarens lön.

3. Satsa på fortbildning för lärare.

Förvaltningen instämmer i motionärernas synpunkter när det gäller vikten av fortbildning. När det gäller minskade lokala resurser till fortbildning finns ingen enhetlig tendens för skolorna på Östermalm om man jämför budget och utfall för 1996 respektive 1997. Några skolor har mindre minskningar medan andra kraftigt ökat resurserna till lokal fortbildning. Fortbildning är dock inte endast en fråga om ekonomiska resurser utan det handlar även om att ta tillvara den kompetens som finns inom den egna personalgruppen.

I övrigt kan vi inte se att motionärens synpunkter avviker från de formuleringar som finns i ”Skolplan för Stockholm 1995-1998” sid. 5:

”Varje skolenhet skall årligen genomföra den fortbildning som svarar mot skolenhetens behov och skolplanens intentioner. Skoledningen skall genomföra personalutvecklingssamtal med skolans personal, därvid behandla personalens fortbildningsbehov samt upprätta personliga fortbildningsplaner. Rektor ansvarar för att skolenheterna har en plan för den samlade fortbildningen. Denna skall utvärderas. Omfattningen och inriktningen på den genomförda fortbildningen skall dokumenteras.”

När det gäller skolinspektörernas funktion och att denna inte försämras delar förvaltningen motionärernas uppfattning.

4. Behåll begreppet lärare.

Förvaltningen har ingen annan uppfattning än den som anges i ”Växa i lärande” - Förslag till ny läroplan för barn och unga 6-16 år. SOU 1997:21. På sidan 89 anges

och motiveras de terminologiska förändringar som gjorts. Där skrivs beträffande begreppen *undervisning* och *lärare* följande:

”Verksamhet har på flera ställen ersatt *undervisning*.

Undervisning används i princip i sammanhang som avser ämnesundervisning.”

”Termen *läraren* har ändrats till pedagogen eftersom läroplanen i den integrerade skolan berör alla pedagoger.”

5. Fler ingångar till läraryrket.

Förvaltningen instämmer i motionärernas synpunkter.

6. Inför lärarcertifikat.

Frågan har inte diskuterats tillräckligt för att förvaltningen ska ha en uppfattning.

7. Skapa bättre karriärmöjligheter.

Förvaltningen instämmer i motionärernas synpunkter. I skol-utvecklingsavtalet ”En satsning till tvåusen” diskuteras dessa frågor.

Där konstateras på sidan 10:

”Men samtidigt behöver lärarnas arbetsuppgifter utvecklas i fler riktningar som ger mångfald, dynamik och utveckling i yrkesrollen. Det kan handla om ämnesexpert, föreläsare, mentor för blivande lärare, handledare, examinator/utvärderare, sektorsansvarig, ämnesansvarig, metodutvecklare, projektledare, pedagogisk ledare, kursansvarig, ansvarig för särskilt stöd till pojkar eller flickor m m, m m. En ökad differentiering av arbetsuppgifterna ger bättre möjlighet att ta vara på både den enskilda lärarens förmåga och lärarnas sammanlagda kompetens. Det öppnar dessutom stora möjligheter till vidgade karriärvägar och karriärtjänster inom hela skolområdet.”

Även de tankegångar som utvecklas kring forskning om skolan och forskning i skolan på sidan 15-16 i ”En satsning till två tusen” berör detta område.

Inom ramen för vår gemensamma överenskommelse kommer vi att under den förestående femårsperioden verka för åtgärder som främjar och stimulerar en utveckling och breddning av forskningen i skolan. Parterna ska arbeta för att underlätta för lärare att kunna forska i skolan om skolan och för att öka möjligheterna till visstidsanställningar av forskare eller personer från näringslivet.”

Förvaltningen anser att ovanstående direkt svarar mot det efterfrågade i motionen.

8. Fördubbla antalet lektorer

Förvaltningen yttrar sig inte i denna fråga, då gymnasieskolan inte ligger under nämndens ansvarsområde.

9. Lärarna måste få ägna sig åt kunskapsförmedling

Förvaltningen instämmer i att skolan inte kan lösa alla samhällsproblem och att lärarna som yrkesgrupp ska vara just lärare. Däremot anser förvaltningen att lärarrollen måste förändras bort från en traditionell kunskapsförmedlande roll, i riktning mot en handledande roll där läraren är ledaren i en lärande - och utvecklingsprocess och där

elevens i högsta grad är delaktig i denna process. Både elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling är viktig i detta sammanhang.

Samverkan med andra är viktig för att få en helhetssyn på de barn och ungdomar olika samhällsinstanser arbetar med, men också ur effektivitetssynpunkt. Skolan har länge samarbetat med socialtjänst, polismyndigheter, fritidsverksamhet med flera. För att ytterligare utveckla samarbetet mellan socialtjänst och skola-förskola har Östermalms stadsdelsförvaltning nyligen inrättat två tjänster som samordnare mellan socialtjänst och förskola/skola.

10. Ordning och reda i skolan

Förvaltningen instämmer i motionärernas synpunkter.

Det är angeläget att skolorna organiserar arbetet så att kontakt mellan skola och hem underlättas. Ett konkret exempel på detta är det system med handledare/mentorer som flera skolor har prövat. Det innebär att istället för den traditionella klassen med en eller två klassföreståndare som har kontakt med hemmet, har en handledare ansvar för en mindre grupp elever. Erfarenheten från de skolor som prövat ovanstående visar att det är lättare för lärare och föräldrar att ha en tät och kontinuerlig kontakt. Det gäller inte minst när det finns behov av kontakt med hemmet när en elev behöver tillrättas.

Beträffande skriftliga omdömen är det förvaltningens åsikt att utvecklingssamtalen, förutsatt att de genomförs på ett bra och genomtänkt sätt, är ett utmärkt instrument även när det gäller att följa och tillsammans med hemmet stödja elevernas sociala utveckling.

11. IT-revolutionen i skolan måste baseras på lärarna.

Förvaltningen har ingen annan uppfattning i denna fråga än motionärerna.

Inom Östermalms stadsdelsnämnd har bildats en arbetsgrupp med företrädare för skolorna, förskolan och förvaltningen. Syftet är att initiera och leda utvecklingen av IT i det pedagogiska arbetet. Arbetet kommer konkret att inriktas på att ta fram en strategisk IT-plan för stadsdelens skolor och förskolor.

12. Utveckla distansundervisningen.

Förvaltningen yttrar sig inte i denna fråga då vuxenundervisningen inte är nämndens ansvarsområde.

13. Yrkeslärarna måste få tillgång till aktuell vidareutbildning.

Förvaltningen yttrar sig inte i denna fråga då gymnasieskolan inte är nämndens ansvarsområde.

14. Stimulera mångfald inom skolväsendet.

Förvaltningen instämmer i motionärernas synpunkt att den ökade mångfalden på skolans område har haft flera positiva effekter. Det finns dock tendenser som man bör uppmärksamma.

Ett exempel som Skolverket undersökt är de friskolor som har en religiös, etnisk eller språklig inriktning.

Hösten 1996 fick Skolverket i uppdrag av regeringen att undersöka om fristående grundskolor som vänder sig till avgränsade grupper i samhället kan bidra till ökad social, kulturell eller ekonomisk segregation. Resultatet visar att så inte, generellt sett, är fallet. Däremot finns det vissa problem kring vissa av skolornas förmåga att hålla en god kvalitet på undervisningen. Det gäller framförallt muslimska och arabiska skolor, där föräldrarna ofta prioriterar själva skolmiljön framför undervisningen och där denna inställning kan försvåra för lärare och skolledare som vill prioritera undervisningen. Flera av de äldre skolorna i undersökningen visade upp en mycket positiv bild och här var undervisning och goda resultat viktiga för föräldrarna och avgörande för val av skola.

Skolverket gör bedömningen att någon förändring av gällande lagar och förordningar beträffande rätten att starta religiösa, etniska eller språkliga friskolor inte är nödvändigt i dagsläget. Det är däremot viktigt att noga följa utvecklingen och snabbt kunna agera när undervisningen inte längre uppfyller de krav som samhället ställer.

Inom Östermalms stadsdelsnämnd är friskolorna rikligt representerade. Cirka 25% av eleverna som bor på Östermalm går i en fristående grundskola. Flera ansökningar om att få starta en fristående grundskola eller att utöka befintlig verksamhet inom stadsdelen har de senaste halvåret inkommit till skolverket. Ovanstående innebär att förvaltningen inte anser att det i nuläget finns behov av ett särskilt program för att stimulera tillkomsten av fler friskolor.

15. Stimulera rörlighet bland lärarna.

Förvaltningen instämmer i motionärernas synpunkter. Det är viktigt att bedriva en aktiv personalpolitik för att underlätta rörlighet beträffande anställningar och möjligheter till utbytestjänstgöring. Det är också viktigt att öppna skolan mer mot det omgivande samhället och samverka och utbyta erfarenheter mellan skolor, förskolor, högstskolor samt näringsliv. Detta tillför nya erfarenheter och ny kunskap till såväl den enskilde läraren som den totala verksamheten.

16. Rektorerne måste få vara chefer och pedagogiska ledare.

Förvaltningen instämmer i synpunkten att rektorerne är viktiga för en skolas utveckling. Stadsdelsnämndsreformen har gett goda möjligheter att finna lokala lösningar för fortbildning till rektorer och övriga skolledare. Det finns även ett stort externt utbud, bl a Skolverket och Kommunförbundet, av ledarskapsutbildning med inriktning mot skola.

17. Gör skolorna mer självständiga samt
18. Samla skolorna i en liten slagkraftig organisation

Förvaltningen anser att den nu gällande läroplanen, Lpo 94, skolutvecklingspaketet samt den styrmodell för stadens skolor som finns antagen i skolplanen för Stockholm 1995-1998 ger tydliga riktlinjer för och möjligheter till decentralisering av verksamheten med ett stort utrymme för lokala initiativ.

Enligt förvaltningen innebär inte stadsdelsnämndsreformen någon förändring när det gäller decentralisering/centralisering jämfört med perioden 1991-1996. Skolenheterna på Östermalm är självständiga resultatenheter. Delegationsordningen har modifierats i vissa avseenden för att få en samordning mellan nämndens olika verksamhetsområden. Förvaltningen bedömer att stadsdelsnämndernas ansvar för grundskolan kommer att ge bättre möjligheter till samverkan mellan skolorna och till exempel skola och förskola. Även när det gäller de krav staten ställer på skolhuvudmannen avseende utvärdering, uppföljning och tillsyn är det rimligt att anta att denna kan ske bättre och effektivare om huvudmannen har 4-5 skolor inom sitt ansvarsområde jämfört med tidigare 120 grundskolor. De svårigheter som motionärerna nämner beträffande budgetuppföljning och delegationsordning berodde på övergången till en ny organisation.

Förvaltningen anser att det är för tidigt med en utvärdering och förändring av stadsdelsnämndsreformen efter endast ett år. I en sådan bör man noga överväga vilka konsekvenser reformen inneburit för skolan samt vilka fördelar som på sikt kan utvecklas.

19. Bättre anpassning av lärarutbildningen till verkligheten i skolan.

Lärarutbildningen är viktig och central för vilken kompetens den blivande läraren har med sig ut i yrkeslivet. Förvaltningen instämmer i motionärernas synpunkter och förslag. Att utveckla samarbetet med de pedagogiska utvecklingscentrum som finns vid lärarhögskolorna kan vara ett steg i rätt riktning.

Skolutvecklingsavtalets intentioner med introduktionsår där en nyanställd lärare följer ett introduktionsprogram under medverkan av en handledare/mentor är också ett sätt att bättre än tidigare skola in en nytexaminerad lärare i yrkesrollen.”

Hammarby stadsdelsnämnd beslöt den 20 januari 1998 att som svar på remissen anföra följande.

Hammarby stadsdelsnämnd ställer sig bakom förslaget att lärarnas fortbildning och karriärmöjligheter bör förbättras samt att rektorernas roll måste stärkas, fortbildning i ledarskap erbjudas, lönesättning och arbetsvillkor ses över.

Nämnden avvisar förslaget om att skapa en separat förvaltning samt återoppar därutöver förvaltningens tjänsteutlåtande av den 1998-01-02.

Reservation anfördes av Karin Liljeblad (fp) och Anne-Marie Edberg (c), bilaga 1.

Reservation anfördes av Margareta Holmberg (m), bilaga 1.

Hammarby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 januari 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar motionärernas syn på lärarnas betydelse när det gäller att utveckla skolans kvalitet.

En del av motionen berör förslag som rör gymnasieskolan. Utifrån att gymnasieskolan ej organisatoriskt tillhör stadsdelsnämndens verksamhet har förvaltningen inga synpunkter på dessa förslag. Nedan följer förvaltningens synpunkter på några av motionärens förslag:

Högre lön till duktiga lärare

Det är önskvärt att lärarlönerna höjs så att kompetenta lärare ej lämnar yrket pga löneläget. Denna fråga måste dock knytas till det ekonomiska utrymmet. Enligt förvaltningens uppfattning saknas det möjligheter att inom ramen för revisionsförhandlingar åstadkomma ”en löneökning som verkligen märks”.

Individuell lönesättning

Det finns redan i nuvarande avtal en överenskommelse om individuell lönesättning. Genomförandet åvilar arbetsgivaren och de fackliga organisationerna. Enligt förvaltningens uppfattning är detta tillräckligt.

Satsa på fortbildning av lärare

Det är önskvärt att prioritera lärarnas möjlighet till fortbildning. Förslaget att rektor, efter utvecklingssamtal, upprättar en individuell utvecklingsplan är bra.

Behåll begreppet lärare

Enligt förvaltningens uppfattning är det innehållet i yrkesrollen som är det avgörande. Titulaturen lärare eller pedagog saknar i detta sammanhang betydelse.

Inför lärarcertifikat

Liksom motionärerna anser förvaltningen att förslaget kräver vidare utredning.

Skapa bättre karriärmöjligheter

Det är önskvärt att det finns andra karriärmöjligheter för lärare än att bli skolledare. Möjligheten att en duktig pedagog/lärare leder det pedagogiska utvecklingsarbetet inom en ämnesgrupp eller institution är inget nytt, detta har praktiserats under många

är under olika former. Men som motionären framhåller, bör detta kunna breddas och andra utvecklingsområden öppnas.

Lärarna måste få ägna sig åt kunskapsförmedling

Förvaltningen delar inte synsättet att stadsdelsnämndsreformen har inneburit att lärarna ålagts nya arbetsuppgifter som inte har med undervisning att göra.

Ordning och reda i skolan

Förvaltningen delar uppfattningen att skolan skall vara en arbetsplats med ordning och reda, med tydliga regler och att polisanmälningar görs när brott begås inom skolans område. Täta kontakter med alla föräldrar är nödvändigt. Förvaltningen är dock ytterst tveksam av nyttan att återinföra betyg/omdömen i ordning och uppförande.

IT revolutionen

Motionärerna föreslår att IT satsningar måste ske för både lärare och elever. Förvaltningen delar detta synsätt.

Rektorerna måste få vara chefer och pedagogiska ledare

Det är en viktig fråga att se över rektorernas arbets- och lönevillkor. Under de senaste åren har mer och mer administrativa arbetsuppgifter lagts över på rektorerna. Rollen måste stärkas och förslaget att ha gemensamma utvecklingsinsatser och fortbildning är utmärkt.

Gör skolorna mer självständiga

Skolorna i Hammarby stadsdel är redan självständiga resultatenheter. Förvaltningen delar helt uppfattningen att framgångsrik skolutveckling bygger på lokalt engagemang och att så mycket pengar som möjligt ska inkluderas i skolpengen. F.n. får skolorna i stadsdelen föra över hälften av över eller underskott mellan åren. Fr o m 1998 kommer skolorna att få föra över hela över eller underskottet

Förvaltningen vill peka på möjligheten för kommunerna att inrätta lokala styrelse i grundskolan och den obligatoriska särskolan (s.k. "föräldrastyrda skolor").

Samla skolorna i en liten slagkraftig organisation

Enligt motionärerna har stadsdelsnämndsreformen inneburit en centralisering av makt och befogenheter. Detta stämmer inte överens med de uppfattningar som skolorna i stadsdelen har gett uttryck för. Hela tanken med stadsdelsnämndsreformen är en långtgående decentralisering.

Att åter centralisera skolverksamheten är enligt förvaltningens förslag förkastligt.

Bättre anpassning av lärarutbildningen

Förvaltningen delar motionärernas syn på en förnyad lärarutbildning.

Liljeholmens stadsdelsnämnd beslöt den 20 januari 1998 att som svar på remissen överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av *Kristina Alvendal m.fl. (m)*, bilaga 1.

Reservation anfördes av *Ann-Marie Strömberg (v)*, bilaga 1.

Ersättaryttrande gjordes av *Måns Ressner (sp)*, bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Marianne Nord (c)*, bilaga 1.

Liljeholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 7 januari 1998 har i huvudsak följande lydelse.

LÄRARROLLEN

Motionären har rätt i att lärarrollen har förändrats. Skolan var förr en mycket auktoritär organisation där läraren innehade en stark roll. Skolans funktion idag är en helt annan. Läraruppgiften har ändrats och utökats. Från att ha varit en person som lärt ut en bestämd stoffmängd, vilket inte garanterat ett lärande/förståelse, skall läraren nu ha en mer handledande roll.

Innehållet i en lärares arbetstid fokuseras inte enbart på undervisningstid. Det kan variera mellan olika lärare eftersom man då kan ta tillvara deras starka sidor på för andra uppgifter. I den nya läroplanen står: Skolans huvuduppgift är att ge eleverna kunskaper och färdigheter men också att skapa motivation och nyfikenhet kring lärandet så att ungdomarna får utveckla sina intellektuella, praktiska, fysiska och konstnärliga anlag.

Skolan har idag en engagerad och kompetent personal men för att en utveckling av skolan ska komma tillstånd måste lärarnas kompetens breddas - den didaktiska, teoretiska såväl som den sociala. I och med det nya läraravtalet slöts 1996 har individuell lönesättning kommit till stånd varvid den enskilde läraren kan lönesättas efter insats.

Forskningen visar på en ny syn på kunskap och lärande vilket är viktigt för skolans ledning och personal att vara förtrogen med. Begreppet lärare kommer att finnas kvar. Skolan bör bli en skola för bildning och lärande för framtiden men också för att föra vårt kulturarv vidare.

ELEVDEMOKRATI

Förvaltningen saknar punkten Elevdemokrati och önskar därför tillägga att en av skolans uppgifter är att fostra eleverna till demokratiska medborgare. Det är av vikt att skapa en dialog mellan barn och vuxna. Det finns ingen motsättning mellan skolans kunskapsuppgift och skolans fostran och värdegrund. Elevmedverkan är ett led i

demokratifostran. Ungdomarna har rätt till inflytande och då inte bara ett formellt sådant. Eleverna skall kunna påverka det dagliga arbetet och ha inflytande över sitt eget lärande. Denna rätt finns inskriven i FN:s barnkonvention. När eleverna är delaktiga, kan de också ta ansvar för sin omgivning och miljö.

FÖRÄLDRAGRUPPEN

Förvaltningen instämmer i att föräldragruppen är en viktig resurs som bör tas tillvara inte bara vid kontakter i utvecklingssamtal/föräldramöten utan i ett nära samarbete där föräldrarna skall känna sig välkomna att dela med sig av kunskap och erfarenhet. Barnet tillbringar en stor och viktig del av livet i skolan. Varje förälder är "expert" på sitt eget barn. De bör därför ges möjlighet att påverka och vara delaktiga i skolan - även undervisningen. Ett gott samarbete mellan hem och skola skapar trygghet i elevernas arbetsmiljö där barnet inte ses som ett problem utan en unik individ.

FORTBILDNING

Vissa kunskaper blir omoderna och saknar relevans och behöver då lämna plats för annat. För sovring i stoffet behöver lärarna ha aktuell kunskap. Stoffmängden ökar och det finns en tendens till att samhället vill att skolan skall ta hand om eller lära ut vissa moment som förr hänfördes till vuxenlivet eller till föräldraansvaret. Behovet av nya kunskaper kommer alltid att finnas. Samhället måste visa respekt för lärarnas professionalism att kunna sovra i materialet, dock i samråd med elever och föräldrar/vårdnadshavare.

Skolans rektor har tillsammans med lärargruppen ett ansvar för fortbildning och kompetenshöjande åtgärder. Fortbildning som bygger på vardagens behov och tänkande är en nödvändig förutsättning för skolförändring. För att en sådan skall komma till stånd måste den kännas angelägen för alla parter. Krav på livslångt lärande gäller såväl barn som lärarkår. En lärare bör ha gedigna kunskaper och färdigheter sedda i ett historiskt perspektiv. Lärargruppen skall ha kunskap om barn lärande och utveckling och om själva läroprocessen för att skapa en pedagogisk miljö där den sociala kompetensen ges utrymme. De bör tillförsäkras tid för att följa med i aktuell forskning och debatt, tillfällen till reflektion, ifrågasättande och analys över eget och arbetslagets arbete.

Lärrhögskolorna bör kunna utnyttjas mer för ett samarbete som inte enbart kommer lärarstuderande till del utan även enskild skola. Detta kan också borga för en naturlig kvalitetssäkring förutom skolinspektörsorganisationen.

Kunskapssökande kan ske i det egna närområdet där samarbete med näringslivet kan växa fram på ett naturligt sätt.

IT-UNDERVISNING

En utbildning i informationsteknologi har påbörjats för skolpersonal. För att få ut lärarexamina ställs formella krav på IT-kunskap fr o m 1998. Många skolor har sökt och fått statliga bidrag för att bygga ut undervisning i och kring IT-undervisning i

skolorna. Ett problem är dock de stora investeringskostnaderna samt att hårdvaran snabbt blir omodern.

KARRIÄRMÖJLIGHET

För att sporra lärare till egen karriärväg, och då inte enbart skolledartjänst, kan ett nära samarbete ske med lärarhögskolor, universitet m.m. för forskaruppgifter/tjänster/utvecklingsuppdrag.

Att återinföra lektorstjänster som föreslås i motionen samt stärka toppkompetensen skulle troligen höja läraryrkets status samt motverka manliga lärares flykt från ungdomsskolan.

ORDNING OCH REDA

Förvaltningen instämmer helt med att det måste vara ordning och reda i skolan. Detta är inte bara skolpersonalens åsikt utan även föräldrars och elevers uttryckliga vilja. De bägge lärarförbunden Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund, kommer under våren ut med ett material om etiska grundständpunkter.

LÄRARNAS RÖRLIGHET

Förvaltningen delar inte till fullo motionärens synpunkter. Stadsdelsförvaltningen anser att en viss rörlighet inom lärarkåren är bra, eftersom personen kan inhämta nya arbetsformer, impulser m m. Många skolenheter bygger dock upp arbetslag där olika kompetenser, personligheter osv bildar en mångfacetterande enhet. En grupp behöver tid till att bli sammansvetsad. En stabil lärarkår uppskattas också av föräldrar och elever.

REKTORS FUNKTION

Rektors roll har varit föremål för diskussion eftersom arbetsbördan för skolledare på de flesta håll är för stor. Många skolledare upplever sig ha dubbla lojaliteter - statens förlängda arm och den kommunala chefstjänstemannens. Enligt den nya läroplanen ansvarar rektor allt från skolans arbetsmiljö till personalens kännedom om internationella överenskommelser i utbildningen. Rektor ses som en garant för utbildningens likvärdighet. De administrativa uppgifterna tar många gånger för mycket av rektorstiden. Liten tid blir över till att vara en effektiv ledare av den pedagogiska verksamheten. Rektor har också en arbetsgivarroll med lojalitet mot uppdragsgivarna och en ledarroll gentemot personalen. Det är ett orimligt krav att en ensam rektor skall klara av alla arbetsuppgifterna. En dialog mellan politiker och skolans personal i ömsesidig respekt och vilja vore av värde. Alla som verkar i skolan måste få möjlighet, ansvar och rörelsefrihet för det egna arbetet och delat ansvar för verksamheten. De uppgifter som innebär någon form av myndighetsutövning bör falla under rektors ansvar.

NY SKOLORGANISATION

Motionärerna anser att skolan inte skulle ha involverats i stadsdelsnämnderna. Förvaltningens åsikt är följande: I och med stadsdelsreformens införande spreds och i vissa fall försvann den samlade kompetens och erfarenhet som tjänstemän på central skolförvaltning samt skolpolitiker var i besittning av. Ett nätverk mellan rektorer kan vara till stöd.

En stor fördel i dagens organisation är den gemensamma sam- och helhetssyn på barn/ungdom som erhålls vid integration mellan barnomsorg, skola och socialtjänst.

Det är tidigt att redan efter något år efter stadsdelsnämndernas införande införa en ny organisation. Om funderingar/planer finns från politiskt håll att bryta ur skolväsendet ur stadsdelsnämnderna kan alternativet till en skolförvaltning vara en gemensam barn- och ungdomsnämnd. För en helhetssyn på ungdomars utbildning kan även gymnasieskolan föras till stadsdelsorganisationen.

SKOLAN HAR FÖRÄNDRATS

Vi lever i en förändrad värld som kräver förändrad utbildning. Förr kunde ungdomar gå direkt från folkskolan/enhetsskolan ut i arbetslivet. Många yrken gick i ”arv” i vilka man lärdes upp av den äldre generationen. I näringslivet fanns ett lärlingssystem där man undervisades av mer erfarna arbetskamrater. Nu blir yrken som har få eller inga utbildningskrav allt mer sällsynta.

Kvalifikationskraven i arbetslivet ökar vilket medför att skolan och dess undervisning behöver utvecklas/förändras för att möta det moderna samhället. Skolan bör fungera som en garant för samhällets välfärd i framtiden.

Motion 1998:12 har remitterats till arbetsmarknads- och utbildningsnämnden, Rinkeby stadsdelsnämnd, Norrmalms stadsdelsnämnd, Vantörs stadsdelsnämnd och Västerleds stadsdelsnämnd.

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden beslöt den 18 maj 1998 att som svar på remissen i huvudsak åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen samt att anföra följande.

Lärarna - skolans viktigaste resurs

Det nya läraravtalet, med sin tydliga inriktning på skolutveckling har som ett av sina syften att utveckla och stärka lärarprofessionen och lärarrollen. Det är viktigt att se och betona den möjlighet som detta avtal ger eftersom de nya villkoren och förutsättningarna i skolan ställer stora krav på lärarna. Lärarna har en avgörande betydelse för skolans utveckling. Det är i huvudsak lärarna som är de pedagogiska ledarna i skolan. De förväntas utveckla nya sätt att organisera och leda arbetet i skolan, förändra såväl innehåll som form och delta i det lokala kursplanarbetet. Lärarna skall tillsammans med elever och

kolleger diskutera mål i undervisningen, planera, följa upp och utvärdera. För att skolan och lärarna skall lyckas med sin uppgift är det också en förutsättning att samspelet med det omgivande samhället fungerar tillfredsställande.

Kunskapsförmedlingen som undervisningsform kompletteras alltmer av handledning, stöd för informationsvärdering och elevernas egen kunskapsförvärvning. Allt detta gör att lärararbetet utan tvekan har blivit både svårare och mer utmanande. Kunskap om och förståelse för elever som har svårigheter i skolarbetet ökar också kraven på alla lärares specialpedagogiska kunskaper

Skolledarrollen -nyckeln till framgång i skolan

Rektors roll är att vara chef och ledare för en pedagogisk verksamhet och har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas och utvecklas mot de riksgiltiga målen. Rektor är den viktigaste länken mellan det nationella och det kommunala uppdraget och den praktiska verksamheten i skolan. Att leda en lärande organisation skiljer sig avsevärt från att administrera en traditionell förvaltningsorganisation. I en lärande organisation ställs höga krav på att ledningen förmår samla de anställda kring gemensamma mål och en gemensam vision. Det förutsätter att ledningen kan stimulera, motivera, stödja, entusiasmera och i övrigt bidra till att utveckla lärande miljöer.

Det finns anledning att särskilt peka på rektors ansvar för att undervisningen utvecklas, så att eleverna får möjlighet att uppfatta kunskapsområden som en helhet och likaså att ämnesövergripande kunskapsområden integreras i undervisningen i olika ämnen. Utveckling av skolan i samarbete med det omgivande samhället och genom elevinflytande hör också till de strategiska områdena för rektor. Det är angeläget att ledningsstrukturer och arbetsfördelning organiseras så att rektor får möjlighet att fullgöra sitt uppdrag som en effektiv ledare för den pedagogiska verksamheten.

Ledarfunktionen måste utvecklas och anpassas för att passa den integrerade skolan. Den statliga rektorsutbildningen måste omfatta ledningsfunktionen vid både förskola, skola och vuxenutbildning.

Kompetensutveckling

Lärarnas och skolledarnas uppgifter är idag väldigt komplexa, därför är behovet av kompetensutveckling också stort. Arbetet är mångfacetterat och möjligheterna att avancera är väldigt begränsad. Ökade möjligheter till kompetensutveckling och karriärmöjligheter är nödvändigt för att göra

framförallt läraryrket mer attraktivt. Lärarnas kompetensutveckling sker till stor del direkt i arbetet. Därför är det viktigt att ramen för arbetet är sådan att lärarna ges möjlighet till olika pedagogiska arbetsmetoder, reflektion, utvärdering av sitt arbete, diskussion med kollegor och så vidare. Fortbildning i form av föreläsningar och kurser har en viktig uppgift i att stimulera till utveckling. Idag är det en alltför stark gräns mellan forskning om skolan och skolans direkta verksamhet. En tätare och naturligare knytning mellan skolledare, lärare och forskare skulle vara till nytta för både skolan och forskningen.

Kompetensutveckling har stor betydelse för utvecklingen av skolan och är en förutsättning för den skolutveckling vi vill ha. Fortbildning bör ingå som en del av den strategi för kompetensutveckling som utifrån kommunens skolplan och den lokala arbetsplanen fastställs för den enskilda skolan. För att lyckas med integreringen av de olika delarna i skolan måste även fortbildning för all personal som ingår i det arbetet till viss del ske integrerat. Det är viktigt att sambandet mellan grundskola och den gymnasiala utbildningen gentemot högskola stärks. Framförallt i på gymnasienivå är det viktigt att ett vetenskapligt betraktelsesätt rar en naturlig del i undervisningen.

Det nya styrsystemet ställer krav på lärarna att analysera och ta ställning till såväl uppläggnings och innehållet i skolarbetet som bedömningen av eleverna på ett annat sätt än tidigare. Lärare måste utveckla sin förmåga att problematisera i undervisningen och tillsammans med sina kolleger reflektera över sitt arbete, utvärdera sin verksamhet och ompröva sin undervisning. Den kommunikativa förmågan såväl i tal som skrift blir viktigare eftersom den nya lärarrollen innebär mer av analys, formulering och reflektion. Att kunna föra en aktiv och konstruktiv dialog med elever, lärarkolleger, skolledning, m fl utgör en central del av professionalismen i läraryrket. Kunskap om och förståelse för elever som har svårigheter i skolarbetet ökar också kraven på alla lärares specialpedagogiska kunskaper.

I budgeten för 1998 har ARUN tillförts 50 mkr för att utveckla innehållet i gymnasieskolan. Dessa medel rör framför allt lärarnas fortbildning och kompetensutveckling. Denna satsning vill vi fortsätta under 1999.

Lärförsörjning i framtiden

Det totala behovet av lärare i grundskolan kommer att öka under den kommande tioårsperioden, vilket bland annat är en följd av stora barnkullar i början av 1990-talet och pensionsavgångar. Skolverket räknar med en ökande brist på lärare i grundskolan om man utgår ifrån den nuvarande

dimensioneringen av grundskollärautbildningen. För att undvika att det blir en akut brist på lärare måste lärarutbildningarna ta in fler studenter.

Behöriga lärare i skolan är en självklarhet för oss, men vi vill inte låsa oss fast i att alla inom skolan ska vara lärare. Vi ser en fördel i att personer med andra kompetenser finns med i exempelvis arbetslagen och på så sätt utvecklar och breddar undervisningen. Här blir det viktigt med extrainsatser där man med flexibla lösningar kan komplettera sin yrkesutbildning till en lärarkompetens.

För oss handlar det om att tydligt visa att vi prioriterar skolan och ställer höga krav på pedagogisk utveckling och kvalitet. Vi vill utveckla och förstärka verksamheten med pedagogiska utvecklingscentrum som en del i det kompetenshöjande arbetet för lärare. Det handlar också om att i övrigt skapa en god arbetsmiljö och ge rimliga förutsättningar för att lyckas. Stockholms skolor skall vara attraktiva lärorika och roliga att vistas i för både elever och lärare.

I dagsläget finns det inget underlag för att kunna ta ställning till ett eventuellt införande av ett lärarcertifikat. Regeringen har tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté, Kommittén om lärarutbildning, som ska lämna sitt betänkande den 2 juni 1998. Vi anser att man bör avvakta kommitténs betänkande innan man går vidare i frågan.

Vi ser elevers inflytande på undervisningen som en möjlighet för skolan att lyckas med sitt uppdrag att fostra demokratiska medborgare som blir aktiva deltagare i samhällslivet. Möjligheten att inrätta styrelser med elevmajoritet är en försöksverksamhet som vi anser att man behöver testa och utvärdera innan slutgiltigt ställnings- tagande tas.

Reservation anfördes av Sten Nordin m fl (m), bilaga 1.

Reservation anfördes av Claes-Göran Jacobson (v), bilaga 1.

Reservation anfördes av Christopher Ödmann (mp), bilaga 1.

Reservation anfördes av Ann-Christin Kjellman (fp), bilaga 1.

Reservation anfördes av Mikael Peterson (fp), bilaga 1.

Ersättaryttrande gjordes av Helve Tsai (sp), bilaga 1.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 24 april 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen (ARUF) lämnar synpunkter på de förslag, som berör de frivilliga skolformerna.

Läraryrkets lönesättning

Läraryrket är idag inte attraktivt för de personer, som efterfrågas inom andra sektorer av arbetslivet. Framför allt finns svårigheter att rekrytera lärare inom modern teknologi, ekonomi och naturvetenskapliga ämnen men också inom yrkesämnena. Avhoppet från lärarhögskolor och från läraryrket är också ett oroande tecken för framtiden. Enligt Skolverkets rapport "Vem tror på skolan? Attityder till skolan 1997" har var tredje lärare allvarligt funderat på att byta yrke. Situationen är mycket oroande. Förvaltningen delar uppfattningen att ett sätt att få fler att välja lärarbanan och att stanna inom yrket är att se över lönesättningssystemet. Genom individuell lönesättning kan de lärare som utför ett gediget arbete premieras, något som tidigare inte var möjligt. Bedömningsinstrumenten bör dock utvecklas så att den kvantitativa delen av en lärares arbetsinsats bättre kan mätas.

Lärlägitimation

Regeringen har tillsatt en parlamentariskt sammansatt kommitté, Kommittén om lärarutbildning, som skall lämna sitt betänkande den 2 juni 1998. I direktiven ingår att ange mål och principer för styrning, förslag om innehåll och omfattning liksom om organisatoriska frågor. Utredningen skall även behandla frågor som rör fortbildning, vidareutbildning och forskningsanknytning. En förändring av den nuvarande lärarutbildningen torde bli följden av kommitténs arbete. I detta sammanhang borde man kunna diskutera införandet av en statlig lärlägitimation och kraven för en sådan, samt vilken instans som skall utfärda lärlägitimationen. För att upprätt hålla nivån på yrkeskraven måste också en lärlägitimation kunna dras in vid, i behov, på samma sätt som för läkare och advokater.

Förvaltningen vill i sammanhanget peka på en svårighet som kan uppstå vid införandet av lärlägitimation. Redan idag finns en brist på lärare i naturvetenskapliga, ekonomiska och vissa yrkesämnena. När de stora ungdomskullarna i början på 2000-talet tas in i gymnasieskolan kommer bristen på utbildade lärare att förvärras. Det kommer att bli nödvändigt att rekrytera personer, som saknar lärarutbildning, för att lösa den akuta bristen på undervisande personal. Införandet av en lärlägitimation får inte medföra att man försvårar flexibla rekryteringslösningar, som kan bli nödvändiga i en akut bristsituation.

Med denna reservation ser förvaltningen positivt på att en lärlägitimation införs, eftersom detta skulle kunna förstärka bilden av en professionell lärarkår med hög kompetens och därigenom öka intresset att söka sig till yrket.

Utvecklingsmöjligheter

Förvaltningen delar uppfattningen att karriärmöjligheterna måste förbättras inom läraryrket.

Lektorat

Som förvaltningen tidigare redovisat (tjänsteutlåtande 21, 1998-01-29) delar man uppfattningen att forskarutbildade lärare är önskvärda i gymnasieskolan. Eftersom det är svårt att få behöriga sökande till lektorstjänster bör också andra former av utvecklingstjänster kunna erbjudas. De ekonomiska villkoren för lärare, som önskar bedriva forskning jämsides med sin lärartjänst bör förbättras. Nya samverkansformer med universitet och högskolor bör också prövas i syfte att få fler personer med forskarbakgrund till skolorna.

Fort- och vidareutbildning

Skolan är en ständigt föränderlig värld. Läroplaner, betygssystem, kurs- och timplaner ändras med jämna mellanrum. Nya arbetssätt tillkommer. För lärare är det nödvändigt att ständigt uppdatera såväl sina fackkunskaper som arbetssätt och yrkesroll. Förvaltningen delar uppfattningen att en individuell plan bör upprättas för varje enskild lärares kompetensutveckling. Hittills har en inventering gjorts av lärarnas tidigare fortbildning och deras önskemål om fortsatt utbildning. Elva ämnesråd har också in rättats, som bl.a. ger förvaltningen råd och förslag rörande fort- och vidareutbildning inom olika ämnesområden. År 1997 avsatte förvaltningen 3 mkr för kompetensutveckling av lärare. Samma belopp har avsatts för 1998. Till detta kommer sådan kompetensutveckling som erbjuds den enskilde läraren vid skolan. Kommunfullmäktige har dessutom för 1998 tilldelat förvaltningen 50 mkr extra för bl.a. kompetensutveckling av lärare. Ett nära samarbete med Stockholms universitet har inletts och en stor del av utbildningen kommer att förläggas dit. Även statliga resurser har anslagits till lärarfortbildning. Förvaltningen har tillsammans med Stockholms universitet inlämnat ansökan till Skolverket om medel till ett antal projekt.

Förvaltningen delar uppfattningen att yrkeslärares kompetensutveckling är viktig och att den yrkespraktiska delen inte tar glömmas bort. Ett pedagogiskt utvecklingscentrum för yrkesteknik är under uppbyggnad, en genom- gripande fortbildning planeras också för kontorslärare.

Kommunen bör ha en långsiktig strategi för kompetensutvecklingen av sina lärare. Att upphandla utbildning och genomföra den, så att inte eleverna blir lidande under terminstid, kräver en lång framförhållning. Med ett längre tidsperspektiv än ett år kan kvaliteten på insatserna optimeras och den tidsmässiga planeringen av genomförandet bättre anpassas till skolornas arbetssituation.

Större mångfald i lärarutbildningen

Förvaltningen tillstyrker förslaget om ökad konkurrens mellan lärarutbildare, eftersom detta kan leda till en snabbare utveckling och förändring av

lärarutbildningen. Vad som händer på IT-området måste t ex följas inom lärarutbildningen på samma sätt som inom övriga sektorer inom arbetslivet, så att lärarna har goda kunskaper om datorer som arbetsredskap, såväl administrativt som pedagogiskt, när de avslutar utbildningen.

Lärarnas professionalitet

Förvaltningen har i ett tidigare tjänsteutlåtande avvisat förslaget på elevstyrda gymnasieskolor. En ökad elevdemokrati ses dock som något positivt, om eleverna därigenom känner en ökad delaktighet och större engagemang i den egna utbildningen. Ett sätt att bekämpa skolket i skolan är utöka elevernas ansvarstagande för kunskapsinhämtandet. Lärarrollen förändras också gradvis från att vara enbart kunskapsförmedlare till att vara handledare för elevernas kunskapsinhämtning. Lärarnas roll som hand- ledare och kunskapsförmedlare uppskattas av eleverna. I Skolverkets rapport "Vem tror på skolan? Attityder till skolan 1997" visas att eleverna i allmänhet tycker att lärarna undervisar bra och är engagerade i sina ämnen.

Lärarna har också fått ett större ansvar för skolans verksamhet och den lokala skolutvecklingen, varigenom planering, genomförande och uppföljning av verksamheten blir en del av lärarens arbete, något som också ger lärarna en större delaktighet i skolans uppgift att utbilda elever.

Skolornas arbetsmiljö

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden antog vid sammanträde 1997-10-23 ett förslag om åtgärder mot våld i skolan (ärende 17,1997-10-23) Följande insatser föreslogs: Ungdomsforum mot våld och droger, informationsfolder om lag och rätt till alla elever, tvådagars personalutbildning på varje skola under temat brottsförebyggande arbete, utbildning av kamratstödjare, handbok i "Vad säger lagen" samt en tävling mellan skolorna med klasser som på ett positivt sätt arbetat med konflikter och våld. Projektet pågår och beräknas under 1998 kosta ca 1,3 mkr.

Beträffande den fysiska arbetsmiljön sker en successiv upprustning/ombyggnad av skolbyggnaderna i Stockholm. Lärarna ingår i de arbetsgrupper som på de aktuella skolorna diskuterar behov och önskemål i samband med att byggnadsåtgärder planeras.

Förbättrade förutsättningar rör IT

Stora satsningar har gjorts på IT i Stockholms skolor. En utbyggnad görs av datanätet med en successivanslutning av skolorna till stadens interna nät och till Internet. En översyn av tekniken görs på de skolor, som inte är SISAB-skolor, så att alla skolor rar en enhetlig teknisk standard. Kurser i datateknik har under de senaste åren erbjudits alla intresserade lärare.

Genom det nyligen inrättade IT -centret vid S:t Eriks gymnasium kommer i nästa steg material för självstudier att finnas som komplement till den grundläggande fortbildning som skolorna själva ansvarar för. En kvalificerad kompetensutveckling inom det pedagogiska användandet av IT kommer att erbjudas lärarna, så att datorn

blir ett naturligt arbetsverktyg i undervisningen. Fortbildning skall också ges i form av stöd till verksamheten i skolorna. Spridning av erfarenheter från pågående utvecklingsarbete genom seminarier, diskussionsgrupper och studiebesök kommer också att ske.

Distansutbildning via Internet finns i viss omfattning inom de frivilliga skolformerna. Vid Södra Latins gymnasium kommer undervisning i kinesiska att påbörjas under höstterminen, inom komvux erbjuder Bandhagens gymnasium Internet- och videokurser i Matematik A, Naturkunskap A samt Samhällskunskap A from höstterminen. Även inom Kunskapslyftet erbjuds några kurser via Internet.

Efterfrågan finns på utbildning även i andra ämnen. Den webbaserade distansutbildningen måste därför utökas inom de frivilliga skolformerna, eftersom denna undervisningsform kommer att ha en stigande efterfrågan i takt med att samhällsutvecklingen i övrigt mer och mer präglas av användandet av IT som ett vardagligt kommunikationsmedel. Detta kommer också att påverka arbetssättet i skolorna i ännu högre grad än idag. Förvaltningen anser det ytterst angeläget att lärarna äger den kompetens som krävs. De grundläggande kunskaperna bör ges redan i lärarutbildningen. För lärarnas del är det viktigt att ha tillgång till lärardatorer i skolan, så att de kan tillgodogöra sig självinstruerande material och planera det pedagogiska användandet av datorer i sin undervisning.

Demokrati och tolerans

Som tidigare redovisats (promemoria 22, 1997-09-19, tjänsteutlåtande 9, 1998-02-19) görs mycket inom de frivilliga skolformerna för att främja demokratin. Förstärkta insatser görs också innevarande år för att öka valdeltagandet.

En mångkulturell skola

Genom att resurser avsatts för en "ytterstadssatsning" kan riktade insatser göras för fyra ytterstadsskolor, nämligen Tensta, S:t Jacobi, Skärholmen och Farsta gymnasium. En upprustning görs av skolbyggnaderna samtidigt som attraktiva utbildningar förläggs till skolorna.

Stöd till elever med särskilda behov

Genom de s.k. Perssonpengarna har skolorna givits möjlighet att öka vuxentätheten på skolorna och att anställa ytterligare personal för elev stödjande åtgärder.

Satsning på stöd för elever med skriv- och lässvårigheter/dyslexi görs på skolorna i olika former på ett mycket seriöst sätt. Alla elever i årskurs 1 testas vid skolstarten för att skolan skall få en uppfattning om behovet av stöd. Genom de extra resurser för kompetensutveckling av lärare som tilldelats förvaltningen kan en fempoängskurs erbjudas för svensklärare vid institutionen för lingvistik vid Stockholms universitet i ämnet läs- och skrivsvårigheter/ dyslexi. Inom komvux har Zinkensdamms Dyslexicentrum etablerats för kursdeltagare inom grundläggande vuxenutbildning.

Ökad tillgänglighet

I samband med att gymnasieskolor och vuxenutbildningsenheter rustas upp görs också handikappanpassning av lokalerna. Hissar, ramper, trapphissar och bredare dörrar installeras. I nya hissar finns punktskrift som standard. Medel finns också avsatta för att göra speciella anpassningar för enskilda elever.

SISAB har tidigare gjort en översiktlig genomgång av alla skolor ur handikappsynpunkt. I år gör man en fördjupad genomgång med dokumentation av alla skolor. SISAB har också skapat en egen norm, som går utöver vad som krävs enligt byggnormen och har även tagit fram en egen projektinstruktion i handikappfrågor.

Skolledare som leder

Förvaltningen delar motionäremas syn på rektorers och skolledningars viktiga roll för den pedagogiska utvecklingen på skolorna. I dagens mål- styrda skola ställs helt andra krav än i dåtidens regelstyrda, vilket också uppmärksammats av förvaltningen. En mycket tydlig chefspolicy har fast- ställts med ett väl utarbetat rekryterings- och utvecklingsprogram. Föränd- ringar i delegationsordningen gör det möjligt för gymnasieskolans rektorer att delegera såväl ekonomi- som personalfrågor till lägre nivåer, för att på så sätt kunna ägna sig mer åt det pedagogiska ledarskapet. Lönerna för skolledare har medvetet höjts kraftigt under 1997 och numera anställs rektorer, visserligen tillsvidare i staden, men med tidsbegränsning på placering vid skola.

Förvaltningen delar även motionäremas syn på den ensamroll som ligger i rektorers ansvar. Vid kontinuerliga rektorsmöten inom förvaltningen, arbetsmöten i olika konstellationer och genom egna konvent, ges rektorerna möjlighet att ta upp känsliga och yrkesetiska frågor.

Rinkeby stadsdelsnämnd beslöt den 16 juni 1998 att som svar på remissen överlämna och återopa förvaltningens tjänsteutlåtande.

Särskilt uttalande gjordes av Anna Berger Kettner m.fl (s), bilaga 1.

Rinkeby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 1998 har i huvudsak följande lydelse.

I det följande redovisas förvaltningens synpunkter strukturerade efter de nio yrkandena i motionerna

Yrkande 1 " . . .att fullmäktige tillskriver Svenska kommunförbundet med uppmaning att verka för det löneyft i nästa avtalsrörelse som beskrivs i motionen

I motionen påpekas under flera avsnitt hur lärares status försämrats, att löneutvecklingen därmed är ogynnsam, att konsekvensen av detta blivit att allt färre

söker sig till läraryrket samt att rekryteringen inför stundande lärarbrist ger anledning till oro. Det föreslagna lönelöftet skulle enligt motionen vara ett sätt att åtgärda ovan beskrivna konsekvenser.

Förvaltningen ser fördelar med höjda lärarlöner under förutsättning att löneökningar icke betalas inom oförändrade eller inom nedskurna ramar, vilket ger som konsekvens att antalet lärare måste minskas på enskilda skolenheter. Detta drabbar i första hand de ekonomiskt svaga mindre enheterna d v s skolor för de yngre skolålderna. Färre lärare för barn i de viktiga åren i förskola och under de fyra-fem första grundskoleåren får givetvis de i motionen påtalade konsekvenser att de slutliga studieresultaten för äldre barn blir dåliga p g a brister under skedet av det viktiga tidiga grundläggandet av kunskap.

Yrkande 2. "... att fullmäktige beslutar att vända sig till statsmakterna med syfte att ta fram en I ärarlegitimation "

Förvaltningen finner inte att inrättandet av en I ärarlegitimation skulle ge de effekter som motionen anger. De personalärenden en central ansvarsnämnd skulle vara i tillfälle att besluta om, torde realistiskt sett endast kunna omfatta de mest grövsta och tydliga fallen av missförhållanden med lärare inblandade. Redan nu finns inom befintlig lag möjligheter att agera lokalt i sådana ärenden. Att inom staden mer aktivt utnyttja dessa möjligheter skulle vara tydliga signaler på vad samhället kräver av lärare i dagen skola. En ännu tydligare signal vore att staden själv tar ett större ansvar än hittills för omplacering av lärare som t ex försummar sina ålagda uppgifter, ej fullgör fortbildning, vägrar delta i arbets-/skolutveckling eller ej förmår uppfylla uppgifter inom den förändrade lärarrollen.

Förvaltningen vill även påpeka att inom gällande avtal skall nyutbildade lärare anställas med ett helt års provotid vilket givit möjlighet att omgående stoppa för läraryrket olämpliga personer.

Yrkande nr 3 "... att fullmäktige beslutar att förbättra utvecklingsmöjligheterna för lärarna "

Yrkande nr 4 '1... att fullmäktige beslutar att öka och förbättra fort- och vidareutbildningen av lärarna II

Yrkande nr 5 II... att fullmäktige beslutar att inrätta - och besätta fler lektorat"

Förvaltningen instämmer i vikten av att lärare ges möjligheter att utveckla specifika kompetenser inom skolområdet och att samtliga lärare ges möjligheter att vara de första att ge uttrycket "det livslånga lärandet" en reell innebörd och ett reellt innehåll.

Förvaltningen delar grundtankarna i motionen. Skolpersonalen behöver uppmärksammas vad gäller skapande av utvecklingsmöjligheter och tjänstekonstruktioner, där den personliga kompetensen utvecklas optimalt och därmed blir till nytta för eleverna. Inga regelverk lägger hinder för detta; hindren finns i traditioner, trångsynt ledarskap och brist på ekonomiska möjligheter.

Att utöka eller återinrätta centralt föreskrivna tjänster t ex huvudlärare, tillsynslärare, institutionsföreståndare, lektorer, speciallärare, specialfunktionärer etc finner förvaltningen inte meningsfullt i ett målstyrt system.

Yrkande nr 6 " ...att fullmäktige beslutar att snarast återkomma med förslag på hur den förestående lärarbristen kan förhindras "

Förvaltningen instämmer helt i motionens krav. I detta förslag bör ur integrationssynpunkt ägnas uppmärksamhet åt de speciella problem som stadsdelar med Rinkebys invånarstruktur redan nu kan iakttaga, att rekrytera lärare tillområden med krav på stora arbetsinsatser och med krav på speciella kompetenser och utbildningskrav.

Yrkande nr 7 " ...att fullmäktige beslutar att åtgärda de brister i arbetsmiljön som anförs i motionen "

Yrkande nr 8 " ...att fullmäktige beslutar att förbättra lärarnas arbetsmiljön i enlighet med motionen "

Förvaltningen delar helt åsikten att såväl den fysiska och den sociala miljön måste förbättras i skoloma. De båda funktionerna är klart relaterade med varandra, men har givetvis också kopplingar till tidigare diskuterade statusfrågor, liksom rekryteringsproblematiken.

För Rinkeby, liksom får andra stadsdelar med liknande innevånarstruktur, är god fysisk arbetsmiljö i skoloma de tydliga signalerna om stadens vilja och allvaret bakom planer om integration, om hållbarheten i värderingar uttryckta i Barnkonvention och andra styrdokument. Som tidigare framhållits är framför allt utformningen av de yngre barnens arbetsmiljö av det allra största värde för barnens utveckling och lärande.

Yrkande nr 9 " ...att fullmäktige beslutar att rektorerna får förbättrade förutsättningar för att vara pedagogiska ledare - ej kamrer "

Förvaltningen delar åsikten att ledningen får en skola, liksom i ledning inom andra organisationer inom staden, bör vara föremål för kontinuerlig översyn och vid behov vara föremål för förändringar. Förvaltningen delar Svenska Kommunförbundets syn i denna fråga, dokumenterad i ett PM "En ny skola – Några principiella utgångspunkter". Här påtalas behovet av total översyn av nuvarande Skollag och tillhörande förordningar, som en konsekvens av skolans kommunalisering. Bland annat påtalas att ledningen får den kommunala verksamhet, som skola numera utgör, sker utifrån samma villkor och lokalt anpassade utformning som övrig kommunal verksamhet. Detta skulle ge kommunen det yttersta ansvaret även för ledningsfunktioner och verksamhet inom skolan på samma sätt som för övrig kommunal verksamhet. Den nuvarande detaljregleringen kring rektorsfunktionen förhindrar det totala

ansvarstagandet får utveckling av adekvat och funktionell ledarfunktion och ledarskap inom sektorn barns utveckling och lärande.

Norrmalms stadsdelsnämnd beslöt den 4 juni 1998 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen från kommunstyrelsen.

Reservation anfördes av *Gunilla Reuterskiöld* (fp), *Joen Lagerberg m fl* (m) och *Thomas Ftirth* (sp) till förmån för motionärens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av *Joen Lagerberg m fl* (m), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av *Erik Nilsson m fl* (s) och *Hans Enroth* (v), *bilaga 1*.

Norrmalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 27 april 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Skolan präglas av det omgivande samhället. Om skolan inte får samhällets stöd förlorar den sin legitimitet och har ingen möjlighet att bli bra. Det handlar inte enbart om lärarutbildning och färdigutbildade lärares möjligheter till bra arbetsituation. Det handlar lika mycket om att skapa en situation där alla har respekt för skolans uppdrag och därmed backar upp skolans existens. Samhället förändras och det är samhällets gemensamma ansvar att skolan blir så bra som möjligt och att lärarna känner sig uppskattade och upplever att en lärare är en person med hög status i samhället som är stolt i sin yrkesroll.

Den mediabild som i dag visas upp kan ibland kännas alltför negativ. Det är mycket positivt som sker på våra skolor. Lärare och elever utför ofta ett kvalitativt högtstående arbete. Det är viktigt att visa upp goda exempel. Skolan har av tradition ansetts svårtillgänglig för utomstående men det är något som idag börjar förändras.

Norrmalms stadsdelsnämnd har i sin verksamhetsplan prioriterat föräldra- och elevinflytande. Det är viktigt att skolan blir ännu mer tillgänglig och att föräldrar och elever får större möjlighet till delaktighet i arbetet. Ökad insyn och därmed ökad förståelse gör också att lärarnas status höjs.

Förvaltningen anser att ett sätt att komma tillrätta med de problem skolan har idag är att satsa mer på ett elevaktivt och demokratiskt arbetssätt. De arbetsmetoder som används ska leda till att eleverna känner lust att lära.

Skolan måste bli en trygg arbetsplats både för lärare och elever. Varje skola skall ha åtgärds- och fortbildningsprogram avseende ANT, mobbning, rasism, våld, förstörelse och skolk, så att all personal arbetar efter samma normer och mot samma mål.

Enligt forskning (bl a Lennart Grosin, Stockholms universitet) är ett av kriterierna för bra skolor att skolan får ansvar att utvecklas från ett lokalt perspektiv. Vi måste

visa att vi tror på att skolan kan ta det ansvaret. Vi måste lita på att de professionella i samråd med föräldrar och elever kan utveckla skolan i rätt riktning. Ange rammar och förutsättningar och tro sedan på att skolan kan göra ett gott arbete.

Tre viktiga områden

Enligt förvaltningen finns redan idag många av de verktyg som behövs för att lärarna ska ha möjlighet att utveckla sin lärroll och också möjligheter som kan ge högre status. Såväl läroplanen som det nya I-läraryrket är exempel på detta.

Förvaltningen har valt att lyfta fram tre områden som den finner som väsentliga för att skapa en skola med stolta lärare, nämligen 1. en förändrad lärarutbildning 2. en förändrad arbetsituation för tjänstgörande lärare 3. en förändrad ledningsorganisation

En förändrad lärarutbildning

Motionen lägger fram ett förslag på lärarlegitimation. Enligt förslaget skulle "lärarlegitimation utfärdas efter godkänd utbildning och efter en praktikperiod på en skola. Denna praktikperiod får inte vara för kort."

Som framgår av motionen innehåller lärarrollen idag så mycket mer än att undervisa. Lärarrollen är också mycket en social funktion där man som lärare ska kunna kommunicera med föräldrar, kollegor, skolledning mm. Det är viktigt att lärarna är professionella i sin yrkesroll och då krävs dels ämneskunskaper men också en social kompetens, som är viktig vid yrkesutövningen.

Enligt förvaltningens mening måste lärarhögskolorna på ett väsentligt bättre sätt än i dag samarbeta med kommunerna i det viktiga uppdraget att utbilda lärare som passar för skolan av idag och skolan för framtiden. Högskolan ska svara för de teoretiska kunskaperna, men det är också nödvändigt att kommunerna är med och svarar för de praktiska. Det är viktigt att nyutbildade lärare kan skolans organisation, vet hur skolan styrs, kan samarbeta med föräldrar på ett bra och utvecklande sätt, vet hur budgetprocessen utformas osv.

Norrmalms stadsdelsförvaltning är beredd att ta sitt ansvar i denna utvidgade lärarutbildning och har tillsammans med lärarhögskolan i Stockholm formulerat ett projekt enligt följande; Projektet går ut på ett utökat samarbete kring en ny form för praktik för lärarkandidaterna. Systemet bygger på att en grupp studenter fullgör hela sin praktik i stadsdelen. Studenterna knyts till lärarlag i skolan och inte till enskilda handledare, vilket innebär att fler personer än idag blir involverade i arbetet med studenterna. Metodiklärarens roll förändras till att ägna mer tid åt dialog i och utbildning/handledning av hela lärarlaget eller hela skolan. Högskoleläraren får därmed en aktiv roll i hela skolutvecklingsarbetet. De studerande får tillbringa mer tid i praktiken. Det blir möjligt för dem att se olika moment från undervisningen demonstreras på "sin" skola eftersom de regelbundet följer utvecklingen där. Studenterna blir samtidigt delaktiga i skolans "vardag" på ett annat sätt än i dag. Praktiken varvas med teoretiska studier på lärarhögskolan.

Har varje student ett nära samarbete med en skola/stadsdel finns större möjlighet att bedöma lämplighet hos den blivande läraren. Kombinerat med det provanställning som

redan existerar innan läraren får fast anställning och som innebär att man under sitt första tjänstgöringsår får handledning av en erfaren lärare.

Förvaltningen anser att lärarhögskolan idag skulle få större möjlighet att avråda en kandidat som inte anses lämplig som lärare att fortsätta sina studier och den möjligheten ska finnas även under handledarperioden. Det ska även finnas en möjlighet att om kandidaten efter sin provanställning inte anses färdigutbildad skapa möjlighet att förlänga utbildningen. Förvaltningen har emellertid ingenting emot att man prövar frågan om införande av lärarlegitimation. Kanske är det också lyckosamt att lärarna - liksom advokaterna - har en etisk nämnd som prövar hur man lever upp till det förtroende man fått?

Det torde dock inte vara en realitet att endast legitimerade lärare skall kunna få tjänstgöra. Det kommer säkert från tid till annan att vara så, att vissa kategorier behöriga lärare är svåra att rekrytera. Krav på legitimation får då inte utgöra ett hinder för att tillsätta en tillfällig vikarie.

Lärarkets löneläge

Lärare har idag efter I äraravtalet 1996 individuell och differentierad lönesättning och möjlighet till premieringar. Lärarna har under dessa två år haft en löneutveckling, vilket är i paritet med andra grupper.

En förändrad arbetssituation för tjänstgörande lärare

I det samhälle vi lever i händer mycket inte minst med lärarrollen. Förvaltningen instämmer med Folkpartiet liberalernas åsikter att det är viktigt med kontinuerlig fort- och vidareutbildning.

Norrmalms samverkan med lärarhögskolan innebär också att högskollärarna tar ett större ansvar än idag för skolutvecklingen. Skolans lärare får ta del av forskning och utvecklingsarbeten och steget mot en livslång lärarutbildning har kommit en bit närmare sitt förverkligande. Det livslånga lärande är en förutsättning för att man inte fastnar i gamla mönster eller slentrian. Det är viktigt att hela tiden få möjlighet att utvecklas som lärare vilket också medför att lärarna blir mer trovärdiga i sin yrkesroll.

Av Stockholms skolplan 1995-1998 framgår att varje skolenhet årligen skall genomföra den fortbildning som svarar mot skolenhetens behov och skolplanens intentioner. Skolledningen skall genomföra personal- utvecklingssamtal med skolans personal, därvid behandla personalens fortbildningsbehov samt upprätta personliga fortbildningsplaner. Rektor ansvarar för att skolenheten har en plan för den samlade fortbildningen.

Denna skall utvärderas. Omfattningen och inriktningen på den genomförda fortbildningen skall dokumenteras.

Förvaltningen stöder motionen i frågan om att införa personliga utvecklingsmöjligheter. Lärarna behöver stimulans i form av utökade befogenheter under "resans lopp". Förr fanns ett huvudlärar- och konsulentsystem som övergavs. England har sina "senior teachers" vilket innebär att erfarna lärare stöder nyutbildade, ett slags mentorskap. Något liknande skulle vara fullt möjligt att utveckla redan idag.

Skolutvecklingsavtalet ger möjlighet för skolledaren att utveckla olika former av "ledartjänster" inom arbetslaget. Utvecklingsvilliga lärare måste få möjlighet till didaktisk fortbildning och möjlighet att leda arbetslagen i deras arbete. Med existerande avtal kan rektor redan idag åstadkomma "avancemangstjänster" av olika slag som stimulerar lärare att på ett mer målmedvetet sätt arbeta med skolutveckling.

Formella lektorat behövs enligt förvaltningens mening dock inte. Rektor kan inom redan befintliga ramar stimulera den lärare som önskar arbeta med forskning och skolutveckling. Vad som behövs är ett bättre samarbete med högskolan och förvaltningen ser fram emot samarbetet med det regionala utvecklingscentrum som just har kommit igång med sin verksamhet.

Breddad lärarekrytering

Förvaltningen ser positivt på möjligheten att bredda rekryteringen till läraryrket. Det är viktigt att de människor som vill omskola sig/vidareutbilda sig ges en seriös utbildning. Man kan också se till nya grupper i samhället t ex invandrare som kanske har en lärarutbildning från hemlandet eller arbetssökande, som har svårt att komma tillbaka i arbetslivet.

En förändrad ledningsorganisation

Enligt förvaltningens uppfattning måste framtidens skolledning utgöras av en ledningsgrupp. Skolutveckling är ett kollektivt arbete och bör ledas av en grupp. Rektor behöver till sin hjälp goda medarbetare, som har förtroende i personalgruppen och kan vara arbetsledare i arbetsenheter och pedagogiska enheter. Företrädare för personal, föräldrar och elever måste involveras. Modeller för hur detta kan ske måste spridas från de skolor som arbetar med utvecklingsarbete på detta tema.

Förvaltningen anser att en obligatorisk skolledarutbildning måste införas och genomgå innan man får fast anställning som skolledare. Skolledningen måste få stöd från sin uppdragsgivare i sitt viktiga uppdrag, bl a genom kontinuerlig fortbildning.

Dagens skola är målstyrd. Ansvar för analys och åtgärd måste ligga på den enskilda tjänstemannen längst ut i organisationen. När man genom egna åtgärder påverkar resultatet kan man känna sig stolt och statusen höjs. Ledningen ska skapa fortsättningar för det.

Vantörs stadsdelsnämnd beslöt den 28 maj 1998 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation anfördes av *Lillemor Tholander (fp)*, bilaga 1.

Reservation anfördes av *Marie Johansson m fl (m)*, bilaga 1.

Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 12 maj 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningen konstaterar att Folkpartiet uppmärksammat flera viktiga skolfrågor i sin motion. I den allmänna politiska debatten finns många förslag från olika håll till förbättringar och åtgärder när det gäller skolan.

Folkpartiet har kallat sin motion "stolta lärare" och anser att läraryrkets status har tillåtits att sjunka alldeles för lågt. Stadsdelsförvaltningen menar att det finns många vägar att höja ett yrkes status.

Det har öppnats nya möjligheter för lärarna genom avtal 2000 och dess skolutvecklingsdel. Detta kan stärka lärarnas professionella yrkesroll och därmed höja statusen. En annan åtgärd för att öka yrkesstatusen är att visa på det kvalificerade arbete som idag görs och på vilka förändringsmöjligheter som finns trots minskade resurser. Sprids en alltför stor pessimism bidrar det till minskad yrkesstatus. Folkpartiet föreslår i sin motion att fullmäktige beslutar enligt nio att- satser och förvaltningen har valt att kommentera detta på följande vis.

1. Generellt högre lön för lärare

Folkpartiet vill höja läraryrkets status med en generellt högre lönenivå. Stadsdelsförvaltningen anser det är en fråga som ska regleras mellan arbetsmarknadens parter. Förvaltningen vill ändå framhålla att det finns många yrkeskategorier med högskoleutbildning inom den kommunala sektorn som, i jämförelse med högskoleutbildade inom näringslivet, har en förhållandevis låg lön. Folkpartiet tar i sin motion upp att endast tjeckiska och grekiska lärare tjänar mindre i OECD:s senaste jämförelse.

Stadsdelsförvaltningens åsikt är att läraryrkets löneläge måste bedömas med utgångspunkt från det svenska samhällets ekonomi och i förhållande till andra yrkeskategoriers löneläge i Sverige. Det kan konstateras att kvinnodominerade yrken har en låg lönenivå. Stockholms stads nya befattningsvärderingssystem BAS kan komma att innebära en ändring av detta.

Folkpartiet skriver i sin motion att " Lärare som klarar av att nå utbildningsmålet måste kunna belönas - även i lönekuvertet" . Detta är redan möjligt genom att lärarna fått individuell lönesättning.

Motionärerna skriver också " Dessutom är löneutvecklingen obefintlig. Inte i något land som ingår i tillgänglig statistik är skillnaden i lön mellan en 23 årig och en 55 årig lärare mindre än i Sverige". Det är alltid intressant med jämförelser med andra länder, men det är mycket svårt att göra rättvisa slutledningar och analyser. Förvaltningen kan konstatera att det i Vantör finns en stor lönespridning när det gäller yngre och äldre lärare i jämförelse med andra yrkesgrupper. Lägsta lön för en mellanstadie lärare är 14 780 kr och högsta lön 21 207 kr och medianlönen är 19 035 kr.

Stadsdelsförvaltningen instämmer med motionärerna i att det är viktigt att stärka skolorna i utsatta områden. Lärare måste kunna rekryteras lika enkelt till skolor i

utsatta förortsområden, med bl.a. hög andel invandrare, låg utbildningsnivå bland befolkningen, arbetslöshet och sociala problem, som till andra områden. Därför borde möjligheten att rekrytera lärare till utsatta områden öka om man tar hänsyn till de socioekonomiska strukturerna i samband med fördelning av resurser inom Stockholms stad.

2. Lärarlegitimation

Folkpartiet vill införa en legitimation för lärare för att höja yrkets status.

Förvaltningen menar att legitimation inte självklart höjer ett yrkes status.

Exempelvis har sjuksköterskor redan legitimation och ändå en förhållandevis låg status. Förvaltningen har stora svårigheter att rekrytera sjuksköterskor till äldreomsorgen. Det är också få män som söker till sjuksköterskeutbildningar. Andra åtgärder behövs för att höja läraryrkets status. Stadsdelsförvaltningen ser också att det skulle innebära en ökad kostnad och administration med införandet av legitimation.

Folkpartiet vill också införa en nämnd motsvarande hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd. Förvaltningen förmodar att det skulle uppstå alltför svåra bedömningsfall när det gäller återkallandet av legitimationen vid en lärares misskötsel. Det är inte heller motiverat att inrätta ytterligare en statlig myndighet, då erfarenheten visar få fall där t. ex. läkare mister sin legitimation och får yrkesförbud.

Avgörande, för att lösa det problem motionärerna tar upp, är ledningens förmåga att lösa problem kring misskötsel eller olämplighet. Detta kan göras genom stödinsatser och/eller andra åtgärder och då i dialog mellan ansvarig rektor och läraren. Dessutom finns kollektivavtalet som vid mycket allvarlig misskötsel tillåter arbetsgivaren att avstänga en anställd.

3-5. Utvecklingsmöjligheter och lektorat

Stadsdelsförvaltningen anser att det nyligen slutna läraravtalet, med dess satsning på skolutveckling, är en faktor som bör kunna bidra till att utveckla och stärka lärarrollen. Förvaltningen tycker det är viktigt att satsa på kompetensutveckling och att det finns möjlighet till utveckling.

Kraven på lärarna att utveckla sitt arbetssätt kan försvåras av äldre regelsystem och traditioner. Dessa håller kvar lärarna i en traditionell yrkesroll. Ett exempel på detta är "garanterad undervisningstid". Minskad centralreglering av t.ex. elevens undervisningstid och av lärares arbetstid kommer att ge nya möjligheter att forma en ny skola.

Stadsdelsförvaltningen anser att ökad kompetens är en förutsättning för att lärarna ska ha möjlighet att möta de stora förändringar som sker inom samhället som helhet. Lärarna förväntas ta egna initiativ och komma med förslag till förbättringar, vilket medför att förändringar i arbetsuppgifter och arbetsorganisation fortlöpande blir nödvändiga. Detta innebär att personalens kompetensutveckling blir en ständigt pågående process.

Folkpartiet vill inrätta lektorstjänster. Förvaltningen är mycket tveksam till detta förslag. Karriärtjänster kan vara nödvändiga i vissa fall men innebär inte att det basala läraryrket rar någon högre status.

6. Hotande Lärarbrist

Stadsdelsförvaltningen instämmer med att det är mycket viktigt att olika åtgärder vidtas för att förhindra en framtida brist på lärare.

Kommunstyrelsen i Stockholms stad har tagit ett beslut i rätt riktning i och med satsningen på bristyrkesutbildning. Förskollärare i staden kommer att utbildas till grundskollärare med en början hösten 1998.

7-8. Arbetsmiljön

Arbetsledningen har ansvar för att i samverkan med arbetstagarna se till att arbetsmiljön uppfyller de krav som ställs i arbetsmiljölagen och de föreskrifter som finns på arbetsmiljöområdet. I Stockholms stad finns ett ramavtal och det pågår ett intensivt arbete med att teckna lokala samverkansavtal vid stadsdelsförvaltningarna för att integrera medbestämmande- och arbetsmiljöfrågorna. Att integrera medbestämmande- och arbetsmiljöfrågorna med verksamheten är en viktig förnyelsetanke. Viljan i avtal U-92, samverkan genom utveckling, är att varje anställd på ett nytt sätt ska få möjligheter och förutsättningar att påverka utformningen av sitt eget arbete. Med lokala samverkansavtal kommer förutsättningarna att öka för att uppnå en god arbetsmiljö.

9. Rektorer som pedagogiska ledare

I den allmänna debatten diskuteras rektorsrollen och möjligheten att delegera delar av rektorns ansvar och befogenheter till andra yrkesgrupper inom skolan. Debatten har också rört skolledamas dubbla lojalitet till staten och kommunen. Rektorer har fått ett utökat ansvar, vilket Folkpartiet påpekar, och dessa sammanlagda uppgifter är näst intill omöjliga att ansvara för utan möjlighet till vidaredelegation.

Västerleds stadsdelsnämnd beslöt den 26 maj 1998 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Västerleds stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 18 maj 1998 har i huvudsak följande lydelse.

Skolans snabbt förändrade förutsättningar under senare år har inte alltid hunnit beaktas. Förändringarna sker snabbare än motsvarande adekvata insatser.

Att skolan idag har en rad problem som gäller elevernas och lärarnas situation, tror vi att de flesta människor kan ställa upp på. Sedan skiljer det sig vad gäller vad som är grundfelen likasom vad man skall göra åt dem.

Förvaltningen tycker att motionärernas genomgång av aktuella problem och förslag till lösningar är värda respekt och att de borde vidareutvecklas och i vissa fall prövas.

Lärarkets löneläge måste höjas

Detta är givetvis en viktig faktor. Löneläge och status följs som bekant åt. Idag är läraryrket i långa stycken ett kvinnoyrke, vilket dessvärre brukar påverka löneutvecklingen negativt. Vi står här inför det välbekanta faktum att barn ofta växer upp med enbart kvinnliga förebilder från tidig ålder. Barn och ungdomar behöver manliga förebilder/lärare.

Motionen behandlar inte de samhällsekonomiska aspekterna, varför även förvaltningen överlåter dem till andra instanser. Men vi är även övertygade om att lönenivån och möjlighet till löneutveckling måste öka för att långsiktigt lösa problemen.

Lärarlegitimation

Ett annat sätt att öka yrkets status är att införa en specifik legitimation för lärare. En sådan skulle enligt motionen ”ge en tydlig signal till det övriga samhället att läraryrket kräver någonting alldeles särskilt.” Legitimationen skulle kunna innefatta godkänd utbildning, rejäl praktik och kunna dras in vid misskötsamhet. Andra yrkesgrupper är inne på samma linje.

Inför utvecklingsmöjligheter

Motionärerna skriver att många lärare vittnar om frustrationen vid tanken att ha ställts i ett klassrum vid 23 års ålder för att gå därifrån vid 65, utan att ha givits ordentliga möjligheter att utvecklas i rollen under tiden.

Även om det redan finns möjligheter till t.ex. fort- och vidareutbildning, så anser också förvaltningen att det kan göras bättre. Liksom vi ställer upp bakom förslagen att ytterligare differentiera läraryrket i olika funktioner. Det måste finnas andra karriärmöjligheter än att bli skolledare.

Hotande lärarbrist

Bristen på lärare framöver hotar att rasera många goda planer för skolan. Bristen är redan här, men kommer att öka dramatiskt de närmaste åren.

Motionärerna föreslår om ett medel att rekryteringen till yrket breddas. Att läraryrket kan öppnas för folk som vill byta yrke. Dessa skulle med pedagogisk utbildning och praktik kunna utgöra en ökning av kompetensen inom lärarkåren. Förvaltningen ser gärna att förslaget prövas. Att ge obehöriga lämpliga lärare möjlighet att utbilda sig är ett annat sätt.

Läraryrket

Det är svårt att locka studenter till läraryrket, vilket motionären påtalar är ett stort problem. Att många studenter vid dessa skolor funderar på att hoppa av, är givetvis mycket alarmerande.

Vi delar helt och fullt denna oro. Samhället kan inte ge avkall på akademisk utbildning eller på kvaliteten i utbildningen. Motionen uttalar att endast genom att väsentligt höja läraryrkets status kan ungdomar lockas till yrket. Även om statusbegreppet innehåller många faktorer och nivåer anser förvaltningen att yrkets status är en hörnsten.

Lärare som specialister

Många lärare anser att de har för många arbetsuppgifter vid sidan av själva undervisningen. Uppfostran, ordningsproblem m.m. Motionärerna vill att lärarnas professionalitet skall tas tillvara i högre utsträckning och tillåtas vara specialister.

Andra specialister såsom psykologer, kuratorer, kamratstödjare och skolvårdar måste komplettera lärarna.

Olika åldersstadiet kräver olika metoder. Tanken på att införa s.k. 1-9-lärare avvisas, en uppfattning som förvaltningen delar.

Arbetsro i skolan

Detta kan synas som ett triviale krav, men är det inte som bekant. Förvaltningen vet att man kan ha en mängd olika förklaringar till varför det råder oro i många skolor. Dessa olika infallsvinklar ger också olika förslag till hur problemen skall lösas. Oavsett var man står i dessa frågor anser förvaltningen att problemet måste tas på största allvar. Det är dags för bättre arbetsro i skolan. Detta skrivs med insikt om att problemen ser mycket olika ut i olika skolor.

Mobbning och våld

Detta är ett problem inte enbart för skolan utan för hela samhället påpekar motionärerna. Även om många skolor i dag arbetar aktivt mot mobbning, är det, enligt motionen, långt ifrån alla skolor som arbetar professionellt i sin kamp mot mobbning och våld i skolan.

Förvaltningens hållning är att för att öka elevernas trygghet i skolan krävs att skolans personal entydigt och bestämt förhindrar mobbning och våld.

Det är rektorernas ansvar att se till att varje skola har en väl förankrad handlingsplan för att skapa arbetsro och optimala förutsättningar för lärande.

Ordning, reda och respekt

Enligt förra årets skolbarometer är många elever och lärare missnöjda med ordningen i skolan. Motionen påtalar att en av skolans viktigaste uppgifter är att fostra barn och ungdomar till respekt för andra människor. I detta ingår att man inte kränker andra människor genom våld, trakasserier eller med nedsättande tillmälen.

På senare tid har elevernas språkbruk gentemot varandra och mot lärare börjat diskuteras. Vi anser att det är förödande både ur jämlikhets- och jämställdhetssynpunkt med de kraftigt nedsättande och kränkande tillmälen, inte sällan i form av könsord, som används. Det påverkar bägge könen identitetsuppfattning, enligt förvaltningen

uppfattning. Det är uppmuntrande att eleverna själva börjat ta itu med saken på olika håll.

Efter att tidigare ha ansetts som nästan reaktionärt, tror förvaltning, att tiden nu är mogen för seriösa diskussioner kring ordning och reda i skolan.

Stöd till elever med särskilda behov

Motionärerna anser att barn med behov av särskilt stöd i skolan har ökat och att dessa barn måste utgöra en prioriterad grupp. I Stockholm har diskussioner kring denna grupp varit livliga under senare tid. Förvaltningen anser att detta problem ständigt skall stå i fokus.

Skolledare som leder

Rektor har idag ett väsentligt ökat ansvar, jämfört med den centralstyrda skolan som vi lämnade för några år sedan, påpekas i motionen. Rektor och skolledning har en mycket viktig roll i den pedagogiska utvecklingen på skolorna. Många rektorer känner sig överbelastade och utbrända. Man anser att för mycket tid går till andra uppgifter än den pedagogiska. Motionen pekar på flera möjligheter för att förbättra rektorernas arbetssituation.

Inom ramen för diskussionen om den nya läroplanen för förskola och grundskola, undersöker förvaltningen vägar för att underlätta skolans administration. Vi håller också med om att man bör granska rektorernas arbetssituation och möjlighet till egen utveckling med tanke på att deras huvudsakliga roll bör vara pedagogiska ledare.

RESERVATIONER M.M.

I motion 1997:72 föreslår Agneta Rehnvall (m) och Sten Nordin (m) åtgärder för att åstadkomma ”Europas bästa lärare - en förutsättning för Europas bästa skola”

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden

Reservation mot beslutet anfördes av ledamoten Christopher Ödmann (mp) enligt följande.

Nämnden bifaller i huvudsak förvaltningens tjänsteutlåtande, samt anför därutöver:

Utbildningen är i första hand till för eleverna. En bra utbildning förutsätter självklart engagerade lärare. Precis som företrädare inom alla yrkesområden gör ett bättre jobb om de är engagerade och trivs med sin uppgift gör lärarna det. Läraryrket ger idag alltför få tillfällen att hämta kraft från en verklighet utanför skolan. Att fylla på sina yrkeserfarenheter med kunskaper från andra delar av samhället borde ökas. Att vidareutbilda lärarna är mycket viktigt inte minst i olika typer av pedagogik så att kunskap kan förmedlas till elever på olika sätt och efter deras olika förutsättningar, för att uppnå största möjliga kunskapsinhämtning. Det är viktigt att läraryrket har hög status och attraktionskraft. Där är löneutvecklingen en del.

Reservation mot beslutet anfördes av ledamoten Claes-Göran Jacobson (v) enligt följande.

Nämnden bifaller i huvudsak förvaltningens tjänsteutlåtande, samt anför därutöver:

”Brist på kvalificerade lärare och brist på status för läraryrket är givetvis allvarliga problem som politikerna på olika sätt måste ta itu med. Individuell lönesättning är dock enligt vår bedömning inte någon lämplig åtgärd. Om lärare ska vilja utbilda/vidareutbilda sig och söka sig till respektive stanna kvar i skolan, då måste skolan kunna erbjuda en positiv arbetsmiljö. Om somliga lärare gynnas lönemässigt framför andra, riskerar detta istället helt klart att få en splittrande inverkan på lärarkåren och försvåra arbetet i lärarlag. En stimulerande arbetsplats ser vi också som viktigare än att man stimulerar lärarna till rörlighet. Visst kan det vara bra att skaffa sig nya erfarenheter och intryck, men en rörlighet för rörlighetens egen skulle innebära ingen vinning.

Vi instämmer i motionärernas syn på vikten av att skolan tillförs ny kompetens. Erfarenhet från yrkeslivet utanför skolan bör räknas som en merit vid tillsättningen av lärartjänster.

Motionärernas framställan om att ta fram ett program för att stimulera tillkomsten av fler friskolor lämnas av förvaltningen utan bemötande, eftersom det anses vara en politisk fråga. Från Vänsterpartiets sida vill vi avstyrka förslaget. Det framgår ju också tydligt av tjänsteutlåtandet att en nyetablering av friskolor kommer att leda till en neddragning av antalet klasser inom den kommunala gymnasieskolan. Detta bidrar helt klart till svårigheter för staden att planera för en säker och rättvis tillgång på utbildningsplatser för alla ungdomar. En ökande andel skolor i icke-kommunal regi tenderar att medföra ökad segregation. När starka grupper i samhället kan tillgodose sina behov på svagare gruppers bekostnad, leder detta givetvis också till en försvagning av demokratin.

Det blir allt mer tydligt att rektorernas roll och arbetsbörda måste åtgärdas - de krav som ställs på en modern skolledare är på gränsen till övermänskliga. En lång rad rektorer har på senare tid vittnat om oacceptabla arbetsbördor och hotande utbrändhet. I en tid när lagarbete och sammanhållning ständigt poängteras när det gäller lärarnas arbete, måste rektors roll som ensam ledare för skolans hela verksamhet, budget såväl som pedagogik, ifrågasättas. Vi anser att tiden nu börjar bli mogen för att på allvar diskutera möjligheterna till kollektivt ledarskap.

Reservation anfördes av Sten Nordin m fl (m) enligt följande.

Nämnden bifaller motion nr 72:1997 av Sten Nordin (m) och Agneta Rehnvall (m) samt anför därutöver följande:

Det är glädjande att förvaltningen tillstyrker de flesta av motionens krav. Det understryker vikten av att snarast inleda ett förändringsarbete för att skapa bättre förutsättningar för en mycket viktig yrkeskår.

Vi anser dock att en viktig del i arbete med att skapa större flexibilitet och bättre karriärvägar är att inrätta fler lektorat i Stockholms gymnasieskolor. Självklart inser vi problemen med att rekrytera lektorer, men detta får under inga omständigheter innebära att kompetenskraven på de lektorat som finns i staden urholkas.

Vi anser att flexibla arbetsformer såsom lärarcertifikat leder till en kvalitativt bättre utbildning. Stockholm har stora förutsättningar att leda denna utveckling genom att upprätta lokala lösningar i samarbete med universitet, högskolor och näringsliv.

Slutligen anser vi att en strategi för fler friskolor måste utarbetas. Friskolorna har stärkt elevens ställning genom att skapa reella valmöjligheter och bidragit till att utveckla pedagogik och kvalitet inom skolan. Friskolorna har också blivit en karriärväg i den meningen att det finns alternativ till kommunen som arbetsgivare för lärarna.

Reservation mot beslutet anfördes av Ann-Christin Kjellman (fp) enligt följande.

Nämnden godkänner delvis förvaltningens tjänsteutlåtande 1998-01-07 som svar på remissen. Nämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen samt anför därutöver följande.

Vi ser med tillfredsställelse att förvaltningen tillstyrkt många av motionens förslag. Skolan är i djup kris. Var femte 16-åring lämnar grundskolan utan att kunna läsa och skriva sammanhängande text. Rapporterna om grovt våld, mobbning och ett oacceptabelt förödmjukande språkbruk duggar tätt från landets skolor. Läraryrket är mycket impopulärt bland yrkesväljande ungdomar, samtidigt som vi under ett antal år framåt behöver rekrytera fler lärare än någonsin. Läraryrket har tillåtits sjunka alldeles för lågt i status under de senaste decennierna. Folkskolläraren hade förr en hög status och var en självklar auktoritet i de flesta sociala sammanhang. Idag lyckas vi inte locka de duktigaste ungdomarna till läraryrket.

LÄRARYRKETS LÖNELÄGE MÅSTE HÖJAS

Vi delar motionärens syn på läraryrkets låga löneläge. Den enskilt viktigaste åtgärden för att åter höja läraryrkets status är en generell högre lönenivå. En svensk lärare tjänar avsevärt mindre än nästan alla andra kollegor i de industrialiserade länderna.

EN LÄRARLEGITIMATION BÖR INFÖRAS

Folkpartiet liberalerna anser att inrättandet av en lärarlegitimation skulle ge en tydlig signal till det övriga samhället att läraryrket kräver någonting alldeles särskilt. Lärarlegitimation utfärdas efter godkänd utbildning och efter en praktikperiod på en skola. Denna praktikperiod får inte vara alltför kort. Läkarnas praktik som AT-läkare kan användas som riktmärke.

Lärarlegitimationen kan, precis som för läkarna, dras in vid tydliga fall av misskötsel. En motsvarighet till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, vars beslut kan överklagas, tror vi skulle vara bra för kvaliteten.

INRÄTTA - OCH BESÄTT - LEKTORAT

Ett sätt att stärka kontakterna mellan högskolan och skolan och därmed förbättra kvaliteten i undervisningen är att inrätta lektorat. Tyvärr har antalet lektorer halverats sedan 1970. Folkpartiet vill i likhet med motionären att andelen lektorer ska fördubblas. Behörighetskrav ska som tidigare vara genomgången forskarutbildning fram till licensiatsexamen eller doktorsexamen. Lärares möjligheter att få ledigt för att delta i forskningsprojekt eller forskningsutbildning måste förbättras. Samverkan mellan högskola och skola är bra men kan inte ersätta den kompetens som lektorer innehar.

HOTANDE LÄRARBRIST

Idag tjänstgör ca 4 000 lärare på grundskolan i Stockholm. Stadsledningskontoret bedömer att 1 300 lärare behöver rekryteras inom 6 år. För gymnasiet saknas en liknande prognos, men redan idag är det brist på framför allt lärare i naturvetenskapliga och tekniska ämnen.

Inget annat europeiskt land har en så hög medelålder på sina lärare som Sverige. För att återigen förmå ungdomar att söka till läraryrket måste ett antal åtgärder vidtas för att väsentligt höja lärarnas status.

SPECIALLÄRARE

De senaste åren har antalet speciallärare kraftigt minskat. Det får negativa konsekvenser för framför allt de elever som är i behov av särskilt stöd. Behovet av speciallärare kommer att öka de närmaste åren varför stadens behov av speciallärare snarast måste utredas och åtgärdas.

Skolorna i Stockholm har kraftigt skurit ned hjälpen till barn med läs- och skrivsvårigheter, dyslexi.

STÖRRE MÅNGFALD I LÄRARUTBILDNINGEN

Folkpartiet vill ha ökad konkurrens mellan lärarhögskolorna och mellan olika utbildningsanordnare genom att olika utbildningsanordnare ges möjlighet att skraddarsy olika lärarutbildningar.

LÄRARNA ÄR PROFFS PÅ LÄRANDE

Skolledare och lärare är proffs på sin verksamhet, de har ansvaret för att målen nås och för att också de svaga eleverna får det stöd som behövs. Tanken att amatörer sköter skolan bättre än den pedagogiska professionen är fel tänkt. Skolministerns idé om elevstyrda gymnasier måste avvisas.

ARBETSRO I SKOLAN

Den senaste tidens debatt om skolan har vittnat om stora problem och allvarliga brister. Rapporter om tilltagande våld, hot och trakasserier blir allt vanligare. Om de inte åtgärdas riskerar det att förstöra en hel generations utbildning. Det är dags för arbetsro i skolan.

MOBBNING OCH VÅLD

Problemen med våld och mobbning i skolan är inte enbart ett problem för skolan utan för hela samhället. Många skolor arbetar idag aktivt mot mobbning och har upprättat handlingsplaner för hur man ska bekämpa mobbningen, det finns mobbningsgrupper, kamratstödjare m m. Men långt ifrån alla skolor arbetar professionellt i sin kamp mot mobbning och våld i skolan. Folkpartiet anser att det klart bör framgå av skolplanen hur man ska komma tillrätta med mobbningen och det ökade våldet och där resurser för detta tydligt framgår.

ETISKA REGLER

Flera yrken till exempel läkare, advokater och psykologer har utarbetat etiska regler. Det är yrken med en vetenskaplig kunskapsbas och gemensamt yrkesspråk som grund. Det är yrken som uppfattas som djupt professionella av allmänheten. I dessa yrken fattas många självständiga beslut och det krävs ansvar och gott omdöme i utövandet.

ORDNING, REDA OCH RESPEKT

Det får inte vara fel att kräva ordning, reda och respekt i skolan. Kunskap, bildning och lärande förutsätter en kreativ miljö, arbetsro och ömsesidig respekt.

GOD ARBETSMILJÖ

Såväl den fysiska som den sociala miljön måste förbättras på skolorna. Många lärare bär vittnesmål om stressade arbetsförhållanden och undermålig arbetsmiljö. Buller i klassrum, kränkande tillmälen från elever, krympande ekonomiska ramar leder till en arbetssituation som många lärare känner djupt frustrerande. Att sjukfrånvaron bland lärarna ökar kraftigt är ett resultat av detta.

JÄMSTÄLLDHET

Läraryrket har intervjuat män som tog grundskolläraryrket för årskurserna 1-7 1993. Resultaten är inte uppmuntrande:

- 14% av dem har idag lämnat skolan
- 34% säger att de kommer ha lämnat skolan inom fem år
- 50% ångrar sitt yrkesval

Åtgärder för att minska snedrekryteringen till läraryrket är mycket angelägna. Idag är andelen kvinnor inom läraryrket över 60%. Skolverket har räknat ut att närmare 80% av lärarna inom några år kommer vara kvinnor. Elever är olika och måste få bli bemötta efter sina förutsättningar, behov och intressen och behöver därför möta såväl män som kvinnor i skolan.

DEMOKRATI OCH TOLERANS

För att demokratin och det öppna samhället ska bli verklighet förutsätts att människor kan förstå sin omvärld, värdera sina uttryck och forma sina egna liv. Demokratin förutsätter välinformerade medborgare. Lärare måste få tillfälle till kontinuerlig fortbildning och råd, stöd och information från skolledning hur dessa frågor ska hanteras och ges möjlighet att gemensamt diskutera dessa ämnen. Demokratiarbetet i skolan får inte enbart gå ut på enstaka kampanjer och studiedagar. Det handlar om en attityd som måste genomsyra hela skolans verksamhet .

EN MÅNGKULTURELL SKOLA

Skolor i miljonprogramområdena måste kunna bli ”magnetskolor” dvs satsa på en profil som kan öka skolans attraktivitet och därigenom locka till sig duktiga lärare från övriga stadsdelar.

STÖD TILL ELEVER MED SÄRSKILDA BEHOV

Elever med särskilda behov måste ges tillräckligt med stöd i form av speciallärare, extraundervisning och tekniska hjälpmedel för att de ska kunna nå kunskapsmålen. Självklart måste kunskap om dyslexi och andra handikapp ingå som ett viktigt moment i all lärarutbildning och i fort- och vidareutbildning. Det krävs utbildade lärare som kan utgöra ett stöd till elever och lärare på skolan.

Reservation anfördes av Mikael Peterson (c) enligt följande.

Nämnden godkänner i huvudsak förvaltningens förslag samt anför därutöver. Sambandet mellan lärarnas kompetens och undervisningens kvalitet är otvetydigt - ingen skola är bättre än dess lärare. Lärarna utgör med andra ord skolans viktigaste resurs.

SKOLAN - EN KREATIV ARBETSPLATS

Skolan ska vara en arbetsplats där kvalitativ utveckling, flexibla arbetsformer och ett stimulerande arbetsklimat råder. Idag upplever många lärare en arbetssituation med mycket stress och små resurser. Man tycker sig möta låg uppskattning och liten respekt för sin professionalism. Många lärare säger sig också sakna kvalitet i fortbildningen och framför allt för lite ansvar och frihet.

LÄRARYRKET MÅSTE UPPVÄRDERAS

Att vara lärare är ett av samhällets absolut viktigaste arbetsuppgifter. Det måste märkas också i lönekuvertet. Det är viktigt att fortsätta den utveckling som inletts i och med Avtal 2000, som stärker lärarnas ansvar och utvecklingsmöjligheter samtidigt som utrymme skapas för en bättre löneutveckling. Läraryrket är idag ett låglöneyrke, vilket bland annat medfört att många män inte söker sig till läraryrket.

Skolan ska vara en arbetsplats som attraherar, stöder och befördra en kompetent personal. Skolan måste självklart ta vara på den kompetens och professionalism som lärarna har, och framförallt ge större ansvar och frihet. För detta behövs ett systematiskt, långsiktigt och uthålligt arbete med samordnade insatser för organisationsutveckling, verksamhetsutveckling och kompetensutveckling.

GE SKOLAN MER ANSVAR

En tydligare ansvarsfördelning mellan den politiska nivån och skolan ska ge ett klarare utrymme för skolans anställda när det gäller att ansvara för verksamheten och dess utveckling. Det förutsätter att fler beslut får avgöras inom skolans egna väggar.

Skolledningarna som förfogar över viktiga beslut som gäller den egna skolan, kan finna många lösningar lokalt, som ger bra kvalitet trots begränsade resurser. Det finns goda exempel runt om i Stockholm på hur man klarat att skapa små undervisningsgrupper, gott elevstöd och bra undervisning genom nya kreativa lösningar.

FLER KARRIÄRMÖJLIGHETER FÖR LÄRARE

Det är viktigt att skapa karriärvägar inom läraryrket och inrätta karriärtjänster i skolorna.

Skolans tjänstestruktur ska utvecklas så att den stimulerar lärarna att satta mer på utvecklings- och förnyelsearbete. Karriärtjänster kan avse handledning av lärarkandidater, eget forskningsarbete och deltagande i kvalificerat utvecklingsarbete. Tjänster som Disputerade lektorer bör återinrättas som en möjlig karriärtjänst inom gymnasieskolan.

UTVECKLA LÄRARUTBILDNINGEN

Uppvärdering och ökad legitimitet för läraryrket hänger också i hög grad samman med lärarutbildningen. Den behöver förstärkas samtidigt som lärarna ges möjlighet till egen kompetensutveckling. Detta skulle påverka hela undervisningssystemet i positiv riktning. En parlamentarisk utredning om lärarutbildningen ser i dagsläget över detta.

För att stödja lärarnas professionella utveckling är det viktigt att erbjuda lärarna fortbildning och andra utvecklingsmöjligheter. Lärarhögskolorna skulle kunna erbjuda olika kurser, olika utbildningsanordnare skulle kunna skräddarsy kurser till lärarna. Konsultation och handledning är andra exempel på vad som kan behövas.

Läraryrket behöver bli mer sammanhållet med en förstärkning av både forskningsanknytning och yrkespraktik. Pedagogik och metodik måste återfå positionen som den sammanhållande kompetensen i alla lärarutbildningar. Dessutom behövs en ökad möjlighet till forskning för redan yrkesverksamma lärare där undervisningserfarenhet räknas som en merit.

Ersättningsutredning gjordes av Helve Tsai (sp) enligt följande.

Motionärerna behandlar viktiga frågeställningar - många av dessa har även Stockholmspartiet ofta påtalat. Hur skolorna lyckas utbilda, bilda och fostra den unga generationen avgör landets framtid.

Lärarnas status och lön måste höjas vilket delvis är en förhandlingsfråga men också en fråga om attityder och värderingar där både politiker och föräldrar har viktiga roller. Lärarna bör kallas för lärare och inte tilldelas någon ospecifik devalverad beteckning. Karriärmöjligheter för lärare är också viktiga.

Ordning och reda är grundförutsättningar för skolarbetet, så som framhålls i motionen och detta framkommer också alltid som viktiga faktorer i "Skolbarometern" och andra undersökningar som görs. Varför är det då så svårt att uppnå det?

Kontakten med yrkeslivet är viktig för yrkeslärarna. Stockholmspartiet har bl a föreslagit "Företagsråd" till skolorna som skulle kunna medverka till att hålla skolans yrkesutbildning á jour och underlätta för eleverna att se sambandet mellan skolarbetet och förvärvslivet.

Friskolorna, som idégivare, nischutbildare och nydanare är ovärderliga och måste få verka under samma betingelser som de kommunala skolorna.

Skolornas självständiga roll och det lokala engagemanget måste ständigt uppmuntras. I detta sammanhang har stadsdelsnämndsreformen - tvärt emot vad motionärerna anser - varit en fördel. Medborgarnas intresse för kommunala frågor ökar.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Kerstin Åslund (fp) och Gunnar Liedberg (c) enligt följande.

Vi reserverar oss mot beslutet då vi yrkat att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag samt att därutöver anföra

Att rekrytera lärare börjar bli allt svårare. Som följd av en generationsväxling i svensk lärarkår åren efter sekelskiftet måste vi rekrytera fler lärare än någonsin. Samtidigt är läraryrket nu mindre populärt än på mycket länge.

Lärarna har en nyckelroll i utvecklingen av kunskapssamhället. Fler karriärvägar, förbättrad fortbildning, samt ökad konkurrens mellan skolor och pedagogiska inriktningar kan stärka läraryrket. Det sker genom att villkoren för lärarna förbättras genom bättre lönevillkor, förbättrade möjligheter till vidare och fortbildning, möjligheter till utvecklad och förnyad pedagogik samt förbättrad arbetsmiljö.

Folkpartiet föreslår att en lärarlegitimation bör införas. En legitimation utfärdas efter godkänd utbildning och praktikperiod, som inte får vara alltför kort. Läkarnas tvååriga praktik (som A T - läkare) kan användas som riktmärke. En legitimation skulle bidra till en statushöjning och därmed bidra till ett förbättrat löneläge.

Reservation anfördes av Harry Kjellin m.fl. (m) enligt följande.

Nämnden bifaller motion nr 72:1997 av Sten Nordin(m) och Agneta Rehnvall (m).

Särskilt uttalande gjordes av Kerstin Åslund (fp) och Gunnar Liedberg (c) enligt följande.

Dags för stolta lärare

Läraryrket har tillåtits sjunka alldeles för lågt i status under de senast decennierna. Folkskolläraren hade förr en hög status och var en självklar auktoritet i de flesta sociala sammanhang. Idag lyckas vi inte locka de duktigaste ungdomarna till läraryrket.

Att vara lärare är inte vilket jobb som helst. Lärare är det jobb som mer än nästan något annat påverkar vårt lands framtid.

Läraryrket är i kris. Som en följd av en gigantisk generationsväxling i svensk lärarkår åren efter sekelskiftet måste vi nu rekrytera fler lärare än någonsin. Samtidigt är läraryrket nu mindre populärt än på mycket länge.

Vad händer med kvaliteten på svensk skola i framtiden, om yrkesväljande ungdomar inte vill bli lärare, samtidigt som vi måste anställa fler lärare än någonsin tidigare?

Folkpartiet liberalerna föreslår följande för att kraftigt höja läraryrkets status:

1) Läraryrkets löneläge måste höjas. En svensk lärare tjänar avsevärt mindre än nästan alla andra kollegor i de industrialiserade länderna. Bara en tjeckisk och en grekisk lärare tjänar mindre i OECD:s senaste jämförelse. En koreansk lärare tjänar 60% mer än sin svenske kollega. Räknat i köpkraft har en portugisisk medelålders adjunkt dubbelt så hög ekonomisk levnadsstandard som sin svenske kollega.

Europas bästa skola skapas inte med västvärldens sämst betalda lärare.

Dessutom är löneutvecklingen obefintlig. Inte i något land som ingår i någon tillgänglig statistik är skillnaden i lön mellan en 23-årig och en 55-årig lärare mindre än i Sverige.

Folkpartiet kommer i Svenska kommunförbundets styrelse under våren att föreslå att nästa löneavtal (som börjar gälla vid sekelskiftet) skall ha samma inriktning som det nu löpande, vilket innebär en relativ förbättring för lärarkollektivet.

2) En lärarlegitimation bör införas. En legitimation utfärdas efter godkänd utbildning och efter en praktikperiod, som inte får vara alltför kort. Läkarnas tvååriga praktik (som AT-läkare) kan användas som riktmärke.

En legitimation kan, precis som för läkarna, dras in vid tydliga fall av misskötsel. En motsvarighet till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, vars beslut kan överklagas, tror vi skulle vara bra för kvaliteten.

3) Inför karriärmöjligheter. Såväl yngre som medelålders lärare måste känna att de kan utvecklas i yrket, också genom att göra karriär, alltså att få ett mer krävande och bättre betalt jobb. Huvudlärare, institutionsföreståndare, handledare för yngre lärare är exempel på detta.

4) Inrätta - och besätt! - lektorat. Lärare med egen forskningserfarenhet är av stor betydelse, särskilt på gymnasiet.

5) Mer fort- och vidareutbildning. Många lärare vittnar om frustration vid tanken att ha ställts i ett klassrum vid 23 års ålder för att gå därifrån vid 65, utan att ha givits ordentliga möjligheter att utvecklas i rollen under tiden.

6) Skolledare som leder. Rektor skall vara pedagogisk ledare - inte kamrer. Rektor har idag ett väsentligt ökat ansvar, jämfört med den centralstyrda skolan vi lämnade för några år sedan. Detta måste få påverka såväl rekrytering, ledarskapsutbildning som anställningsförhållanden.

7) Större mångfald i lärarutbildningen. Fler konkurrerande lärarhögskolor och olika ingångar i läraryrket.

8) Skolan ska betraktas som en professionell institution. Skolledare och lärare är proffs på sin verksamhet, de har ansvaret för att målen nås och för att också de svaga eleverna får det stöd som behövs. Tanken att amatörer sköter skolan bättre än den pedagogiska professionen är fel tänkt. Skolministerns idé om elevstyrda gymnasier måste avvisas.

9) Lärare som tillåts vara specialister. Att undervisa 6-8-åringar kräver viss pedagogik och att vara lärare på högstadiet ställer andra krav. Skolministerns tanke att ytterligare tunna ut specialiseringen genom att införa s.k. 1-9-lärare måste avvisas.

10) Arbetsro i skolan. De många vittnesmålen på senare tid om ökade disciplinproblem i skolan oroar. Det måste råda ordning och reda, respekt och ansvar i skolmiljön. Det handlar om respekt för varandra för de normer som är nödvändiga i alla sammanhang.

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lillemor Lindberg m.fl. (m), enligt följande.

Motionen bör bifallas samt därutöver anföras;

Motionen syftar till att stärka lärarna och höja läraryrkets status. Som motionärerna mycket riktigt påpekar har lärarna en avgörande roll för att skolan skall kunna utvecklas och förnyas. Det är därför viktigt att de förslag som presenteras verkligen genomförs. Det räcker inte med att hänvisa till allmänna ambitioner eller att frågan regleras i något avtal. Det viktiga är att det bedrivs ett konkret arbete i denna riktning. Vi noterar med tillfredsställelse att ett sådant aktivt arbete pågår på skolorna på Östermalm bl a när det gäller individuell lönesättning och ordning och reda. Däremot är förslagen om mer fortbildning, en sammanhållen skolorganisation och lärarcertifikat fortfarande relevanta.

Hammarby stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Karin Liljeblad (fp) och Anne-Marie Edberg (c) enligt följande.

Att nämnden borde beslutat enligt förvaltningens förslag till beslut med den i punkt 1 borttagna satsen ”att lärarna prioriteras i kommande lönerevision”.

Reservation anfördes av Margareta Holmberg (m) enligt följande.

Bifall till motionen och överlämna tjänsteutlåtande till Stadsledningskontoret.

Liljeholmens stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Kristina Alvendal, Christina Elffors Sjödin och Per Furuşjö (alla m) enligt följande.

att tillstyrka motionen

att i huvudsak bifalla förvaltningens förslag till beslut samt att därutöver anföras.

Motionen utgör ett utmärkt underlag för ett handlingsprogram för Europas bästa lärare. I Liljeholmen har vi dessutom målsättningen att få Stockholms bästa skolor. Detta förpliktigar och en förutsättning för att lyckas är att stadsdelen även har Stockholms bästa lärare. Motionen innefattar en rad möjliga åtgärder för att stärka lärarnas roll och deras möjligheter till fortbildning. Förvaltningen borde snarast vidta möjliga åtgärder för att intentionerna i denna motion kan bli verkliga i Liljeholmen. Detta så att vi kan komma närmare målet med Stockholms bästa skolor.

Reservation anfördes Ann-Marie Strömberg (v) enligt följande.

Att som svar på remisen överlämna och i huvudsak åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande samt att därutöver anföras

NY SKOLORGANISATION

ansvaret för grundskolan bör ligga kvar hos stadsdelsnämnderna. Genom stadsdelsnämnderna kommer både den administrativa och den politiska ledningen närmare skolan, samtidigt som skolorna arbetar närmare både barnomsorg och fritidsverksamhet. Att stadsdelsnämnderna ansvarar för grundskolorna innebär inte något hinder för samarbetet över stadsdelsgränserna, varken för rektorer eller övrig personal. Tvärtom skall samarbete och kunskapsutbyte stadsdelsnämnderna emellan underlättas. Det skall inte vara några vattentäta skott mellan stadsdelsnämnderna.

Gymnasieskolan bör däremot inte överföras till stadsdelsnämnderna. På grundskolenivå väljer de flesta elever att gå i den skola som ligger närmast (även om rätten att välja annan skola finns och skall finnas). I gymnasieskolan är eleverna äldre och mer rörliga över staden, vilket innebär att gymnasieskolorna blir kommungemensamma enheter på ett helt annat sätt än vad grundskolorna är”.

Särskilt uttalande gjordes av Marianne Nord (c) enligt följande.

Informationsflödet är idag så stritt att en av skolan viktigaste uppgifter är att lära barnen hitta guldgrubben. En av lärarens viktigaste uppgifter är att skapa Aha-upplevelser och nyfikenhet på att få veta mer. För att klara detta krävs av läraren både kreativitet och hängivenhet, men också en social kompetens, som motionären frågar efter. Frågan är om inte egenskapen social kompetens just innebär att kunna vara något av *utbildare, stormorsa, polis, lektant och kurator samtidigt*, vilket motionen tar avstånd ifrån.

Ökad fortbildning och fler karriärmöjligheter behövs. Utred gärna förutsättningarna för ett lärarcertifikat i Stockholm.

Det finns fler grupper av anställda, som har låg lön. Utan att ha en aktuell översikt över hela löneläget relaterad till utbildning och arbetets svårighetsgrad är det svårt att prioritera en enskild grupp. Centern har i årtionden arbetat för en decentralisering av skolorganisationen. Ansvaret bör stanna hos stadsdelsnämnderna.

Ersättningsutredning gjordes av Måns Rensner (sp) enligt följande.

Uttalade stöd för dels förvaltningens förslag dels uttalande från (c).

I motion 1998:12 föreslår Jan Björklund m.fl. (fp) åtgärder för att åstadkomma stolta lärare

Arbetsmarknads- och utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Sten Nordin m fl (m) enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

1. att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anför följande

Det är glädjande att folkpartiet så tydligt lägger förslag i syfte att utveckla och förbättra skolväsendet i staden. I en tidigare motion av moderaterna återfinns flera av de krav folkpartiet nu för fram. Det understryker vikten av att snarast inleda ett förändringsarbete för att skapa bättre förutsättningar för en mycket viktig yrkeskår .

En viktig del i arbete med att skapa större flexibilitet och bättre karriärvägar är att inrätta fler lektorat i Stockholms gymnasieskolor. Självklart inser vi problemen med att rekrytera lektorer, men detta rar under inga omständigheter innebära att kompetenskraven på de lektorat som finns i staden urholkas. Förvaltningens tveksamma inställning till att öka antalet lektorat kan vi inte dela.

Att öka kvaliteten på lärarna och läramas kunskaper är viktigt för att kunna förbättra undervisningen. Den legitimering folkpartiet föreslår bör utredas vidare. Vi menar att det är mer angeläget att utveckla ett slags lärarcertifikat som leder till en kvalitativt bättre utbildning genom att ny och bredare kompetens förs in i undervisningen. Stockholm har stora förutsättningar att leda denna utveckling genom att upprätta lokala lösningar i samarbete med universitet, högskolor och näringsliv.

Vi anser också att en strategi för fler friskolor måste utarbetas. Friskolorna har stärkt elevens ställning genom att skapa reella valmöjligheter och bidragit till att utveckla pedagogik och kvalitet inom skolan. Friskolorna har också blivit en karriärväg i den meningen att det finns alternativ till kommunen som arbetsgivare för lärarna.

Möjligheterna att införa sk kompetenskonton bör omedelbart utredas. Syftet med dessa konton är att se till att en strategisk och långsiktig fortbildning utvecklas för alla yrkeskårer i staden. Vi hänvisar i övrigt till den moderata motionen om "Europas bästa lärare" nr 72:97.

Reservation anfördes av Claes-Göran Jacobson (v) enligt följande.

Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta

1. att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföras följande

Brist på kvalificerade lärare och brist på status får läraryrket är allvarliga problem för politikerna att ta itu med. Individuell lönesättning är dock enligt vår bedömning en åtgärd som motverkar sitt syfte. Om lärare ska vilja utbilda/ vidareutbilda sig och söka sig till respektive stanna kvar i skolan, då måste skolan kunna erbjuda en positiv arbetsmiljö. Om somliga lärare gynnas lönemässigt framför andra, får detta erfarenhetsmässigt istället en splittrande inverkan på lärarkåren och försvårar arbetet i lärarlag.

Reservation anfördes av Christopher Ödmann (mp) enligt följande.

Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta

1. att i huvudsak godkänna förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anföras följande

Utbildningen är i första hand till för eleverna och för samhället i stort. Vi menar att skolstyrelser där eleverna är i majoritet skulle kunna öka elevernas engagemang för sin utbildning och för sin skola. Med ökad makt följer ett ökat ansvar.

En bra utbildning förutsätter självklart också engagerade lärare. Precis som företrädare inom alla yrkesområden gör ett bättre jobb om de är engagerade och trivs med sin uppgift gör lärarna det. Läraryrket ger idag alltför få tillfällen att hämta kraft

från en verklighet utanför skolan. Att fylla på sina yrkeserfarenheter med kunskaper från andra delar av samhället borde göras mer möjligt. En breddad kompetens i skolan kan ges genom att människor med olika yrkes- bakgrund inspireras att utbilda sig till lärare.

Att vidareutbilda lärarna är mycket viktigt inte minst i olika typer av pedagogik så att kunskap kan förmedlas till elever på olika sätt och efter elevernas olika förutsättningar, får att uppnå största möjliga kunskapsinhämtning. Det behövs ett ökat medbestämmande i skolan så att lärarna känner att de kan vara med och påverka utvecklingen i skolan t ex vad gäller pedagogik.

Det är viktigt att läraryrket har hög status och attraktionskraft. Där är löneutvecklingen en del. En viktig målsättning är att uppnå en individuell men rättvis lönesättning.

Extra resurser till skolor i segregerade områden, enligt den grön-röda majoritetens budget, är viktigt både för att höja skolornas kvalitet och öka deras attraktivitet.

Reservation anfördes av Ann-Christin Kjellman (fp) enligt följande.

Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta

1. att bifalla motionen med hänvisning till förvaltningens tjänsteutlåtande
2. Överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen
3. att därutöver anföras följande

Svenskt skolväsende befinner sig i en mycket allvarlig situation. Var femte elev lämnar grundskolan utan att kunna läsa, skriva och räkna ordentligt. Våld, mobbning och ordningsproblem hör till vardagen i skolan. Samtidigt har läraryrket blivit ett lågstatusyrke.

Svensk lärarkår utmärker sig på två sätt. De har västvärldens lägsta löner och den är Europas mest ålderstigna. Lärarbristen och läraryrkets låga status kan åtgärdas med hjälp av de förslag som återfinns i motionen.

Det är glädjande att arbetsmarknads- och utbildningsförvaltningen tillstyrker förslagen i motionen. I enlighet med detta bör motionen bifallas.

Reservation anfördes av ledamoten Mikael Peterson (c) enligt följande.

Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta

1. att som svar på remissen anföras följande.

Sambandet mellan lärarnas kompetens och undervisningens kvalitet är otvetydigt - ingen skola är bättre än dess lärare. Lärarna utgör med andra ord skolans viktigaste resurs.

Ökat elevantal, ökade kostnader bl a till följd av läraravtalet och ökade hyreskostnader till följd av skolupprustningar har medfört stora besparingar på många

skolor under de senaste åren. Större klasser, sämre skolbamsomsorg, färre speciallärare, neddragning av läromedel och halvering av fritidshemspersonalen. Det är några av de effekter som besparingarna inom grundskolan har fått under 1997. Skolpengen till grundskolorna har försämrats bl a genom att rektorslönen, som tidigare betalats separat, lagts inom skolpengens ram. Kostnaderna för detta motsvarar i stort sett den lilla ökningen av skolpengen som majoriteten (socialdemokraterna, vänsterpartiet och miljöpartiet) tvingades gå med på efter den massiva kritiken mot nedskärningarna och kvalitetsförsämringarna.

Trots att Stockholms stads intäkter ökar med ca 4,5 procent av verksamhetskostnaderna 1998, får skolpengen bara drygt hälften av denna ökning. Av de ökade intäkterna går endast ca 6 procent till ökad skolpeng för grundskolan, trots att grundskolans andel av stadens budget motsvarar ca 12 procent av kostnaderna. Denna snålhet märks alltför väl ute i skolorna. Utvecklingen måste brytas.

Skolan ska vara en arbetsplats där kvalitativ utveckling, flexibla arbetsformer och ett stimulerande arbetsklimat råder. Idag upplever många lärare en arbets-situation med mycket stress och små resurser. Man tycker sig möta låg uppskattning och liten respekt för sin professionalism. Många lärare säger sig också sakna kvalitet i fortbildningen och framför allt för lite ansvar och frihet.

Att vara lärare är ett av samhällets absolut viktigaste arbetsuppgifter. Det måste märkas också i lönekuvertet. Det är viktigt att fortsätta den utveckling som inletts i och med Avtal 2000, som stärker lärarnas ansvar och utvecklingsmöjligheter samtidigt som utrymme skapas för en bättre löneutveckling. Läraryrket är idag ett låglöneyrke, vilket bland annat medfört att många män inte söker sig till läraryrket.

Skolan ska vara en arbetsplats som attraherar, stöder och befodra en kompetent personal. Skolan måste självklart ta vara på den kompetens och professionalism som lärarna har, och framförallt ge större ansvar och frihet. För detta behövs ett systematiskt, långsiktigt och uthålligt arbete med samordnade insatser för organisationsutveckling, verksamhetsutveckling och kompetensutveckling.

En tydligare ansvarsfördelning mellan den politiska nivån och skolan ska ge ett klarare utrymme för skolans anställda när det gäller att ansvara för verksamheten och dess utveckling. Det förutsätter att fler beslut tar avgöras inom skolans egna väggar .

Skolledningarna som förfogar över viktiga beslut som gäller den egna skolan, kan finna många lösningar lokalt, som ger bra kvalitet trots begränsade resurser. Det finns goda exempel runt om i Stockholm på hur man klarat att skapa små undervisningsgrupper, gott elevstöd och bra undervisning genom nya kreativa lösningar.

Det är viktigt att skapa karriärvägar inom läraryrket och inrätta karriärtjänster i skolorna. Skolans tjänstestruktur ska utvecklas så att den stimulerar lärarna att sätta mer på utvecklings- och förnyelsearbete. Karriärtjänster kan avse hand- ledning av lärarkandidater, eget forskningsarbete och deltagande i kvalificerat utvecklingsarbete. Tjänster som Disputerade lektorer bör återinrättas som en möjlig karriärtjänst inom gymnasieskolan.

Uppvärdering och ökad legitimitet för läraryrket hänger också i hög grad samman med lärarutbildningen. Den behöver förstärkas samtidigt som lärarna ges möjlighet till egen kompetensutveckling. Detta skulle påverka hela undervisningssystemet i positiv riktning. En parlamentarisk utredning om lärarutbildningen ser i dagsläget över detta.

För att stödja lärarnas professionella utveckling är det viktigt att erbjuda lärarna fortbildning och andra utvecklingsmöjligheter. Lärarhögskolorna skulle kunna erbjuda olika kurser, olika utbildningsanordnare skulle kunna skraddarsy kurser till lärarna. Konsultation och handledning är andra exempel på vad som kan behövas.

Lärarutbildningen behöver bli mer sammanhållen med en förstärkning av både forskningsanknytning och yrkespraktik. Pedagogik och metodik måste återfå positionen som den sammanhållande kompetensen i alla lärarutbildningar. Dessutom behövs en ökad möjlighet till forskning för redan yrkesverksamma lärare där undervisningserfarenhet räknas som en merit.

Ersätтарыttrande gjordes av Helve Tsai (sp) enligt följande.

Folkpartiets motion tar upp många väsentliga frågor. Stockholmspartiet har i olika skrivelser framfört förslag som ansluter till motionen. Förutom de förslag som motionärerna och förvaltningen framför vill Stockholmspartiet betona betydelsen av att föräldrarna intresserar sig för barnens skolgång. Vi har föreslagit att skolan ska anordna föräldrakurser i läsläsningshjälp. Det skulle kunna medverka till den attitydförändring till skolan som behövs för att vi ska få stolta lärare.

Vi vill också påminna om vårt förslag angående ökad samverkan mellan skola och näringsliv. Ett större engagemang från samhällets sida i skolans liv har stor betydelse för att hålla lärarna à jour med den tekniska utvecklingen; detta gäller särskilt för de yrkestekniska programmen.

Rinkeby stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Anna Berger Kettner m.fl (s) enligt följande.

Att skolan har en enorm betydelse för samhället är självklart. Centrala och viktiga strukturer i ett samhälle står ständigt i fokus - det är bra. Endast genom ett brett samhällsengagemang kan utveckling ske. Men god förändring kräver också en korrekt analys. På några punkter menar vi att folkpartiet liberalerna tar miste i sin analys av skolan.

Folkrörelserna skapade den svenska skolan. I denna kamp var liberala krafter verksamma, men också arbetarrörelsens folkrörelser finns med i den breda folkliga kampen för skolan.

Snarare än att skolans problem har sin rot i 70-tals flum, är det så att skolans problem hör samman med att den mer och mer fjärrat sig från samhällslivet och blivit en sluten institution, i stället för att vara en självklar gemensam angelägenhet i

lokalsamhället. Den gammaldags folkskolläraren hade en hög status, inte bara i sin specialistkompetens som kunskapsöverförare, utan genom sin centrala roll i närsamhället.

Att många lämnar skolan utan förmågan att läsa och skriva är tyvärr inget nytt problem. All erfarenhet säger att skolan även tidigare misslyckats i läs- och skrivinläringen, men med kortare skolgång, resp det relativa betygssystemet märktes det inte lika tydligt. Detta gör det inte mindre allvarligt -vi borde för länge sedan löst detta problemkomplex. Vi tror att en kunskapssyn som byggt på gammaldags föreställningar om kunskap som ett faktastoff som ska överföras från en person till en annan spelar stor roll i misslyckandet, eftersom denna syn fokuserar allt för lite på elevernas förutsättningar och lust till kunskap. Erfarenheter bl.a. från Rinkeby visar att lärosituationer som sätter eleven i centrum har mycket större förutsättningar att lyckas med skolans grundläggande ansvar för att eleverna lämnar skolan med bl.a. grundläggande kunskaper i bagaget.

Vi anser att lärares kompetensutveckling är en mycket angelägen fråga, som bör prioriteras. Lönen är nog viktig, men det är en föråldrad och statisk lärarroll, med en gammaldags hierarkisk organisation -i teorin avskaffad men i praktiken på många håll ännu i funktion - som avskräcker många att bli lärare.

Folkpartiets förslag innebär på flera punkter en återgång och en förstärkning av en gammaldags kunskapssyn, en statisk syn på lärares kompetens och en hierarkisk organisation inom skolan. Vi anser att lärares kompetens måste utvecklas genom hela yrkeslivet, det är inte en gång för alla inhämtad skicklighet som kan legitimeras.

Vi anser att arbetet i skolan måste bygga på lusten att lära, den gemensamma lusten att skapa ny kunskap -läraren är en pedagog, med kompetens och ansvar som sträcker sig långt utanför klassrumssituationen. detta är inte ett nödvändigt ont, utan något som berikar lärarrollen.

Med detta yrkar vi bifall till förvaltningens förslag.

Norrmalms stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Erik Nilsson m fl (s) och Hans Enroth (v) enligt följande.

Nämnden ställer sig bakom förvaltningens förslag till yttrande över motionen. Det finns dock några kommentarer som är värda att göra. För det första så innebär utvecklingsavtalet för skolan inte endast en förändrad lärarroll utan också löneökningar som ligger väsentligt över andra grupper i den kommunala verksamheten. Därvidlag innebär skolutvecklingsavtalet en tydlig markering av vilken vikt kommunerna tillmäter lärarnas arbete.

Folkpartiets motion har rätt i konstaterandet att en modern lärare kräver mycket av stöd och fortbildning. Nämnden har också i samband med skolinspektörsrapporten tryckt på behovet av en förstärkt fortbildning av lärare och skolledare i Norrmalm.

Vi anser det viktigt att innehållet i denna fortbildning måste styras av de nya arbetssätt som enligt LPO-94 skall prägla skolan. Det innebär bl a att lärarna i allt högre utsträckning skall jobba i lärarlag och även att de skall samarbeta med andra pedagogiska professioner, t ex förskollärare och fritids- pedagoger. Det innebär också att pedagogiken i högre ut- sträckning måste vara elevaktiv till sin inriktning.

Vi anser att det är den del av lärarprofessionaliteten att också kunna samverka på ett bra sätt med andra yrkesgrupper som jobbar med barn och ungdom. Lärarna måste ha en helhetssyn på barnen, även om de inte skall kunna lösa alla typer av problem själva. För att detta skall fungera bra krävs en god upp- fattning om vilka andra yrkesgrupper som finns och vilka kompetenser de har.

Särskilt uttalande gjordes av Joen Lagerberg m fl (m) enligt följande.

Kunskap och kompetens är dagens och morgondagens konkurrensmedel och avgörande för vår framtida välfärd. Kvalitetsutveckling av skolan är därför en av de viktigaste framtids- frågorna. Lärarna har en avgörande betydelse för denna utveckling. För att locka de duktigaste ungdomarna till läraryrket och för att kunniga och skickliga lärare skall stanna kvar i yrket krävs att bättre förutsättningar och villkor skapas för lärarkåren.

Moderaternas motion "Europas bästa lärare -en förutsättning för Europas bästa skola" (oktober 1997) presenterar en rad förslag för att höja l äraryrkets status. Förslag som återfinns i Folkpartiet liberalernas motion "Dags för stol ta lärare" (februari 1998). I båda motionerna lyfter man fram betydelsen av

Högre lön

I Sverige är lärarna den akademikergrupp som generellt sett har lägst löner. En svensk lärare tjänar också avsevärt mindre än nästan alla andra kollegor i de industrialiserade länderna. En mångfald inom skolväsendet med många friskolor är bra för status och lönevillkor såväl som för utveckling och förändring.

Ökad fortbildning

Fortbildningen skall ha en central position och vara en del av den enskilda skolans utvecklingsstrategi. Den skall också ge ekonomiska incitament för den enskilda läraren.

Förbättrade utvecklingsmöjligheter för lärarna

Exempel på detta inrättandet av lektorat, uppdrag som ämnesexpert och ämnesansvarig.

Införandet av lärarlegitimation

Fler lektorat inrättas och besätts

Det är av stor betydelse att dessa förslag för att skapa bättre förutsättningar och villkor för lärarkåren kan genomföras inom en snar framtid - medan tid ännu är.

Vantörs stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Lillemor Tholander (fp) enligt följande.

Jag reserverar mig mot nämndens beslut då jag yrkade att nämnden skulle besluta

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anför följande

Skolan är i kris. Lärarkårens status har sjunkit. Det är svårt att rekrytera ungdomar till läraryrket. Kunskap och bildning måste uppvärderas i det svenska samhället. Här har lärarna en nyckelroll. Det krävs konkreta och snabba åtgärder. Motionen bör bifallas. Den viktigaste åtgärden får att höja statusen är att höja lärarnas löner. Det är inte rimligt att Sverige har bland västvärldens sämst betalda lärare. Förvaltningen menar att detta är en fråga för arbetsmarknadens parter. I det här fallet är dock staden en part på arbetsmarknaden och måste därför ta sitt ansvar. Dessutom är löneutvecklingen dålig inom läraryrket. Den utveckling som förvaltningen beskriver i sitt yttrande är otillräcklig. Lärarlegitimation är ett annat sätt att höja läraryrkets status. Legitimationen fungerar också som en sorts kvalitetsgaranti. Lärarkårens kvalitet har direkt inverkan på hela skolans kvalitet. En motsvarighet till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd behövs för skolan så att lärarnas professionella insatser kan granskas.

Att få läkare mister sin legitimation är knappast något argument mot en central kontroll av läkarnas insatser. Tvärtom bidrar den strikta kontrollmöjligheten till att upprätthålla en god kvalitet i läkarkåren. Samma sak gäller för läraryrket.

Utvecklings- och karriärmöjligheter är också viktiga instrument för höjd lärarstatus. Lärarna ska i första hand vara just lärare, med ansvar för elevernas lärande. Men de behöver också ges utvecklingsmöjligheter inom sin profession. Inrättande av fler lektorat är en annan viktig åtgärd. Lärarnas möjligheter att få ledigt för att delta i forskningsprojekt eller forskningsutbildning måste förbättras.

Reservation anfördes av Marie Johansson m fl (m), enligt följande.

Vi reserverar oss mot nämndens beslut då vi yrkade att nämnden skulle besluta

1. att bifalla förvaltningens förslag till beslut
2. att därutöver anför följande

God utbildning är en viktig del i barn och ungdomars möjlighet att påverka sin framtid. Undervisningen ska ha hög kvalitet, ge kunskaper för livet och dessutom förmedlas på ett sådant sätt att eleverna tycker att det är roligt att gå i skolan.

Lärarna är redskapen för elevernas inläring. Det ställer mycket stora krav på läraren som person, såväl kunskapsmässigt som pedagogiskt och mänskligt. Den motion som folkpartiet väckt avseende läraryrket tar därför upp en mycket viktig fråga.

Vi har dock en del andra synpunkter på hur lärarkompetensen och statusen kan förbättras. Det är olyckligt om frågor om löner och förmåner politiseras. Dessa frågor måste lösas av arbetsmarknadens parter utan politisk styrning. Det är heller inte bra att politiker detaljstyr skolan och lägger sig i alla frågor som rör ex utbildning och rekrytering. I stället är det politikernas uppgift att ge verksamhetens mål och att skapa förutsättningar för att en god skola kan skapas. Detta kan bland annat ske genom att förutsättningar ges för fler friskolor. Det ger lärarkåren fler arbetsgivare att välja mellan och det kommer att ge möjlighet att på ett helt annat sätt påverka arbetsvillkoren och lärarnas status samtidigt som det ställer krav på att den enskilde läraren tar ansvar och utvecklas.

En mångfald av skolor och skolformer ger också föräldrar och elever många skolor att välja mellan. Denna konkurrens från såväl personal som elever kommer tillsammans med de politiska målen att forma skolor med mycket hög kvalitet.

Det är viktigt att skolenheterna har en egen chef med ett helhetsansvar, såväl ekonomiskt som pedagogiskt. Hur sedan det direkta arbetet fördelas mellan skolans olika anställda är en fråga som skolan bäst kan lösa själv. Det är viktigt att skolenheterna rar så mycket självbestämmande som möjligt. Den politiska styrningen ska främst ske genom budgetmedel och genom målformuleringar och läroplaner .

Läraryrket kan komma att bli ett problem inom några år. Det är därför oerhört viktigt att högskoleutbildningar till t ex lärare ökas. Det går inte att dra ned på utbildningsplatser till poliser, sjuksköterskor och lärare och sedan bli förvånad över att det uppstår en bristsituation. Det är tvärtom viktigt att utbilda lärare så att de möter en stigande efterfrågan. Det är en nödvändighet att Sverige satsar på gedigen utbildning och inte på mer eller mindre genomtänkta projekt som till största delen bara syftar till att skapa sysselsättning.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

1997:72

1997:72

Motion av Agneta Rehnvall (m) och Sten Nordin (m) om Europas bästa lärare - en förutsättning för Europas bästa skola

Det pågår en kapprustning i världen. Inte i vapen, men när det gäller kunskaper. Det är inte genom att bli ett låglöneland som Sverige kan återta tätpositionen i den internationella ekonomiska ligan. Detta kan bara ske om vi som nation kan hävda oss väl gentemot andra länder. Kompetens är dagens och morgondagens konkurrensmedel. Därför är en förnyelse och kvalitetsutveckling av skolan en av de viktigaste framtidsfrågorna.

Kunskap och kompetens kan inte tilldelas eller fördelas mellan människor genom yttre påbud. Mängden kunskap och kompetens ökar när man delar med sig av den, själv förlorar man inget. Kunskap erövrar var och en i många olika och skilda sammanhang. Skolans huvuduppgift blir därför att stimulera och utveckla både elevernas lärande och kunskapssökande. Den politiska uppgiften blir att skapa bästa möjliga förutsättningar för att detta arbete skall bli framgångsrikt. Utgångspunkten för inläringen måste alltid vara varje individs unika kunskaper, förutsättningar och behov. Det synsättet måste också avspeglas i skolornas sätt att arbeta.

Framtidens krav på dagens skola innebär att skolan och undervisningen behöver förändras. Ansvaret för att välja innehåll och arbetssätt för att eleverna skall kunna uppnå de nationellt fastställda målen ankommer på lärarna. Lärarna har alltså en *avgörande* betydelse för att skolan skall kunna utvecklas kvalitativt. Utan Europas bästa lärare kan vi aldrig få Europas bästa skola.

Vad kännetecknar en bra lärare ?

Egna kunskaper är en förutsättning för att kunna lära andra. Förutom gedigna teoretiska och praktiska kunskaper måste läraren också ha förmåga att stimulera och entusiasmera, att leda och vägleda och att samverka med hemmen och arbetslivet. Han/hon måste också ha förmåga att vara flexibel och utvecklingsbenägen i en föränderlig värld.

En bra lärare har mycket gedigna kunskaper, dels för att kunna ge en intressant undervisning, som stimulerar elevernas lärande, dels för att kunna hantera de frågor som uppkommer ur det stora informations- och kunskapsflöde som eleverna möter utanför skolan. En bra lärare kan sätta in lärostoffet i ett sådant sammanhang att eleverna kan tillgodogöra sig detta. En bra lärare har kunskaper om hur eleverna tänker och hur de begrepp som introduceras i undervisningen står i relation till elevernas begreppsbyggnad.

Lärarnas sociala kompetens är också viktig. Den allt större betydelse handledning av eleverna får tillsammans med insikten om föräldrarnas avgörande betydelse för barnens utveckling kräver tätare och mer omfattande föräldrakontakter än tidigare. Dessa kontakter kan ibland vara svåra när det gäller elever med problem, men goda och förtroendefulla relationer är en förutsättning för att problemen skall kunna åtgärdas.

En bra lärare ser *alla* elever och anpassar undervisningen efter elevens individuella förutsättningar. Svagare elever behöver en typ av hjälp, medan de mer begåvade behöver annan stimulans för att utvecklas.

Läraryrket har förändrats...

För 40 år sedan var läraren en person man såg upp till. Läraren hade hög status och var tämligen välbetald. Det var attraktivt att bli lärare. Sedan dess har både status och lön sjunkit. Läraryrket har blivit något av ett låglönejobb.

Andelen manliga lärare minskar, förra året var mindre än var fjärde lärare i grundskolan man. Det är med andra ord mycket viktigt att läraryrket blir mer attraktivt för män. Eleverna behöver både kvinnliga och manliga förebilder i skolan.

Andelen elever med problem och svårigheter i skolarbetet tenderar att öka. Barns allt färre vuxenkontakter gör att lärarna blir väldigt viktiga personer i många elevers liv. Denna situation gör att lärarna måste ta ett allt större socialt ansvar. Ju fler barn det blir i klassen, desto svårare blir det för lärarna att ta ett sådant ansvar.

Utöver yttre förändringar leder nya pedagogiska rön till en ny sorts undervisning. Katederundervisningen tonas ned och i stället blir *den individuella handledningen allt viktigare*. Att förändra en organisation med långa traditioner, i stort sett oförändrad i decennier, är givetvis svårt. Det ställer stora krav på tydlig ledning från skolledarna och att adekvat fortbildning erbjuds.

...och skolan förändras

Sedan början på 90-talet har mycket gjorts för att modernisera skolan och frigöra kreativiteten.

1991 infördes en ny organisation, som innebar att varje skola blev en självständig enhet med egen rektor och stora befogenheter. Skolförvaltningen minskades samtidigt från flera hundra personer till drygt hundra. En mängd beslut som tidigare fattades centralt av tjänstemän eller politiker decentraliserades till skolorna. Den bärande tanken bakom denna förändring var att initiativen till förbättringarna måste komma nerifrån. Den politiska uppgiften blir med detta synsätt att skapa bästa möjliga "växtmån" för förverkligandet av lokala idéer.

Uppföljningen och utvärderingen av skolan har stärkts genom skolbarometern, skolfakta, kommungemensamma prov och inte minst våra skolinspektörer. Ett stort skolupprustningsprogram har givit lärare och elever en bättre arbetsmiljö och sexåringarna gjorde ett bejublat intåg i skolan 1993. Under den borgerliga regeringens tid infördes en ny läroplan som satte kunskaperna i högsätet, och ett nytt betygssystem som mäter kunskaper i stället för att rangordna eleverna. Parallellt med detta skapades rättvisa regler för friskolorna, vilket har stimulerat den pedagogiska utvecklingen och lett till en vidgad arbetsmarknad för lärarna.

För att understödja förnyelsen tecknade Kommunförbundet och de fackliga organisationerna ett femårigt avtal 1996 som höjer lärarlönerna kraftigt samtidigt som den tidigare detaljregleringen av undervisningsskyldighet och annat försvinner. Alla var överens om att det gamla avtalet var otidsenligt. Det hindrade utveckling och premierade inte goda insatser. Ändå upplevdes det av många som tryggt i och med den automatiska uppflyttningen i löneskalorna. Det nya avtalet bygger i högre grad på individuell lönesättning, vilket skall stimulera till nya arbetssätt. Dessvärre tycks avtalet ha förankrats ganska dåligt, och upplevs av många mest leda till krav på längre arbetstider.

Parallellt med löneavtalet kom Kommunförbundet och de fackliga organisationerna överens om ett skolutvecklingspaket, *En satsning till två*

tusen. I 25 punkter beskriver man en gemensam syn på skolans utveckling och gör ömsesidiga åtaganden om att t ex stimulera lokalt arbete med kvalitetsutveckling inom ramen för SIQ, bygga upp nätverk för att sprida information kring barn i riskzonen, flexibla arbetsorganisationer etc.

Mitt i denna stora omvälvningsprocess kom en förändring med helt andra förtecken än att stärka kvaliteten i skolan. Stadsdelsnämnder infördes och den sammanhållna skolorganisationen slogs sönder i 27 delar. Den nya nämndorganisationen har medfört att skolan har utarmats på resurser, både ekonomiska och personella samtidigt som de administrativa kostnaderna stiger. Nu finns en betydande historielöshet när det gäller skolans villkor, styrformer och arbetsätt bland de styrande. Samtidigt har skolorna ålagts nya uppgifter som inte har med själva undervisningen att göra. Detta skapar frustration i organisationen.

Vi föreslår nu en rad åtgärder för att stärka lärarna och höja yrkets status. Vi ser det som helt nödvändigt för att Stockholms skolor - såväl grundskolor som gymnasieskolor - skall utvecklas till Europas bästa.

1. Högre lön till duktiga lärare.

Lärlönerna har sjunkit under flera decennier i jämförelse med andra akademikeryrken. Detta leder naturligtvis till en "brain-drain" - duktiga människor söker sig bort från läraryrket eller söker sig aldrig till det. Lärarna är idag den akademikergrupp som generellt sett har lägst löner.

Om duktiga lärare skall stanna kvar i läraryrket krävs en marknadsanpassning av lönerna. Det nya läraravtalet är ett steg i denna riktning. Det är dyrt för kommunerna, men ändå helt nödvändigt. Lönesättningen blir med det nya avtalet mer individuell och premierar goda insatser. Frågan är om detta räcker. Om skolan skall kunna behålla duktiga lärare måste de få en löneökning som verkligen märks.

2. Individuell lönesättning.

Lika stora löneökningar för alla, oavsett arbetsinsats, är en enkel metod att fördela det tillgängliga löneutrymmet. Man slipper motivera varför vissa får mer och andra mindre. Man behöver inte värdera varje lärares insatser. Men det är fel metod. Goda insatser måste premieras, därför skall lönesättningen vara individuell.

Individuell lönesättning förutsätter att varje lärares prestationer bedöms för sig. Men finns de rätta instrumenten för att värdera varje lärares arbetsinsatser?

Är man tydlig kring vad som skall premieras, så att det inte blir lojalitet mot ledningen utan kreativitet och goda insatser som renderar löneökningar? Vi tror att man behöver utveckla detta.

För att höja läraryrkets status är det nödvändigt att göra lärarna till en av de prioriterade grupperna vid kommande lönerevisioner.

3. Satsa på fortbildning av lärare.

Om skolan skall kunna kalla sig för en lärande organisation måste fortbildning av lärarna inta en central position. Avsevärda resurser har tidigare avsatts för att höja lärarnas kompetens. Under 1997 tycks dock fortbildningen ha dragits ned till ett minimum. De tidigare centrala medlen för mer långsiktig och strategisk fortbildning (13 mkr) har helt försvunnit. Dessutom har skolorna tvingats till stora neddragningar av sin egen lokalt anpassade fortbildning. Om utvecklingen tillåts fortsätta riskeras förnyelsen av skolan. Tillräckliga resurser måste därför avsättas för fortbildning.

Fortbildningen skall ingå som en del av den utvecklingsstrategi som fastställs för den enskilda skolan. Fortbildning och kompetensutveckling skall också ge ekonomiska incitament för läraren och ingå i en karriärstege.

Utgångspunkten för all fortbildning bör vara de faktiska behov av förbättringar som den enskilde läraren har, såväl när det gäller ämnesfördjupning som pedagogik och metodik. Att tidigt upptäcka skolsvårigheter för elever och finna rätta arbetsmetoder för att åtgärda dem är ett mycket viktigt område för fortbildningsinsatser, liksom metoder för att individualisera undervisningen. Skolinspektörernas årliga rapporter har varit bra som underlag för beslut om fortbildningens innehåll. Det är därför viktigt att skolinspektörsfunktionen inte försämras.

Rektorn har ansvaret för att se till att lärarna på skolan har den kompetens som behövs för undervisningen. Vi anser att rektorn årligen efter utvecklingssamtal skall upprätta en individuell utvecklingsplan för varje lärare, en plan som redovisar inom vilka områden läraren bör få fortbildning.

4. Behåll begreppet lärare.

I våras kom en statlig kommitté med ett förslag till ny läroplan. Kommittén föreslog bl a att begreppet *lärare* skulle avskaffas och ersättas av *pedagog*. Samtidigt skulle ordet undervisning strykas ur läroplanen. In skulle däremot lek och vila. Stadens vänstermajoritet hade inget att erinra mot detta i sitt remissvar.

För vår del ser vi förslaget som en nedvärdering av lärarna. Det är viktigt att lärarbegreppet finns kvar för den som leder undervisningen. Det handlar om status och självkänsla och respekt för olika professioner. Att i en läroplan söka undvika ordet undervisning är bisarrt.

Om undervisning av den växande generationen skall återfå status måste lärarna stärkas, inte avvecklas, som begrepp.

5. Fler ingångar till läraryrket.

Det är av stor vikt att skolan kan tillföras ny kompetens. Ett sätt är att skapa fler ingångar till läraryrket. Blivande lärare kan numera, som ett alternativ till en sammanhållen lärarutbildning, själva välja att läsa in ämneskunskaperna och komplettera med pedagogik. Detta är bra, men det behövs fler lösningar.

Vi anser att det är bra att lärarna har olika utbildningsbakgrund. Det berikar arbetet i skolan och öppnar dessutom läraryrket för fler. Vi vill dock markera att detta inte får leda till att kompetenskraven på lärarna sänks.

6. Inför lärarcertifikat.

Moderaterna i riksdagen har motionerat om att bredda lärarrekruteringen genom att införa ett s k lärarcertifikat. Detta är en idé som Lärarnas Riksförbund tidigare fört fram. Vi anser att detta skulle vara en möjlig väg att ytterligare höja kvaliteten och öka aktualiteten på undervisningen vid Stockholms skolor.

Ett system med lärarcertifikat skulle kunna innebära bättre samarbete med högskolor, näringsliv och organisationer som har viktig kunskap att förmedla och som innebär att eleverna knyter värdefulla kontakter. Certifikatet måste bygga på examensbevis från högskoleutbildning, genomgången fortbildning och eventuell yrkespraktik. Lärarcertifikatet kan tidsbegränsas, förslagsvis till fem år och medföra en skyldighet för skolan att se till att läraren under perioden får fort- och vidareutbildning. På samma sätt är det en skyldighet för läraren att skaffa sig den fortbildning och uppdatering som höjer vederbörandes kompetens.

Lärarcertifikatet skulle sannolikt höja läraryrkets status och medverka till att kvaliteten på undervisningen säkras, vilket är särskilt viktigt med fler ingångar till läraryrket.

Vi anser därför att idén bör prövas. Staden bör utreda förutsättningar för ett lärarcertifikat och vad detta bör innehålla.

7. Skapa bättre karriärmöjligheter.

Lärarnas personliga karriärmöjligheter inom skolområdet är i dag mycket begränsade. I princip är de enda möjligheterna att bli skolledare eller möjligtvis skolchef/barn- och ungdomschef. Oavsett vilket, måste den lärare som "gör karriär" lämna undervisningen. Detta är inte tillfredsställande. Det gäller att se till att de framstående lärarna är kvar i undervisningen. Det kan ske genom att den duktige pedagogen leder det pedagogiska utvecklingsarbetet på skolan, inom en ämnesgrupp eller institution eller ansvarar för fortbildningen på skolan. Ett annat sätt att avancera är genom en fördjupning av de egna ämneskunskaperna genom doktorand- eller licentiatstudier. Det kräver emellertid att skolorna efterfrågar fler lektorer.

Andra områden som kan utvecklas är metodarbete och läromedelsutveckling. Öppnar man för fler ingångar till läraryrket, som vi förordat tidigare i motionen, kommer skolan att tillföras lärare med bredare och djupare kompetenser än i dag. En sådan utveckling kommer också att underlätta alternativa karriärvägar.

8. Fördubbla antalet lektorer fram till år 2000.

Ett bra sätt att höja kvaliteten i undervisningen är att öka antalet lektorer. Det förhållandet att gymnasieskolan håller på att tömmas på lektorer är allvarlig. I Stockholms stad med över 20 000 gymnasieelever finns idag knappt 50 lektorer. Lektorerna höjer kvaliteten på undervisningen och kan bidra till ett närmare samarbete mellan gymnasium och högskola. Detta ger också en möjlig och välbehövlig karriärväg för lärarna.

En bidragande orsak till det låga antalet lektorer är att många lektorer med tjänst i gymnasieskolan har sökt sig till högskolan. En annan orsak är att staden inte varit särskilt benägen att utlysa eller tillsätta vakanta lektorstjänster. Den här utvecklingen är inte acceptabel.

Ett första steg måste vara att aktivt och medvetet fördubbla antalet lektorer i Stockholms gymnasieskolor fram till sekelskiftet.

9. Lärarna måste få ägna sig åt kunskapsförmedling.

En bärande tanke bakom stadsdelsnämnderna är att alla anställda skall arbeta mer sektorsövergripande. Det finns en uppenbar risk, och också flera exempel på, att detta leder till att professionaliteten sätts åt sidan och att kompetensen tunnans ut. Detta är oroande. Vi vill i stället stärka professionen. Lärarna kan

inte vara utbildare, stormorsa, polis, lektant och kurator samtidigt och med stolthet kunna säga att de gör ett bra jobb. Lärarna måste få ägna sig åt kunskapsförmedling och andra yrkeskategorier åt sina uppgifter. Människor är inte utbytbara!

Det är viktigt att markera att skolan vare sig kan eller skall lösa alla samhällsproblem. Men det är också viktigt att skolan bättre än idag samverkar med andra parter som t ex polis och socialtjänst. Men då handlar det om samverkan med bibehållen professionalitet och med respekt för respektive organisations och yrkeskategoris uppgifter och roller.

Stadsdelsnämndsreformen har inneburit att skolorna åläggs nya uppgifter som inte har med undervisning att göra. Vi anser att sådana sidouppgifter skall rensas bort, så att skolorna kan koncentrera sig på sin huvuduppgift att förmedla kunskaper till eleverna.

10. Ordning och reda i skolan.

Förra årets Skolbarometer var en i vissa stycken oroväckande läsning. Den antyder mycket stort missnöje bland elever och föräldrar med ordningen i skolan. Endast en tredjedel av högstadieläverna tycker att det är lugn och arbetsro på lektionerna och ordning och reda i skolan. I många stadsdelar är det värre än så. Över hälften av eleverna i Katarina-Sofia instämmer t ex inte alls i påståendet att det inte är stökigt eller bråkigt i skolan.

Denna bristande ordning försvårar naturligtvis lärarnas arbete. Idag tvingas lärare - och elever - att arbeta under förhållanden som inte skulle accepteras på någon annan arbetsplats. Utan arbetsro kan ingen inläring ske. Ordning och reda underlättar såväl för eleverna som för lärarna att göra ett bra jobb. Därför är det oerhört viktigt att skolan blir en arbetsplats som präglas av respekt för andra människor. Några fåtal elever skall inte få tillåtas förstöra för alla andra. Skolorna måste vara tydliga i att busliv inte accepteras, det har de både elevernas och föräldrarnas stöd för. Varje skola måste arbeta fram tydliga regler om vad som gäller i skolan och vilka beteenden som inte accepteras, samt inte minst få eleverna att följa dessa regler. Täta kontakter med föräldrarna, möjlighet att ge skriftliga omdömen, betyg i ordning och uppförande och omedelbara polisanmälningar när brott begås är exempel på åtgärder som vi tror kan hjälpa till för att återställa arbetsron där så behövs.

11. IT-revolutionen i skolan måste baseras på lärarna.

Skolans arbetsmetoder och organisation måste moderniseras. Att mer aktivt arbeta med den nya informationsteknologin är därför en förutsättning för att utbilda för framtiden. IT-satsningar måste dock ske *både* för lärare och elever.

Lärarna måste dock vara basen i IT-revolutionen i skolorna. De måste kunna få tillgång till utbildning inom området, hur man använder datorerna som arbetsredskap i undervisningen, hur man utvecklar och stimulerar elevernas kunskapsinhämtande. För att detta skall bli naturligt krävs att alla lärare i stadens skolor själva har tillfredsställande tillgång till datorer och faktiskt använder dem.

IT-utvecklingen öppnar också möjlighet för bättre och mer individuella läromedel. Lärarhögskolorna har här ett stort ansvar att förmedla en gedigen kunskap om informationsteknologin till blivande lärare.

12. Utveckla distansundervisningen.

Det är viktigt med undervisningsformer som möjliggör att vuxnelever kan både studera och upprätthålla ett arbete. Med den nya IT-utvecklingen öppnas nya möjligheter för undervisning på distans. Allt fler vuxna elever borde kunna sköta en större del av undervisningen på detta sätt.

Mer distansundervisning påverkar också lärarnas arbetssituation och undervisningens organisation. Här måste ny mark plöjas och nya arbetsmetoder utvecklas.

13. Yrkeslärarna måste få tillgång till aktuell vidareutbildning.

Många yrkeslärare på gymnasiet har ”gamla” och inaktuella kunskaper om de områden de skall förmedla kunskaper inom. Det var ofta länge sedan de lämnade sitt yrke för att bli yrkeslärare, och har därefter fått lite eller ingen vidareutbildning eller kompetenshöjande teoretisk utbildning. Vi menar att staden måste arbeta aktivt med regelbunden yrkespraktik för yrkeslärarna. Detta är en förutsättning för att eleverna vid de praktiska utbildningarna skall kunna erbjudas en modern utbildning med hög kvalitet.

14. Stimulera mångfald inom skolväsendet.

Uppluckringen av det offentliga skolmonopolet har medfört mycket positivt. Debatten har kanske främst kretsat kring elevernas valfrihet. Men de många nya friskolorna har sannolikt medfört minst lika många fördelar för lärarna.

För det första skapar mångfalden en konkurrens inte bara om eleverna, utan även om de duktiga lärarna. Detta är bra för såväl status som lön. För det andra har etableringsfriheten för friskolor släppt loss kreativitet inom skolväsendet. Lärare med spännande pedagogiska idéer har nu fått möjligheter att förverkliga dessa idéer.

En viktig politisk uppgift är därför att stimulera mångfalden inom skolväsendet. Det behövs fler friskolor för att vidga arbetsmarknaden för lärarna. Ett program för att stimulera tillkomsten av fler friskolor bör därför tas fram.

15. Stimulera rörlighet bland lärarna.

Det är inte bra att stanna för länge på ett ställe, det gäller alla människor. Man stannar av i utvecklingen. Ett sätt att undvika detta är att stimulera rörlighet bland lärarna, som i Stockholm endast är omkring 6%. Många lärare har varit på en och samma skola i många år och kanske också arbetat på samma sätt hela tiden. Med större rörlighet skulle skolorna hela tiden bibringas nya impulser och tvingas vässa argumenten i den pedagogiska diskussion som måste föras på varje skola.

Staden bör ta fram en strategi för ökad rörlighet bland lärarna. Det gäller inte bara bland de kommunala skolorna i Stockholm, utan i ett vidare perspektiv mellan skolorna, mellan kommunerna och mellan kommunala skolor och friskolor.

16. Rektorerna måste få vara chefer och pedagogiska ledare.

Rektorer har en nyckelfunktion i skolan. En drivande och entusiasmerande skolledning är en förutsättning för att lärare och skola utvecklas i rätt riktning. Den stress många skolledare känner över otillräcklighet och isolering måste åtgärdas. Rektorernas roll måste stärkas och statusen höjas. Gemensamma utvecklingsinsatser och fortbildning, bl a i ledarskap, är nödvändiga. Lönesättning och arbetsvillkor måste också ses över, för att bättre motsvara dagens krav. Det skulle t ex kunna innebära en tidsbegränsning av rektorstjänsterna. Skolledarna bör också befrias från uppgifter som inte har

med eleverna eller skolan att göra, så att de med kraft kan ägna sig åt skolutveckling.

17. Gör skolorna mer självständiga.

All framgångsrik skolutveckling bygger på stort lokalt engagemang. Därför bör skolorna ges största möjliga ansvar och befogenheter för att kvaliteten skall kunna höjas. Lärare och annan personal som befinner sig i verksamheten är bäst på att fatta kloka beslut och göra rätt avvägningar både när det gäller hur tillgängliga pengar skall användas och hur skolan i övrigt skall utvecklas.

Stadsdelsnämnderna har för många skolor inneburit en centralisering. Mycket av det som tidigare beslutades av skolorna har förts upp till stadsdelskontoren och -nämnderna. Det har bl a blivit svårare med budgetuppföljning och många rektorer känner sig vingklippta av snäva delegationsordningar. Det finns också tendenser till att skolorna tas ifrån ansvaret för mat, städning och andra stödjande funktioner.

Så mycket pengar som möjligt bör inkluderas i skolpengen, så att skolorna kan göra egna bedömningar av hur de tillgängliga pengarna bäst disponeras. Detta borgar för att pengarna verkligen kommer skolan och eleverna till del och inte används till annat. Undantaget är resurser för mycket kostsamma elever med stora krav på särskilda insatser inom t ex S:t Örjan, som bör fördelas centralt efter de behov som finns.

Skolenheterna bör omedelbart återgå till att vara självständiga resultatenheter, med rätt att föra över- och underskott mellan åren. Självständiga skolor gör att lärarna tillåts växa och ta egna initiativ till hur undervisningen skall organiseras. Om man tvingas springa och be om lov för allt man vill göra dör snart engagemanget.

18. Samla skolorna i en liten slagkraftig organisation.

Det var fel att involvera skolan i stadsdelsnämnderna. Där finns vare sig kompetens eller övriga förutsättningar som krävs för att skolan skall utvecklas. Dessutom har stadsdelsnämnderna rent praktiskt inneburit en centralisering av makt och befogenheter för många skolor.

Skolorna bör samlas i en ny kommungemensam organisation för att garantera kompetens och likvärdighet i hela staden. En liten och effektiv skolförvaltning med bred specialistkunskap på skolområdet bör återskapas. Den bör ägna sig åt strategiska och långsiktiga frågor och fungera som ett serviceorgan åt skolorna. Även gymnasieskolan bör föras dit, så att ett

helhetsperspektiv på barns och ungdomars lärande kan genomsyra verksamheten.

För lärarna skulle en sådan organisation bli innebära att den gemensamma fortbildningen återupptas, att pedagogiska projekt stimuleras och att goda idéer sprids på ett bättre sätt än idag.

19. Bättre anpassning av lärarutbildningen till verkligheten i skolan.

Lärarutbildningen måste anpassas bättre till verkligheten på skolorna. Vi tror därför att det krävs en förnyad lärarutbildning. Stockholm är en stor utbildningsmarknad för blivande lärare där stor variation och mångfald råder.

Det finns också skäl att överväga formerna för hur lärarutbildningen kan bli bättre än idag och hur denna skall kunna utvecklas i samspel med skolornas vardag. Avtal mellan lärarutbildningar och enskilda skolor/kommuner kan vara ett sätt. Staden borde därför intensifiera kontakterna med lärarhögskolan för att skapa dialog i syfte att åstadkomma en bättre och mer verklighetsanpassad lärarutbildning med sikte på 2000-talet.

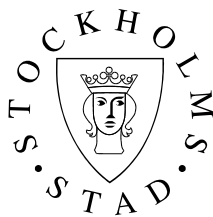
Vi föreslår att kommunfullmäktige beslutar att

1. uttala att lärarna skall vara en prioriterad grupp vid kommande lönerevision
2. öka fortbildningen av lärare
3. låta utreda förutsättningarna för ett lärarcertifikat i Stockholm samt vad ett sådant bör innehålla
4. verka för fler karriärmöjligheter för lärare
5. antalet lektorer fördubblas
6. i övrigt bifalla motionen och uppdra åt vederbörande organ att genomföra de förslag som presenteras för att höja läraryrkets status och ge Stockholm ännu bättre lärare.

Stockholm den 20 oktober 1997

Agneta Rehnvall

Sten Nordin

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

1998:12

**1998:12 Motion av Jan Björklund m.fl. (fp) om läraryrket -
"Dags för stolta lärare"**

Skolan är i djup kris. Var femte 16-åring lämnar grundskolan utan att kunna läsa och skriva sammanhängande text. Rapporterna om grovt våld, mobbning och ett oacceptabelt förödmjukande språkbruk duggar tätt från landets skolor. Läraryrket är mycket impopulärt bland yrkesväljande ungdomar, samtidigt som vi under ett antal år framåt behöver rekrytera fler lärare än någonsin.

Många av skolans problem beror på den nedvärdering av kunskap, bildning och lärande som ägt rum de senaste 30 åren i vårt land.

Under drygt 120 år hade liberalerna ett starkt inflytande över svensk utbildningspolitik, från den allmänna folkskolans införande 1842 till grundskolereformen 1962. Men mot slutet av 1960-talet minskade liberalers inflytande, i takt med att socialdemokraternas utbildningspolitik radikaliserades under vänstervågen.

"Flumskolan" som skapades i vågsvallet efter 1968, kom successivt att innebära att skolans kunskapsförmedling tonades ner. Det blev fult att ställa krav. Det blev fult att utvärdera, eftersom utvärderingar visade att vissa hade lärt sig mer än andra.

Tanken att alla barn skall läsa samma stoff, i samma takt och under lika lång tid är helt enkelt fel tänkt. De som behöver mer stöd och tid får inte det, samtidigt som begåvade elever inte får tillräcklig stimulans.

Kunskap och bildning

Skolans huvuduppgift har traditionellt varit att förmedla vårt gemensamma bildningsarv till den uppväxande generationen.

Vår framtida välfärd beror på vår utbildning, kunskap och kompetens, det är därför viktigt att investera för det framtida kunskapsamhället. Ingen annan institution har en så central plats i detta förändringsarbete som skolan. Sverige måste skapa en skola i världsklass. Men då måste skolan få en tydlig prioritering i samhället - i kommunerna och i staten. Lärarna har en nyckelroll i denna utveckling.

Lusten att lära är medfödd. Om den vårdas följer den oss genom hela livet. Att vårda lusten att lära måste vara ledstjärnan i en god utbildningspolitik. Kunskapen om människans inlärningskapacitet är god. För små barn är lärande lek och lek lärande.

Stolta lärare

Läraryrket har tillåtits sjunka alldeles för lågt i status under de senaste decennierna. Folkskolläraren hade förr en hög status och var en självklar auktoritet i de flesta sociala sammanhang. Idag lyckas vi inte locka de duktigaste ungdomarna till läraryrket.

Lärarkets löneläge måste höjas

Den enskilt viktigaste åtgärden för att åter höja läraryrkets status är en generellt högre lönenivå. En svensk lärare tjänar avsevärt mindre än nästan alla andra kollegor i de industrialiserade länderna. Bara en tjeckisk och en grekisk lärare tjänar mindre i OECD:s senaste jämförelse. En koreansk lärare tjänar 60% mer än sin svenske kollega.

Dessutom är löneutvecklingen obefintlig. Inte i något land som ingår i någon tillgänglig statistik är skillnaden i lön mellan en 23-årig och en 55-årig lärare mindre än i Sverige. Svenska kommunförbundet bör i sitt nästa löneavtal med lärarna ha samma inriktning som det nu löpande, vilket innebär en relativ förbättring för lärarkollektivet.

Lärarnas kompetens och engagemang är en viktig förklaring till goda studieresultat. Om kvaliteten i skolans utbildning ska kunna höjas är det därför nödvändigt att skapa en lönestruktur som dels stimulerar duktiga personer att utbilda sig till lärare, dels stimulerar lärarna att bidra till förbättrade skolresultat och en fortsatt utveckling av skolan. Det betyder att det generella löneläget för lärare måste höjas och att även lönespridning inom lärarkåren bör öka. Det nya läraravtalet ger möjligheter att premiera duktiga lärare.

En lärarlegitimation bör införas

Folkpartiet liberalerna anser att inrättandet av en lärarlegitimation skulle ge en tydlig signal till det övriga samhället att läraryrket kräver någonting alldeles särskilt. Lärarlegitimation utfärdas efter godkänd utbildning och efter en praktikperiod på en skola. Denna praktikperiod får inte vara alltför kort. Läkarnas praktik som AT-läkare kan användas som riktmärke.

En legitimation skulle bidra till en statushöjning och därmed bidra till ett förbättrat löneläge. Den kan, precis som för läkarna, dras in vid tydliga fall av misskötsel. En motsvarighet till hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, vars beslut kan överklagas, tror vi skulle vara bra för kvaliteten.

Inför utvecklingsmöjligheter

Utveckling är något självklart i de flesta andra akademiska yrken. Utvecklingsmöjligheter stimulerar och belönar goda arbetsinsatser och höjer sannolikt attraktionskraften i yrket. Lärarens huvuduppgift är och förblir att vara ledare för elevernas lärande. Men samtidigt behövs utvecklingsmöjligheter i yrkesrollen. Det kan handla om att bli ämnesexpert, föreläsare, mentor för någon yngre lärare, utvärderare, ämnesansvarig, projektledare eller pedagogisk ledare på skolan.

De möjligheter som tidigare fanns, t.ex. tjänster som huvudlärare och institutionsföreståndare har till stor del försvunnit. Många duktiga lärare hoppar av läraryrket efter några år. Utvecklingsmöjligheter kan handla om inrättandet av fler lektorat, ledare för ett arbetslag ingående i en ledningsgrupp för skolan, utbytestjänstgöring eller särskilda skolledartjänster. Lärare som klarar av att nå utbildningsmålet måste kunna belönas - även i lönekuvertet.

Inrätta - och besätt - lektorat

Ett sätt att stärka kontakterna mellan högskolan och skolan och därmed förbättra kvaliteten i undervisningen är att inrätta lektorat. Tyvärr har antalet lektorer halverats sedan 1970. Folkpartiet vill att andelen lektorer ska fördubblas. Behörighetskrav ska som tidigare vara genomgången forskarutbildning fram till licentiatsexamen eller doktorsexamen. Lärares möjligheter att få ledigt för att delta i forskningsprojekt eller forskningsutbildning måste förbättras.

Mer fort- och vidareutbildning

Många lärare vittnar om frustrationen vid tanken att ha ställts i ett klassrum vid 23 års ålder för att gå därifrån vid 65, utan att ha givits ordentliga möjligheter att utvecklas i rollen under tiden.Handledning och fortbildning av lärare måste höras till vardagen. Det måste vara möjligt för lärare att utvecklas genom att bedriva studier vid universitet och högskolor efter ett antal år i yrket.

Staden måste tillsammans med skolorna avsätta tillräckliga resurser för lärares fortbildning enligt den färdigställda kompetensutvecklingsplanen så att de nödvändiga förutsättningarna för att kunna utveckla sin undervisning uppnås. Målet måste vara att alla lärare har en individuell kompetensutvecklingsplan som upprättats i samråd med skolledning och att erforderliga resurser anslås för detta.

Yrkeslärarna måste särskilt ges kompetensutveckling då de ofta har ”gammal” och ej aktuell kunskap. Såväl yrkespraktik som teoretisk fortbildning bör erbjudas yrkeslärarna.

Folkpartiet anslår 21 mkr mer än den rödgröna majoriteten på att fort- och vidareutbilda lärarna i Stockholm.

Hotande lärarbrist

Idag tjänstgör ca 4 000 lärare på grundskolan i Stockholm. Stadsledningskontoret bedömer att 1 300 lärare behöver rekryteras inom 6 år. Lärarbristen är nära förestående! För gymnasiet saknas en liknande prognos, men redan idag är det brist framför allt på lärare i naturvetenskapliga och tekniska ämnen.

Inget annat europeiskt land har en så hög medelålder på sina lärare som Sverige. Hälften av grundskollärarna och nästan 60 procent av gymnasielärarna är över 50 år. Svenska kommunförbundet beräknar att Sveriges skolväsende behöver tillföras ungefär 90 000 nya lärare de närmaste tio åren. Eftersom det förra året endast utexaminerades 4 300 lärare kan var och en förstå att ekvationen inte går ihop. Ålderssammansättningen på lärarkåren påverkar skolans rekryteringsbehov. Men rekryteringsbehovet ökar också p.g.a. större barnkullar de närmaste åren. För att återigen förmå ungdomar att söka till läraryrket måste ett antal åtgärder vidtas för att väsentligt höja lärarnas status.

Breddad lärarekrytering

Då vi står inför en akut lärarbrist inom några år är det av yttersta vikt att rekrytera nya lärare. Endast genom att väsentligt höja läraryrkets status kan ungdomar lockas till yrket.

Svårigheten att locka studenter till lärarhögskolorna är ett stort problem. Att många studenter på lärarutbildningarna överväger att hoppa av utbildningen eller ta jobb utanför skolan är också mycket oroande. Bristen på lärare får inte leda till avkall på högt ställda kvalitetskrav. Endast behöriga/legitimerade lärare ska undervisa.

Omfattande insatser för att bredda lärarekryteringen måste snarast prövas. Läraryrket kan öppnas för individer som vill byta yrke. För att bredda kompetensen inom lärarkåren behövs lärare med olika utbildningsbakgrund och olika yrkeserfarenheter. Dessa kan efter pedagogisk utbildning och genomgången praktik erhålla lärarlegitimation. Detta skulle kunna tillföra skolan ett kunnande från olika delar av samhället och avhjälpa den sneda könsfördelningen, framför allt inom naturvetenskap och teknik.

Att behålla de lärare som redan idag arbetar kan låta som en självklarhet men idag tvekar många inför att fortsätta arbeta som lärare. Framför allt männen verkar vilja söka sig bort från läraryrket. Insatser för att behålla de redan verksamma lärarna är därför ytterst nödvändiga.

Att ge obehöriga lärare möjlighet att vidareutbilda sig till behöriga lärare kan vara ett sätt att öka tillgången på behöriga lärare.

Speciallärare

De senaste åren har antalet speciallärare kraftigt minskat. Det får negativa konsekvenser för framför allt de elever som är i behov av särskilt stöd. Behovet av speciallärare kommer att öka de närmaste åren varför stadens behov av speciallärare snarast måste utredas och åtgärdas.

Skolorna i Stockholm har kraftigt skurit ned hjälpen till barn med läs- och skrivsvårigheter, dyslexi. Orsaken är de sparkrav som stadsdelsnämnderna och skolorna tyngs av. Under 1996 fick 221 barn med dyslexi hjälp - i år endast 83! De socialdemokratiska nedskärningarna drabbar dem som behöver stöd mest. Skolan har skyldighet att ge elever med särskilda behov ett extra stöd. Kommunerna är skyldiga att anslå resurser därför. Folkpartiet har mycket tydligt prioriterat resurser till speciallärare i vår budgetreservation.

Större mångfald i lärarutbildningen

Folkpartiet vill ha ökad konkurrens mellan lärarhögskolorna och mellan olika utbildningsanordnare genom att olika utbildningsanordnare ges möjlighet att skraddarsy olika lärarutbildningar.

Också olika ingångar i läraryrket är nödvändiga. Lärarutbildarna måste rätta till bristen på forskningskontakt och utbildning om datorer och IT måste införas som obligatoriska moment i lärarutbildningen. Lärarutbildningen måste präglas av tydlig handledning och uppföljning där stor tonvikt läggs på handledarskap och stöd. Olämpliga lärarkandidater måste i större utsträckning kunna skiljas från utbildningen.

Lärarna är proffs på lärande

Skolledare och lärare är proffs på sin verksamhet, de har ansvaret för att målen nås och för att också de svaga eleverna får det stöd som behövs. Tanken att amatörer sköter skolan bättre än den pedagogiska professionen är fel tänkt. Skolministerns idé om elevstyrda gymnasier måste avvisas.

Lärare som tillåts vara specialister

En intervjuad lärare säger: Det har blivit så många andra arbetsuppgifter än undervisningen. Vi tycker att det är talande för hur lärarna upplever sin arbetssituation. För mycket tid går åt till annat än det lärarna är utbildade för: att undervisa.

Att undervisa 7-8-åringar kräver viss pedagogik och att vara lärare på högstadiet ställer andra krav. Skolministerns tanke att ytterliga tunna ut specialiseringen genom att införa s.k. 1-9-lärare måste avvisas.

Arbetsro i skolan

Den senaste tidens debatt om skolan har vittnat om stora problem och allvarliga brister. Rapporter om tilltagande våld, hot och trakasserier blir allt vanligare. Om de inte åtgärdas riskerar det att förstöra en hel generations utbildning. Det är dags för arbetsro i skolan.

Mobbning och våld

Problemen med våld och mobbning i skolan är inte enbart ett problem för skolan utan för hela samhället. Våldet och otryggheten har ökat i samband med en allt högre arbetslöshet. Många föräldrar orkar inte vara föräldrar. Skollokaler förfaller, större klasser och färre vuxna i skolan är allvarliga problem som måste lösas.

Många skolor arbetar idag aktivt mot mobbning och har upprättat handlingsplaner för hur man ska bekämpa mobbningen, det finns mobbningsgrupper, kamratstödjare m.m. Men långt ifrån alla skolor arbetar professionellt i sin kamp mot mobbning och våld i skolan. Folkpartiet anser att det klart bör framgå av skolplanen hur man ska komma tillrätta med mobbningen och det ökade våldet och där resurser för detta tydligt framgår.

De många vittnesmålen på senare tid om ökande disciplinproblem i skolan oroar. Det måste råda ordning, reda och respekt. Ingen elev kan tillgodogöra sig kunskaper i en miljö fylld av trakasserier, hot och buller i skolmiljön. Det handlar om respekt för varandra och för de normer som är nödvändiga i alla sammanhang - i och utanför skolan.

Etiska regler

Flera yrken till exempel läkare, advokater och psykologer har utarbetat etiska regler. Det är yrken med en vetenskaplig kunskapsbas och gemensamt yrkesspråk som grund. Det är yrken som uppfattas som djupt professionella av allmänheten. I dessa yrken fattas många självständiga beslut och det krävs ansvar och gott omdöme i utövandet. Utvecklingen inom läraryrket går mot en högre grad av professionalism och mot att lärarna tar ett allt större ansvar för att utveckla och säkra kvaliteten.

Såväl Lärarförbundet som Lärarnas Riksförbund har på olika sätt verkat för etiska regler för lärare. Skollag, läroplan, arbetsmiljölag och sekretesslagstiftning innehåller inslag som ger vägledning för hur sådana yrkesetiska regler skulle kunna se ut. De ska ge lärare stöd och riktlinjer att hantera besvärliga situationer som våld och mobbning.

Ordning, reda och respekt

Det får inte vara fel att kräva ordning, reda och respekt i skolan. Kunskap, bildning och lärande förutsätter en kreativ miljö, arbetsro och ömsesidig respekt. Förra årets skolbarometer antyder ett mycket stort missnöje bland

elever och lärare med ordningen i skolan. Varje skola måste utarbeta tydliga regler om vad som gäller i skolan och vilka beteenden som inte tolereras. Täta kontakter mellan skolledning, föräldrar och elever är därför viktiga inslag. Det är en självklarhet att alla vuxna i skolan ingriper mot alla former av våld och mobbning.

En av skolans viktigaste uppgifter är att fostra barn och ungdomar till respekt för andra människor. I det ingår att man inte kränker andra människor genom våld, trakasserier eller med nedsättande tillmälen. Det finns tillfällen när det går för långt, när gränsen passeras och när skolans insatser inte längre räcker till. I dessa undantagsfall är polisanmälan en allvarlig varningssignal. Skolan och samhället måste tydligt visa var gränserna för det acceptabla går.

God arbetsmiljö

Såväl den fysiska som den sociala miljön måste förbättras på skolorna. Många lärare bär vittnesmål om stressade arbetsförhållanden och undermålig arbetsmiljö. Buller i klassrum, kränkande tillmälen från elever, krympande ekonomiska ramar leder till en arbetssituation som många lärare känner djupt frustrerande. Att sjukfrånvaron bland lärarna ökar kraftigt är ett resultat av detta.

Förbättrade förutsättningar för IT

Modern informationsteknik måste introduceras i alla stadens skolor. För att möjliggöra detta krävs en hög och bred kompetens hos lärarkåren. På flera punkter har lärarhögskolorna fått kritik för att vara dåliga på att utbilda blivande lärare i hur informationstekniken ska integreras i undervisningen. Informationstekniken får inte leda till att eleverna springer ifrån lärarna i kunnande. Lärare måste få kontinuerlig fort- och vidareutbildning om hur datorer och elektroniska informationssystem fungerar och bäst kan integreras i undervisningen.

Alla stadens skolor bör vara utrustade med datorer och vara uppkopplade mot elektroniska informationsbaser. Det bör emellertid poängteras att datorer och informationsteknik inte kan ersätta läraren.

Läxor och hemarbeten

Förekomsten av läxor och hemarbeten varierar kraftigt mellan olika skolor. Internationella studier visar emellertid att svensk skola har minst läxor och

hemarbeten av alla länder i den tillgängliga statistiken. Folkpartiet anser att läxor är ett bra instrument att totalt sätt öka undervisningstiden i skolan och lära elever självständighet och ansvarstagande. Det är också ett naturligt sätt för elever att fördjupa sig i något ämne och att få föräldrarna delaktiga i skolans arbete. För de barn som har tradition hemifrån att studera och förkovra sig är läxläsning ingen konst. Det avsätts tid och föräldrarna hjälper mer än gärna till. Men för barn vars föräldrar kanske knappt talar svenska och/eller har mycket kort utbildning själva är det svårare. Därför måste skolan ställa upp med läxläsningshjälp och hålla skollokaler öppna även efter undervisningstid.

Utvecklingssamtal är ett bra sätt att informera elever och föräldrar om elevens totala skolsituation och för att få föräldrar delaktiga i skolan. Lärare och skolledning måste ges tid och resurser för utbildning om hur utvecklingssamtalen kan förbättras och utvecklas.

Jämställdhet

Läraryrket har intervjuat män som tog grundskolläraexamen för årskurserna 1-7 1993. Resultaten är inte uppmuntrande:

- 14 procent av dem har idag lämnat skolan.
- 34 procent säger att de kommer ha lämnat skolan inom fem år.
- 50 procent ångrar sitt yrkesval

Åtgärder för att minska snedrekryteringen till läraryrket är mycket. Idag är andelen kvinnor inom läraryrket över 60 procent. Skolverket har räknat ut att närmare 80 procent av lärarna inom några år kommer vara kvinnor. Elever är olika och måste få bli bemötta efter sina förutsättningar, behov och intressen och behöver därför möta såväl män som kvinnor i skolan. Det behövs såväl manliga som kvinnliga förebilder i skolan. Män måste i större utsträckning förmås söka sig till skolan genom aktiva rekryteringsinsatser, högre lön och förbättrade arbetsvillkor.

Enligt Högskoleverkets utvärdering av lärarutbildningen saknas genomgående ett jämställdhetsperspektiv i lärarutbildningen. Lärarutbildningen och fortbildningen måste förbättra det.

För att skolan ska kunna bli jämställd måste undervisningen planeras utefter de olika krav som flickor och pojkar ställer vad gäller t.ex. uppmärksamhet, kunskap och identitetsskapande. I all undervisning måste läraren därmed utgå ifrån såväl flickornas som pojkarnas vardag, verklighet och olika uttryckssätt. Det betyder att de exempel som används, de övningar och tillämpningar som görs måste hämtas mycket mer från flickornas värld. Pedagogik och metodik

måste anpassas så att såväl flickor som pojkar kan intressera sig och aktivt ta del av undervisningen.

Det finns mycket som tyder på att flickor missgynnas i skolan. Mindre uppmärksamhet, andra krav är exempel på detta. Lärare och skolläda ning måste ha en klar strategi för hur dessa problem ska angripas. Det kan ske genom jämställdhetsplaner i skola och kommun eller genom undervisning där flickor och pojkar skiljs åt, något som kan vara lämpligt i laborativa ämnen.

Demokrati och tolerans

För att demokratin och det öppna samhället ska bli verklighet förutsätts att människor kan förstå sin omvärld, värdera sina uttryck och forma sina egna liv. Demokratin förutsätter välinformerade medborgare. Det ställer höga krav på kunskap som ger människor redskapen att kritiskt granska och sortera information. Med kunskap följer en makt över de egna tankarna. Om människor ges frihet att växa, kan kreativiteten släppas fri och välstånd skapas. Skolan är samhällets främsta verktyg för att ge människor jämlika livschanser. Lärare måste få tillfälle till kontinuerlig fortbildning och råd, stöd och information från skolläda ning hur dessa frågor ska hanteras och ges möjlighet att gemensamt diskutera dessa ämnen.

En mångkulturell skola

Åtgärder för att stärka skolor och förskolor i utsatta områden är mycket angelägna. Annars kan rotlöshet och utanförskap där föras vidare till nästa generation. I många områden måste skolan verka för att kompensera andra brister hos eleverna t.ex. kunskaper i svenska. Skolor i miljonprogramsområdena måste kunna bli ”magnetskolor” d.v.s. satsa på en profil som kan öka skolans attraktivitet och därigenom locka till sig duktiga lärare från övriga stadsdelar.

Stöd till elever med särskilda behov

Barn och ungdomar kan ha behov av särskilt stöd av fysiska, psykiska eller sociala skäl. De senaste årens besparingar har gjort att just dessa elever kommit i kläm. Skolan räcker helt enkelt inte till. Det är en fullständigt oacceptabel utveckling. Mycket tyder också på att antalet elever som är i behov av särskilt stöd ökar. Föräldrasamtal, elevvårdsteam och individuella handlingsplaner har visat sig vara framgångsrikt för att möta problemen. Extra

resurser är också nödvändiga, t.ex. genom anställande av fler speciallärare eller andra särskilda pedagogiska insatser.

De senaste åren har en särskild form av läs- och skrivsvårigheter uppmärksammats, dyslexi. Trots mångårig vetenskap om problematiken har skolan inte varit särskilt framgångsrik i att upptäcka och åtgärda det. Elever med särskilda behov måste ges tillräckligt med stöd i form av speciallärare, extraundervisning och tekniska hjälpmedel för att de ska kunna nå kunskapsmålen.

Självklart måste kunskap om dyslexi och andra handikapp ingå som ett viktigt moment i all lärarutbildning och i fort- och vidareutbildning. Det krävs utbildade lärare som kan utgöra ett stöd till elever och lärare på skolan. De har en viktig funktion när de speciella åtgärdsprogrammen för elever med behov av särskilt stöd ska upprättas. Behovet av och tillgången till tekniska hjälpmedel såsom datorer, möjligheter att få läromedel inlästa på band etc. är mycket viktigt för att stödja dessa elever. Även situationen för elever med andra funktionshinder, t.ex. elever som har svårt att räkna, dyskalkuli, bör uppmärksammas och förbättras.

Ökad tillgänglighet

Arbetet med att åtgärda tillgänglighetsproblem måste intensifieras. Smärre hinder i offentliga miljöer, som är enkla att åtgärda, ska tas bort. Det kan röra sig om avsaknad av hörselslingor, felaktig belysning, dåliga dörrar eller avsaknad av dörröppnare. Syntetiskt ljud och punktskrift ska vara en självklarhet i alla hissar i stadens byggnader. I gatu- och fastighetsnämndens investeringsbudget avsätts 10 mkr. utöver finansborgarrådets förslag för tillgänglighetsskapande åtgärder.

Folkpartiet liberalerna har i kommunstyrelsen tagit initiativet till en guide över handikappanpassade miljöer i Stockholms stad som nu ska tas fram.

Skolledare som leder

Rektor har idag ett väsentligt ökat ansvar, jämfört med den centralstyrda skolan vi lämnade för några år sedan. Detta måste få påverka såväl rekrytering, ledarskapsutbildning som anställningsförhållanden. Det utökade ansvaret innebär att skolledaren kan hamna i lojalitetskonflikter. I många fall arbetar skolledaren ensam, vilket innebär att man saknar någon kollega att diskutera känsliga och yrkesetiska frågor med.

Rektor och skollledning har en mycket viktig roll att spela i den pedagogiska utvecklingen på skolorna. Alltför många rektorer känner sig utbrända och funderar på att sluta. Detta beror på att alltför mycket tid går åt till fastighetsförvaltning och budgetfrågor. Folkpartiet anser att rektor ska vara pedagogisk ledare för skolan - inte kamrer. Genom att tidsbegränsa tjänsten som rektor med väsentligt högre lön kan tjänsten bättre svara mot skolans förändringar och nya krav. Därför bör lön och villkor för tjänsterna ses över. Även insatser i form av kompetensutveckling i bl.a. ledarskap är viktiga. Folkpartiet anser att kravet för rektorstjänsten ska vara pedagogisk utbildning och examen från rektorshögskola eller motsvarande.

Vi yrkar därför att fullmäktige beslutar att

1. tillskriva Svenska kommunförbundet med uppmaningen att verka för det lönelöft i nästa avtalsrörelse som beskrivs i motionen
2. vända sig till statsmakterna med syftet att ta fram en lärarlegitimation
3. förbättra utvecklingsmöjligheterna för lärarna
4. öka och förbättra fort- och vidareutbildningen av lärarna
5. inrätta - och besätta fler lektorat
6. snarast återkomma med förslag på hur den förestående lärarbristen kan förhindras
7. åtgärda de brister i arbetsmiljön som anförs i motionen
8. förbättra lärarnas arbetsmiljö i enlighet med motionen
9. rektorerna får förbättrade förutsättningar för att vara pedagogiska ledare - inte kamrerer.

Stockholm den 16 februari 1998

Jan Björklund

Birgitta Rydell

Jimmy Edlund

Inge-Britt Lundin

Hans-Göran Olsson

Stig Svärd

Mats Sahlin

Monica Wohlfahrt

Kerstin Åslund